

บทที่ 3

การบังคับคดีแพ่งของศาลต่างประเทศและการบังคับคดีแพ่งของประเทศไทย

การบังคับคดีแพ่งเป็นกระบวนการหนึ่งในการอำนวยความสะดวกให้กับประชาชน เป็นภารกิจหลักของรัฐกับการบริการสาธารณะอันถือว่าเป็นภารกิจขั้นพื้นฐานของรัฐ ซึ่งรัฐทุกรัฐ จำเป็นจะต้องทำภารกิจในอันที่จะต้องกระจายความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตร่างกายและทรัพย์สินของพลเมืองของประเทศของตน ซึ่งในแต่ละประเทศมีหลักในการบังคับคดีแพ่งตามคำพิพากษา เช่นเดียวกัน แต่อาจแตกต่างกันในรูปแบบ คุณสมบัติ การเข้าสู่ตำแหน่ง การแต่งตั้ง หรือมาตรการ การกำกับดูแล ซึ่งขึ้นอยู่กับกฎหมายและวัฒนธรรมของแต่ละประเทศ

3.1 การบังคับคดีแพ่งของประเทศไทย

3.1.1 ระบบ บทบาท สถานภาพ และอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานบังคับคดีของประเทศไทย¹

ระบบในการบังคับคดีของประเทศไทยนั้น มีเจ้าพนักงานซึ่งมีหน้าที่ในการบังคับคดีหลายประเภทด้วยกัน ทั้งพนักงานบังคับคดีที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ และพนักงานบังคับคดีที่เป็นพนักงานในภาคเอกชน ซึ่งสามารถแยกได้ดังนี้

1) Certificated Bailiffs เป็นเจ้าพนักงานบังคับคดีของภาคเอกชนซึ่งได้รับอนุญาตจากศาลสูง (High Court) ให้บังคับคดีในหนึ่งบางประเภท เช่น หนี้ภาษีของรัฐ หนี้ค่าปรับจราจร เป็นต้น โดยพนักงานบังคับคดีประเภทนี้สามารถยึดและขายทรัพย์สินของลูกค้าเพื่อนำมาชำระหนี้ที่ค้างชำระได้และยังรวมถึงการได้รับมอบอำนาจให้มีหน้าที่ในการจัดเก็บภาษีท้องถิ่นของรัฐและหนี้ในนามขององค์กรอื่นเช่น หนี้ของศาลคดีอุทโยท (Magistrate's Courts) เป็นต้น

พนักงานบังคับคดีประเภท Certificated Bailiffs จะได้รับใบอนุญาตเพื่อกระทำการเป็นพนักงานบังคับคดีจากผู้พิพากษาศาลเขต (County Court Judge) ในการจะได้รับใบอนุญาตดังกล่าวจะต้องทำให้ผู้พิพากษาเห็นว่าตนเป็นผู้มีความเหมาะสมที่จะได้รับใบอนุญาต โดยพนักงานบังคับคดีที่ได้รับใบอนุญาตประเภท Certificated Bailiffs นี้จะมีอำนาจในการจัดเก็บภาษี ณ ที่ใดก็ได้ในสหราชอาณาจักร (The United Kingdom) และเวลส์ (Wales)

¹ สมเกียรติ วรรณานันต์ และคณะ. เล่มเดิม.

2) Sheriffs Officers มีสถานะเป็นเจ้าพนักงานของศาล (Officer of The Crown) ทำหน้าที่บังคับคดีตามหมายของศาลสูง (High Court) เพื่อเอาทรัพย์สินของลูกหนี้ออกขาย และสามารถบังคับคดีของศาลเขต (County Court) หากจำนวนเงินตามคำพิพากษามากกว่า 600 ปอนด์ และเจ้าหนี้เลือกโอนการบังคับคดีมายังศาลสูง

กฎหมายที่ควบคุมการแต่งตั้งเจ้าพนักงานประเภท Sheriff คือพระราชบัญญัติ Sheriffs ค.ศ. 1877 (Sheriffs Act 1887) สำหรับเจ้าพนักงานประเภท Sheriffs นั้นมี 3 ประเภทด้วยกัน คือ (1) High Sheriff ซึ่งเป็นตำแหน่งที่สูงที่สุดของ Sheriffs ได้รับแต่งตั้งจากรัฐ (2) Under Sheriff เป็นเจ้าพนักงานในลำดับรองลงมา ได้รับการแต่งตั้งโดย High Sheriff และ (3) Sheriff Officers ซึ่งเป็นเจ้าพนักงานลำดับล่างสุด โดย Under Sheriff จะเป็นผู้ว่าจ้าง Sheriff Officers เพื่อปฏิบัติงานต่างๆ รวมถึงการบังคับคดีที่มีอำนาจตามกฎหมายด้วย

Sheriffs Officers ซึ่งได้รับแต่งตั้งทั้งหมดมีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงต่อ High Sheriff และอาจถูกไล่ออกได้ไม่ต้องบอกกล่าวล่วงหน้าหรือจ่ายค่าชดเชย

3) County Court Bailiffs มีสถานะเป็นข้าราชการ ซึ่งเป็นลูกจ้างของบริการทางศาล (Court Service) ทำการบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลเขต (County Court) สามารถยึดทรัพย์สินของลูกหนี้และขายทรัพย์สินดังกล่าวเพื่อนำมาชำระหนี้ได้ นอกจากนี้ County Court Bailiffs ยังสามารถควบคุมดูแลการครอบครองของทรัพย์สินและคืนทรัพย์สินภายใต้ข้อตกลงของสัญญาเช่าซื้ออีกด้วย

4) Private Bailiffs เป็นพนักงานบังคับคดีในภาคของภาคเอกชน สามารถบังคับชำระหนี้ที่ไม่ได้กำหนดว่าต้องบังคับโดย Sheriffs Officers, Certificated Bailiffs และ County Court Bailiffs กล่าวคือกรณีที่ไม่ใช่อำนาจหน้าที่ของพนักงานบังคับคดี 3 ประเภทข้างต้น

Private Bailiffs เป็นพนักงานบังคับคดีในภาคเอกชนทั้งหมด มีสถานะเป็นลูกจ้างทั่วไปของบริษัทเอกชนต่างๆ ซึ่งตามกฎหมายเกี่ยวกับการบังคับคดีนั้นไม่มีข้อกำหนดให้พนักงานบังคับคดีที่เป็นลูกจ้างของบริษัทเอกชนแต่ละแห่งจะต้องได้รับใบอนุญาตหรือผ่านการทดสอบในเรื่องการบังคับคดีแต่อย่างใด

5) Distrainers² เป็นบุคคลซึ่งอายัดทรัพย์สินของผู้อื่น มีอำนาจตามกฎหมายที่จะอายัดหนี้ที่ระบุเฉพาะเจาะจงแน่นอน ตัวอย่างเช่น เรื่องการเก็บภาษี ภายใต้มาตรา 61 แห่งพระราชบัญญัติการจัดการภาษี (The Taxes Management Act 1970) ทำหน้าที่ในการจัดเก็บภาษีสำหรับภาษีที่ค้างจ่าย

² Department for Constitutional Affairs, A single piece of bailiff law and a regulatory structure forenforcement, ANNEX C, Information on current arrangement. Retrieved November 8, 2012, from <http://www.dca.gov.uk>

6) Civilian Enforcement Officers (CEOs) เป็นการจ้างเจ้าพนักงานบังคับคดีแพ่ง ภายใต้มาตรา 92 แห่ง the Access to Justice Act 1999 และระเบียบของศาลคดีอุทธรณ์ ปี ค.ศ. 1990 พนักงานบังคับคดีประเภท CEOs นี้สามารถบังคับคดีภายในขอบเขตหมายบังคับคดี กรณีที่ไม่จ่าย ค่าปรับและหนี้อื่นๆ ที่ได้ตัดสินหลังจากพิพากษาให้จ่าย เป็นต้น

พนักงานบังคับคดีทั้ง 6 ประเภทข้างต้น คือเจ้าพนักงานในการบังคับคดีตามกฎหมายของประเทศอังกฤษ โดยในส่วนของรูปแบบการบังคับคดีโดยพนักงานบังคับคดีของภาคเอกชนจะมีเพียง 2 ประเภท คือ Certificated Bailiffs และ Private Bailiffs นอกนั้นจะเป็นเจ้าพนักงานบังคับคดีที่มีสถานะเป็นข้าราชการหรือเจ้าพนักงานของรัฐ

3.1.2 คุณสมบัติและการเข้าสู่ตำแหน่งของพนักงานบังคับคดีเอกชน

สำหรับพนักงานบังคับคดีประเภท Sheriffs Officers ซึ่งมีตำแหน่งเป็นเจ้าพนักงานของศาลนั้น มีกฎหมายกำหนดคุณสมบัติในการเข้าสู่ตำแหน่งไว้โดยตรงคือใน The Sheriffs Act 1887 ส่วนพนักงานบังคับคดีในภาคเอกชน ได้แก่ Certificate Bailiffs และ Private Bailiffs นั้นมีหลักเกณฑ์กำหนดเกี่ยวกับคุณสมบัติในการเข้าสู่ตำแหน่ง ดังนี้

1) Certificated Bailiffs บุคคลที่จะได้รับอนุญาตให้เป็น Certificated Bailiffs ได้นั้น กฎหมายได้กำหนดไว้ว่าต้องมีคุณสมบัติดังนี้

(1) ได้รับการรับรองจากบุคคลหรือองค์กรซึ่งทำหน้าที่ทดสอบความรู้ทางด้านกฎหมาย การยึดการอัยคทรัพย์สิน ในหลักสูตรที่มีเนื้อหาการอบรมอย่างครบถ้วนสมบูรณ์

(2) ผู้พิพากษาศาลเขต (County Court) จะเป็นผู้พิจารณาว่าจะอนุญาตให้ได้รับอนุญาตเป็น Certificated Bailiff หรือไม่ โดยผู้พิพากษาดังกล่าว อาจจะถามคำถามเพื่อทดสอบความรู้ด้านกฎหมายเกี่ยวกับการยึด การอัยคทรัพย์สิน เพื่อพิจารณาว่าบุคคลดังกล่าวมีความรู้ที่เพียงพอหรือไม่ นอกจากนี้ยังมีคุณสมบัติอื่นๆ อีก เช่น ต้องไม่มีส่วนร่วมในธุรกิจซื้อขายหนี้สิน ต้องมีบุคคลอ้างอิงสองคนและวางเงินประกัน 10,000 เหรียญ ไม่มีประวัติการได้รับโทษอาญา เป็นต้น

2) Private Bailiffs สำหรับพนักงานบังคับคดีประเภท Private Bailiffs นี้ ตามกฎหมายไม่มีการกำหนดคุณสมบัติสำหรับการเข้าสู่ตำแหน่งเป็นพิเศษแต่อย่างใด ขึ้นอยู่กับบริษัทเอกชนต่างๆ ซึ่งเป็นผู้จ้างงานว่าจะกำหนดหลักเกณฑ์หรือคุณสมบัติใดๆ ในการจ้างบุคคลเป็นพนักงานบังคับคดีหรือไม่ โดยอาจไม่ใช่บุคคลที่มีวุฒิการศึกษาด้านกฎหมายก็ได้

3.1.3 การศึกษาอบรม

มีหลักสูตรการฝึกอบรมสำหรับผู้ที่ต้องการได้รับอนุญาตให้เป็น Certificated Bailiffs จัดอบรมโดย Association of British Investigators เพื่อเตรียมความรู้ความพร้อมในการทำหน้าที่เป็นเจ้าพนักงานบังคับคดีและออกใบรับรองสำหรับผู้ที่ต้องการเป็น Certificated Bailiffs

ส่วนกรณีของ Private Bailiff นั้น เนื่องจากการไม่มีการกำหนดคุณสมบัติด้านการศึกษาสำหรับ Private Bailiff แต่บริษัทต่างๆ อาจมีการฝึกอบรมให้กับพนักงานโดยบริษัทของนายจ้างซึ่งว่าจ้างพนักงานดังกล่าวก็ได้

3.1.4 ระบบการควบคุม กำกับดูแลการปฏิบัติงานบังคับคดีภาคเอกชน

1) บทบาทของรัฐ

(1) รัฐเข้ามากำกับดูแลในเรื่องกฎหมาย ได้แก่ อัตราการเรียกเก็บค่าธรรมเนียม (Fees) และค่าบริการ (Charges) สำหรับพนักงานบังคับคดี คือต้องอยู่ในช่วงอัตราที่กฎหมายกำหนดเท่านั้น

(2) กรมอธิบดีศาลสูงสุด (The Lord Chancellor's Department) ได้ออกหลักเกณฑ์³ เพื่อกำหนดเป็นแนวทางสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพพนักงานบังคับคดี คือ National Standards for Enforcement Agents ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. การฝึกอบรมและการรับรอง

ก. พนักงานบังคับคดีต้องได้รับการอบรมในเนื้อหาของการบังคับคดีที่เหมาะสม เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานบังคับคดีภายใต้กฎหมายที่เกี่ยวข้องอย่างถูกต้อง

ข. พนักงานบังคับคดีต้องกระทำการบังคับคดีภายในขอบเขตที่กฎหมายให้อำนาจไว้

ค. พนักงานบังคับคดีควรได้รับการฝึกอบรมให้ตระหนักและหลีกเลี่ยงการใช้อำนาจที่อาจก่อให้เกิดปัญหาและสถานการณ์ที่ก้าวร้าวรุนแรง และให้เพิกถอนการบังคับคดีในกรณีที่มีข้อสงสัยเกี่ยวกับทรัพย์สินว่าเป็นของลูกหนี้หรือไม่

ง. การอบรมและการประเมินวิชาชีพควรมีมาตรฐานที่เหมาะสม มีองค์กรวิชาชีพเกี่ยวกับการบังคับคดี ควบคุมดูแลการทำงานของผู้บังคับคดีประเภทต่างๆ

³ Department for Constitutional Affairs – Enforcement - National Standards for Enforcement Agents May 2002. Retrieved November 8, 2012, from <http://www.dca.gov.uk>

2. การร้องทุกข์และการลงโทษ

ก. บริษัทที่เป็นตัวแทนการบังคับคดีต้องกำหนดหลักการในวิธีการร้องทุกข์และการลงโทษแก่พนักงานบังคับคดีซึ่งจะต้องคุ้นเคยกับกระบวนการดังกล่าวอย่างดี

ข. กระบวนการร้องทุกข์ควรกำหนดรายละเอียดเป็นภาษาอังกฤษ มีสถานที่หลักในการติดต่อ มีกำหนดเวลาที่จำกัดไว้สำหรับการจัดการกับการร้องทุกข์และกระบวนการอุทธรณ์อย่างเป็นอิสระและเหมาะสม การลงทะเบียนควรระบุบันทึกข้อมูลของการร้องทุกข์ทั้งหมดไว้

3. การแจ้งข้อมูลและการเก็บรักษาความลับ

ก. การแจ้งข้อมูล ข่าวสาร การติดต่อทางจดหมายและเอกสารซึ่งออกโดยพนักงานบังคับคดีหรือบริษัท จะต้องมีความชัดเจนและไม่คลุมเครือ และเป็นที่น่าพอใจแก่เจ้าหน้าที่

ข. การส่งคืนหมายบังคับคดี พนักงานบังคับคดีควรรายงานผลไปยังเจ้าหน้าที่และจัดหาข้อมูลที่เหมาะสม ซึ่งร้องขอโดยเจ้าหน้าที่

4. เวลาและชั่วโมงทำงาน

ก. การบังคับคดีไม่ควรจะเกิดขึ้นในวันอาทิตย์ ในวันหยุดธนาคารในวันศุกร์ก่อนวันอีสเตอร์ (Good Friday) วันคริสต์มาส ยกเว้นศาลสั่งเป็นกรณีพิเศษเป็นประการอื่นหรือในสถานการณ์อื่นซึ่งกฎหมายอนุญาต

ข. มีข้อเสนอแนะว่าการบังคับคดีควรเกิดขึ้นระหว่างเวลา 6.00 น. ถึง 21.00 น. หรือเวลาอื่นใดที่อยู่ในระหว่างชั่วโมงทำงาน

ค. พนักงานบังคับคดีควรแสดงความเคารพในศาสนาและวัฒนธรรมอื่นๆ ตลอดเวลาของการบังคับคดี นอกจากนี้ควรตระหนักถึงวันสำคัญสำหรับเทศกาลทางศาสนาและระมัดระวังในการพิจารณาถึงความเหมาะสมของการบังคับคดีที่เกิดขึ้นในวันใดวันหนึ่งของศาสนาหรือเทศกาลต่างๆ

5. ทรัพย์สิน

ก. พนักงานบังคับคดีควรจะนำทรัพย์สินออกไป โดยให้มีความสอดคล้องกับกฎระเบียบที่เหมาะสม

ข. พนักงานบังคับคดีต้องแน่ใจว่าทรัพย์สินของลูกค้านี้ถูกจัดการด้วยความระมัดระวังที่เหมาะสม ดังนั้นพนักงานบังคับคดีจึงไม่ควรได้รับความเสียหายใดๆ ในวิชาชีพของตนและควรมีประกันให้กับทรัพย์สินในการขนส่ง หากความเสียหายเกิดขึ้นก็จะครอบคลุมโดยกรมธรรม์

6. สถานการณ์ที่มีความเปราะบาง

ก. พนักงานบังคับคดี สำนักงาน และเจ้าหน้าที่จะต้องตระหนักว่าตนมีกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับความเปราะบางของสถานการณ์ว่าควรจะจัดการอย่างไร

ข. พนักงานบังคับคดีจะต้องถอนตัวออกจากการค้นหาหลักฐาน หากพบว่ามีบุคคลอายุต่ำกว่า 18 ปี อยู่ในบ้านของลูกหนี้ โดยพนักงานบังคับคดีอาจถามได้ว่า เมื่อไหร่ลูกหนี้จะกลับบ้าน

ค. พนักงานบังคับคดีจะต้องถอนตัวออกมาโดยปราศจากการถามใดๆ ทั้งสิ้นหากบุคคลที่อยู่ในบ้านมีอายุต่ำกว่า 12 ปี

7. ความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่

ก. เพื่อให้กระบวนการบังคับคดีดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ เจ้าหน้าที่จะต้องตระหนักอย่างเต็มที่ถึงความรับผิดชอบของตนเอง ในข้อตกลงระหว่างเจ้าหน้าที่และพนักงานบังคับคดีอาจกำหนดให้มีหลักประกันด้านการเงินของเจ้าหน้าที่

ข. เจ้าหน้าที่ต้องแจ้งพนักงานบังคับคดีทั้งหมดเกี่ยวกับการจ่ายเงินที่ได้รับและสัญญาอื่นๆ เกี่ยวกับลูกหนี้

ค. เจ้าหน้าที่มีความรับผิดชอบต้องบอกลูกหนี้หากการชำระหนี้ไม่ได้กระทำภายในเวลาที่กำหนด ซึ่งการกระทำนี้อาจจะถูกบังคับชำระหนี้ได้

2) บทบาทของสภาวิชาชีพ

มีองค์กรวิชาชีพเกี่ยวกับการบังคับคดีหลายองค์กร ซึ่งทำหน้าที่ควบคุมดูแลการทำงานของผู้ที่เป็พนักงานบังคับคดีต่างๆ ดังนี้

1. Association of Under Sheriff และ Sheriffs Officers Association ควบคุมดูแลสำหรับพนักงานบังคับคดีประเภท Sheriffs Officers ซึ่งมีสถานะเป็นเจ้าพนักงานของศาล (Officer Of The Crown) ทำหน้าที่บังคับคดีตามหมายของศาลสูง (High Court)

2. Certificated Bailiffs Association ควบคุมดูแลพนักงานบังคับคดีประเภท Certificated Bailiff ทำหน้าที่แต่งตั้งและฝึกอบรมสำหรับการเข้าร่วมเป็นสมาชิกของสมาคม บุคคลที่เป็นสมาชิกต้องผ่านการทดสอบ ซึ่งมีเนื้อหาในเรื่องภาษี Rating and Valuations textbook ซึ่งการผ่านการอบรมในการทดสอบดังกล่าวสามารถใช้เป็นหลักฐานในการเข้ารับตำแหน่งสำหรับ Certificated Bailiffs ได้ด้วย

3. Association of Civil Enforcement Agents ควบคุมดูแลสำหรับพนักงานบังคับคดีประเภท Civilian Enforcement Officers ซึ่งเป็นเจ้าพนักงานบังคับคดีแพ่งภายใต้มาตรา 92 แห่ง the Access to Justice Act 1999 และระเบียบของศาลคดีลหุโทษ ปี ค.ศ. 1990

3.1.5 หลักเกณฑ์ในการร้องเรียนเกี่ยวกับการทำงานของพนักงานบังคับคดี

1) หากบุคคลที่ถูกบังคับชำระหนี้เห็นว่าตนไม่ได้เป็นลูกหนี้ในคดีดังกล่าว สามารถติดต่อไปยังองค์กรหรือหน่วยงานที่อ้างว่าบุคคลนั้นเป็นลูกหนี้ เช่น สภาท้องถิ่น (Local Council) องค์กรสนับสนุนเด็ก (Child Support Agency) ศาลคดีอุทธรณ์ (Magistrate's Court) เป็นต้น

2) การร้องเรียนเกี่ยวกับค่าธรรมเนียม พนักงานบังคับคดี สามารถเรียกเก็บค่าธรรมเนียม (Fees) และค่าบริการ (Charges) เพิ่มในจำนวนหนี้ที่เรียกเก็บได้ ซึ่งจะเรียกเก็บได้เฉพาะค่าธรรมเนียมและค่าบริการภายในอัตราที่กฎหมายกำหนดเท่านั้น

หากบุคคลใดเห็นว่าค่าธรรมเนียมและค่าบริการที่ถูกเรียกเก็บโดย Certificated Bailiff หรือ Private Bailiff สูงเกินไป สามารถแจ้งคำร้องไปยังศาล ผู้พิพากษาศาลแขวง (District Judge) จะเป็นผู้พิจารณาว่า ค่าธรรมเนียมและค่าบริการที่ถูกเก็บอยู่ในอัตราที่เหมาะสมหรือไม่

3) การร้องเรียนเกี่ยวกับการทำงานของพนักงานบังคับคดี ในการร้องเรียนเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานบังคับคดีนั้น สามารถร้องเรียนได้ในกรณีดังต่อไปนี้

1. พนักงานบังคับคดีมีพฤติกรรม ก้าวร้าว หยาบคาย หรือคุกคามข่มขู่
2. เมื่อพนักงานบังคับคดียึดทรัพย์สินหรือเก็บภาษีจากทรัพย์สินซึ่งไม่ใช่ของลูกหนี้

3. เมื่อพนักงานบังคับคดี บังคับคดีอย่างผิดกฎหมาย กล่าวคือ บังคับคดีจากทรัพย์สินซึ่งไม่สามารถยึดได้ พนักงานบังคับคดีไม่ได้รับอนุญาตให้บังคับคดีในทรัพย์สินบางประเภท เช่น อุปกรณ์ที่จำเป็นในอาชีพของลูกหนี้ เสื้อผ้า อุปกรณ์เครื่องนอน อุปกรณ์ในบ้าน เป็นต้น ซึ่งลูกหนี้ควรจะบอกพนักงานบังคับคดีว่าทรัพย์สินใดเป็นทรัพย์สินที่เช่า เช่าซื้อ หรือเป็นของบุคคลอื่น

- 4) เมื่อพนักงานบังคับคดี บังคับคดีด้วยวิธีการที่ไม่ถูกต้อง คือกรณีที่ทรัพย์สินที่ถูกยึดนั้นถูกต้องแล้ว แต่เหตุการณ์ในการยึดไม่ถูกต้อง เช่น พนักงานบังคับคดีได้ขายสินค้าหลังจากลูกหนี้ได้ชำระหนี้ไปแล้ว

- 5) เมื่อพนักงานบังคับคดี บังคับคดีในจำนวนเงินที่มากเกินไป กล่าวคือมูลค่าของทรัพย์สินที่ถูกยึดจากลูกหนี้เกินกว่าจำนวนหนี้จริงๆ เป็นต้น

- 6) วิธีการร้องเรียน วิธีการในการร้องเรียนพนักงานบังคับคดี แยกตามประเภทของพนักงานบังคับคดี ได้ดังนี้

- (1) Certificated Bailiff สำหรับพนักงานบังคับคดีประเภท Certificated Bailiff การร้องเรียนทำได้โดยยื่นคำร้องไปยังสมาคมวิชาชีพพนักงานบังคับคดี (Bailiff Trade Association) ต่างๆ ซึ่งรับผิดชอบในการส่งเสริมมาตรฐานของวิชาชีพการบังคับคดี เช่น Certificated Bailiffs

Association หรือ Association of Civil Enforcement Agencies (ACEA) หากต้องการร้องเรียนเกี่ยวกับ Certificated bailiff เนื่องจากคิดว่าพนักงานบังคับคดีนั้นไม่เหมาะสมที่จะได้รับอนุญาต ต้องติดต่อไปยังศาลเขตซึ่งออกใบอนุญาตดังกล่าวหากไม่แน่ใจว่าพนักงานบังคับคดีได้รับใบอนุญาตจริงหรือไม่ สามารถติดต่อไปยัง Court Manager ของศาลเขตท้องถิ่นและแจ้งชื่อพนักงานบังคับคดีเพื่อตรวจสอบขั้นตอนต่อไปคือ สำเนาของคำร้องเรียนจะถูกส่งไปยังพนักงานบังคับคดีที่ถูกร้องเรียน และจะตอบกลับมาเป็นลายลักษณ์อักษรในเวลาที่เหมาะสม หากไม่ตอบกลับมาถือว่ายอมรับในตามนั้น หรือผู้พิพากษาอาจไม่พอใจในคำตอบของพนักงานบังคับคดีผู้ที่จะตัดสินใจเกี่ยวกับการร้องเรียนคือผู้พิพากษา ซึ่งหลังจากการพิจารณาคดี ผู้พิพากษาอาจมีคำสั่งดังนี้

- 1) ให้ชดใช้ค่าเสียหายแก่ผู้ร้องเรียน
- 2) ยกเลิกใบอนุญาตแก่พนักงานบังคับคดีประเภท Certificated Bailiff
- 3) ยกเลิกคำร้องเรียนของผู้ร้องเรียน

(2) Private Bailiffs สำหรับพนักงานบังคับคดีประเภท Private Bailiff สามารถร้องเรียนทางโทรศัพท์หรือเขียนจดหมายไปยังหน่วยงานหรือองค์กรต่างๆ ดังนี้

1. บริษัทที่พนักงานบังคับคดีทำงานให้
2. องค์กรซึ่งจ้างพนักงานบังคับคดีให้ทำงานในนามองค์กร เช่น ภาษีภายในประเทศ (Inland Revenue) ศุลกากรและภาษีสรรพสามิต (Customs and Excise) เป็นต้น
3. สมาคมวิชาชีพบังคับคดี (Bailiff Trade Associations) ต่างๆ ซึ่งรับผิดชอบในการส่งเสริมมาตรฐานของวิชาชีพการบังคับคดี เช่น Certificated Bailiffs Association หรือ Association of Civil Enforcement Agencies (ACEA)

3.1.6 วิธีการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมในการบังคับคดีในประเทศอังกฤษ

การเรียกเก็บค่าธรรมเนียมสำหรับพนักงานบังคับคดี มีกฎหมายกำหนดช่วงของอัตราค่าธรรมเนียม (Bailiff Fee Scale) แยกตามชนิดของหนี้แต่ละประเภทที่ถูกบังคับคดี ซึ่งมีการกำหนดไว้ในกฎหมายต่างๆ แยกกันไป

อัตราในการเรียกเก็บค่าธรรมเนียม ขึ้นอยู่กับ 3 ฐานในการคิด คือ การเก็บภาษี การเข้ายึดทรัพย์ และการย้ายทรัพย์สินเพื่อนำออกขาย

อัตราค่าธรรมเนียม (Fees) และค่าบริการ (Charges) ในปัจจุบันมีดังนี้

- 1) หนี้ตามคำพิพากษาของศาลเขต (County Court Judgment)
- 2) หนี้ภาษีของรัฐ (Council Tax)
- 3) หนี้ขององค์กรการสนับสนุนเด็ก (Child Support Agency)
- 4) ค่าปรับจราจร (Road Traffic หรือ parking penalties)
- 5) ค่าเช่า (Distress for Rent)

6) ภาษีภายในและภาษีรายได้ (Inland Revenue Income Tax)

7) Inland Revenue National Insurance Contributions

ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3.1 หนี้ตามคำพิพากษาของศาลเขต (County Court Judgment)

ค่าธรรมเนียม/ค่าบริการ	ลักษณะ/จำนวนหนี้	อัตรา
ค่าธรรมเนียม (Fees)	หนี้ไม่เกิน 125 ปอนด์	25 ปอนด์
	หนี้มากกว่า 125 ปอนด์	45 ปอนด์
ค่าบริการ (Charges)	ค่าขนส่งในการเคลื่อนย้ายทรัพย์สิน	ค่าใช้จ่ายตามที่เกิดขึ้นในอัตราที่เหมาะสม
	ค่าเก็บรักษาทรัพย์สินที่ถูกเคลื่อนย้าย	ราคาที่เหมาะสม
	การประเมินราคาทรัพย์สิน	ตามราคาที่เหมาะสมของเอกชนที่ประเมิน แต่หากพนักงานบังคับคดีเป็นคนประเมินจะมีค่าบริการ 5% ของราคาทรัพย์สิน
	การขาย	15% ของราคาขาย

ตารางที่ 3.2 หนีภาษีของรัฐ (Council Tax)

ค่าธรรมเนียม/ค่าบริการ	ประเภท	อัตรา
ค่าธรรมเนียม (fees)	การเก็บภาษีตามคำสั่ง กรณีเก็บไม่ได้	20 ปอนด์ สำหรับการเก็บครั้งแรก 15 ปอนด์สำหรับการ เก็บครั้งที่ 2
	กรณีเก็บภาษีได้ (1) จำนวนหนี้ไม่เกิน 100 ปอนด์ (2) ไม่เกิน 400 ปอนด์ (3) ไม่เกิน 1,500 ปอนด์ (4) ไม่เกิน 8,000 ปอนด์ (5) จำนวนมากกว่านี้	20 ปอนด์ 4 % 2.5 % 1 % 0.25%
ค่าบริการ (Charges)	Walking possession	10 ปอนด์
	การดูแลรักษาด้วยยานพาหนะ การเคลื่อนย้ายหรือเก็บรักษา	ค่าใช้จ่ายตามที่เกิดขึ้น ในอัตราที่เหมาะสม
	การประเมินราคา	ตามราคาที่เหมาะสม
	การขาย	ค่าใช้จ่ายตามที่เกิดขึ้น ในอัตราที่เหมาะสม
	กรณีที่ยาทรัพย์ไม่ได้	20 ปอนด์ หรือราคาตามที่ แท้จริง ถึง 5% ของจำนวน ความรับผิดชอบตาม คำพิพากษา (ไม่ว่าหนี้จะมากกว่าหนี้ หรือไม่)

ตารางที่ 3.3 หน้าที่ขององค์กรการสนับสนุนเด็ก (Child Support Agency)

ค่าธรรมเนียม/ค่าบริการ	ประเภท	อัตรา
ค่าธรรมเนียม (Fees)	การเตรียมการและส่งจดหมาย ให้คำปรึกษาแก่ลูกความ	10 ปอนด์
	การบังคับคดี จำนวนหนี้ ไม่เกิน 100 ปอนด์	12.50 ปอนด์
	จำนวนหนี้มากกว่า 100 ปอนด์	
	(1) 100 ปอนด์แรก	12.5%
	(2) ไม่เกิน 400 ปอนด์	4%
	(3) ไม่เกิน 1,500 ปอนด์	2.5%
	(4) ไม่เกิน 8,000 ปอนด์	1%
	(5) หนี้มากกว่า 8,000 ปอนด์	0.25%
ค่าบริการ (Charges)	Walking possession	100 เพนนีต่อวัน
	การเคลื่อนย้ายและการเก็บ รักษาทรัพย์สิน	ค่าใช้จ่ายตามที่เกิดขึ้น ในอัตราที่เหมาะสม
	การประเมินราคาทรัพย์สิน	ค่าใช้จ่ายตามที่เกิดขึ้น ในอัตราที่เหมาะสม
	การขาย	ค่าใช้จ่ายตามที่เกิดขึ้น ในอัตราที่เหมาะสม

ตารางที่ 3.4 ค่าปรับจราจร (Road Traffic หรือ parking penalties)

ค่าธรรมเนียม/ค่าบริการ	ประเภท	อัตรา
ค่าธรรมเนียม (Fees)	การเตรียมการและส่งจดหมายให้คำปรึกษาแก่ลูกค้า	10 ปอนด์
	การบังคับคดีจำนวนหนี้ไม่เกิน 100 ปอนด์	25 ปอนด์
	จำนวนหนี้มากกว่า 100 ปอนด์	25% ของจำนวนหนี้ 200 ปอนด์แรก และ 5% ของจำนวนหนี้มากกว่า 200 ปอนด์
ค่าบริการ (Charges)	Walking possession	50 เพนนีต่อวันสำหรับ 14 วันแรก และ 5 เพนนีต่อวันหลังจากนั้น
	การเคลื่อนย้ายและการเก็บรักษาทรัพย์สิน	ค่าใช้จ่ายตามที่เกิดขึ้นในอัตราที่เหมาะสม
	การประเมินราคาทรัพย์สิน	ค่าใช้จ่ายตามที่เกิดขึ้นในอัตราที่เหมาะสม
	การขาย	15% หรือ 7.5% แล้วแต่กรณี

ตารางที่ 3.5 ค่าเช่า (Distress for Rent)

ค่าธรรมเนียม/ค่าบริการ	ประเภท	อัตรา
ค่าธรรมเนียม (Fees)	การบังคับคดีจำนวนหนี้ไม่เกิน 100 ปอนด์	10 ปอนด์
	จำนวนหนี้มากกว่า 100 ปอนด์	
	(1) 100 ปอนด์แรก	12.5%
	(2) ไม่เกิน 400 ปอนด์	4%
	(3) ไม่เกิน 1,500 ปอนด์	2.5%
	(4) ไม่เกิน 8,000 ปอนด์	1%
	(5) กรณีมากกว่า 8,000 ปอนด์	0.25%
ค่าบริการ (Charges)	Walking possession	45 เพนนี ต่อวัน
	การเคลื่อนย้ายและเก็บรักษา	ค่าใช้จ่ายตามที่เกิดขึ้น ในอัตราที่เหมาะสม
	การขาย	ค่าใช้จ่ายตามที่เกิดขึ้น ในอัตราที่เหมาะสม

ตารางที่ 3.6 ภาษีภายในและภาษีรายได้ (Inland Revenue Income Tax)

ค่าธรรมเนียม/ค่าบริการ	ประเภท	อัตรา
ค่าธรรมเนียม (Fees)	การค้นหาหลักฐานในการ บังคับคดี (ไม่ว่าการบังคับคดี จะเกิดขึ้นสำเร็จหรือไม่)	ไม่เกิน 12.5 ปอนด์
	การบังคับ จำนวนหนี้รวม ทั้งหมดไม่เกิน 100 ปอนด์	12.50 ปอนด์
	การบังคับ จำนวนหนี้รวม ทั้งหมดไม่เกิน 100 ปอนด์	
	(1) 100 ปอนด์แรก	12.5%
	(2) ไม่เกิน 400 ปอนด์	4%
	(3) ไม่เกิน 1,500 ปอนด์	2.5%
	(4) ไม่เกิน 8,000 ปอนด์	1%
	(5) กรณีมากกว่า 8,000 ปอนด์	0.25%
ค่าบริการ (Charges)	Close Possession	4.50 ปอนด์ต่อวัน
	Walking Possession	45 เพนนีต่อวัน
	การเคลื่อนย้ายและเก็บรักษา	ค่าใช้จ่ายตามที่เกิดขึ้น ในอัตราที่เหมาะสม
	การขาย	15% หรือ 7.5% แล้วแต่กรณี
	การประเมินราคา	ค่าใช้จ่ายตามที่เกิดขึ้น ในอัตราที่เหมาะสม

ตารางที่ 3.7 Inland Revenue National Insurance Contributions

ค่าธรรมเนียม/ค่าบริการ	ประเภท	อัตรา
ค่าธรรมเนียม (Fees)	การค้นหาหลักฐานในการ บังคับคดี (ไม่ว่าการบังคับคดี จะเกิดขึ้นสำเร็จหรือไม่)	ไม่เกิน 12.5 ปอนด์
	การบังคับ จำนวนหนี้รวม ทั้งหมดไม่เกิน 100 ปอนด์	12.50 ปอนด์
	การบังคับ จำนวนหนี้รวม ทั้งหมดไม่เกิน 100 ปอนด์	
	(1) 100 ปอนด์แรก	12.5%
	(2) ไม่เกิน 400 ปอนด์	4%
	(3) ไม่เกิน 1,500 ปอนด์	2.5%
	(4) ไม่เกิน 8,000 ปอนด์	1%
	(5) กรณีมากกว่า 8,000 ปอนด์	0.25%
ค่าบริการ (Charges)	Close possession	4.50 ปอนด์ต่อวัน
	Walking possession	45 เพนนีต่อวัน
	การเคลื่อนย้ายและเก็บรักษา	ค่าใช้จ่ายตามที่เกิดขึ้น ในอัตราที่เหมาะสม
	การขาย	15 เพอร์เซ็นต์ หรือ 7.5 เปอร์เซ็นต์ แล้วแต่กรณี
	การประเมินราคา	ค่าใช้จ่ายตามที่เกิดขึ้น ในอัตราที่เหมาะสม

8) Magistrates Court Fines ไม่มีอัตราค่าธรรมเนียมตามกฎหมายสำหรับการบังคับคดีตามหมายของ Magistrate's court โดยกฎหมายกำหนดให้พนักงานบังคับคดีเรียกเก็บค่าบริการในราคาที่เหมาะสม

หมายเหตุ

ในส่วนของการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมและค่าบริการนั้น มีข้อวิจารณ์ว่ายังไม่มีความเหมาะสม ในประเด็นของอัตราที่ไม่ชัดเจน กล่าวคือ มีช่วงอัตราค่าธรรมเนียมและค่าบริการที่แตกต่างและหลากหลาย แบ่งตามนี้แต่ละประเภท ซึ่งสร้างความสับสนให้กับพนักงานบังคับคดีและบุคคลทั่วไปรวมถึงมีช่องว่างของกฎหมายที่ทำให้พนักงานบังคับคดีสามารถเรียกเก็บค่าธรรมเนียมและค่าบริการโดยแสวงหาประโยชน์ให้กับตนเองได้

3.2 การบังคับคดีแพ่งของประเทศแคนาดา

3.2.1 ระบบ บทบาทสถานภาพและอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานบังคับคดีของประเทศแคนาดา

เนื่องจากประเทศแคนาดา เป็นประเทศที่กว้างใหญ่มาก จึงมีการแบ่งการปกครองออกเป็นมลรัฐทั้งหมด 10 มลรัฐ กับอีก 2 เขต อันได้แก่ 1) Quebec 2) Ontario 3) Newfoundland and Labrador 4) Alberta 5) British Columbia 6) New Brunswick 7) Nova Scotia 8) Manitoba 9) Saskatchewan 10) Nunavut 11) Yukon Territory 12) Northwest Territories

ดังนั้นหลักการบังคับคดีทางแพ่งในประเทศแคนาดา จึงถูกกำหนดไว้ในกฎหมายเฉพาะของแต่ละมลรัฐ⁴ อาทิเช่น มลรัฐ Quebec หลักการบังคับคดีแพ่งทั่วไปได้ถูกกำหนดไว้ใน Code of Civil Procedure โดยบัญญัติว่า การจะบังคับคดีตามคำพิพากษานั้นจะเกิดขึ้นไม่ได้ เว้นแต่จะกระทำโดย 1) Bailiff 2) Sheriff หรือ Sheriff officer

โดยอำนาจของผู้บังคับคดีให้เป็นไปตามหมายของศาลซึ่งออกในนามของประมุขแห่งรัฐและถ้ามิได้มีการกล่าวไว้อย่างอื่น ให้ผู้บังคับคดีมีอำนาจตามหมายทั่วทุกเขตในมลรัฐควิเบก⁵

ทั้งนี้ ในขั้นตอนของการยึดและการขายทรัพย์สินเพื่อทำการบังคับคดีตามคำพิพากษานั้น ใน Code of Civil Procedure ได้ใช้คำว่า The Seizing Officer, The Officer Conducting for sale ซึ่งนำไปเป็นการใช้คำเพื่อแสดงให้เห็นภาพอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ในการยึดและขายทรัพย์สินชัดเจนเท่านั้น

⁴ สมเกียรติ วรปัญญาอนันต์ และคณะ. เล่มเดิม. หน้า 6-7.

⁵ Code of Civil Procedure, มาตรา 554.

ส่วนในคดีมโนสาร (Small claims = ฟ้องร้องกันไม่เกิน 7000\$)

เจ้าหนี้สามารถร้องขอให้ Bailiff หรือ Advocate ทำการบังคับคดีให้ได้ และในกรณีที่เจ้าหนี้เป็นบุคคลธรรมดา สามารถร้องขอให้ศาลหรือบุคคลซึ่งแต่งตั้งโดยรัฐมนตรี ดำเนินการบังคับคดีให้ก็ได้⁶

ในมลรัฐ Alberta ได้มีการกำหนดไว้กฎหมายเฉพาะของมลรัฐ คือ Civil Enforcement Act และ Civil Enforcement Regulation โดยบัญญัติให้เป็นอำนาจของ Sheriff และ Bailiff เช่นกัน โดยทั่วไปนั้นอำนาจหน้าที่ของ Bailiff จะเกี่ยวข้องกับงานเอกสารและกระบวนการทางศาลรวมถึงทำการบังคับคดีตามคำพิพากษาของศาล อาทิเช่น การยึดทรัพย์สิน การขายทรัพย์สิน และการขับไล่ออกจากที่ดิน รวมถึงการปฏิบัติอื่นที่เกี่ยวข้อง ส่วน Sheriff นั้นมีหน้าที่บังคับคดีให้เป็นไปตามคำสั่งของศาล หรือหมายที่ออกโดยศาลนั้นๆ รวมถึงมีอำนาจในการยึดและขายทรัพย์สินของลูกหนี้ รวมถึงการปฏิบัติอื่นที่เกี่ยวข้องเช่นกัน

ทั้ง Sheriff และ Bailiff (Court Bailiff) ต่างก็มีสถานะเป็นเจ้าของพนักงานศาล (Officer of the court) การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานศาลต้องเป็นไปตามคำสั่งของศาลเท่านั้น หากฝ่าฝืนหรือปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบแล้ว ย่อมถือเป็นความผิด สามารถถูกตรวจสอบและลงโทษได้

อย่างไรก็ตาม การที่ศาลมีคำพิพากษาให้เจ้าหนี้ได้รับการชำระหนี้ นั้น ก็มีได้กรณีที่ว่าเจ้าหนี้จะได้รับการชำระหนี้เสมอไป เจ้าหนี้จะต้องทำการบังคับคดีด้วย โดยจะเลือกใช้หน่วยงานทางศาลเพื่อทำการบังคับคดีให้หรือไม่ก็สุดแล้วแต่เจ้าหนี้ประกอบกับประเทศแคนาดาเป็นประเทศที่กว้างใหญ่มากดังที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น แม้เจ้าหนี้จะเลือกใช้บริการของทางศาล การบังคับคดีบางครั้งอาจทำได้ล่าช้าเนื่องจากเจ้าหนี้ที่ขาดความชำนาญ และจำนวนเจ้าหนี้ของศาลที่มีอยู่นั้นไม่เพียงพอกับจำนวนคดีที่นับวันจะมากขึ้น ดังนั้นในบางรัฐ จึงได้มีการขยายอำนาจหน้าที่ของ Sheriff ไปสู่ภาคเอกชน หรือที่เรียกว่า Civil Enforcement Agency ซึ่งอาจอยู่ในรูปของ Private Bailiff Company หรือ Bailiff Agency เช่น ในมลรัฐ Alberta มลรัฐ Quebec มลรัฐ British Columbia มลรัฐ Ontario เป็นต้น

ดังนั้น กล่าวโดยสรุป Bailiff ของประเทศแคนาดา จึงแบ่งออกเป็น 1) Court Bailiff มีสถานะเป็นเจ้าของพนักงานศาล 2) Civil enforcement Agency/Private Bailiff Company มีสถานะเป็นตัวแทนทางเอกชนของเจ้าหนี้ มีอำนาจทำการบังคับคดีเหนือทรัพย์สินของลูกหนี้ และสามารถถูกว่าจ้างโดยประชาชนทั่วไป

⁶ Code of Civil Procedure, มาตรา 992.

3.2.2 คุณสมบัติการเข้าสู่ตำแหน่ง และหลักสูตรการฝึกอบรม

สำหรับพนักงานบังคับคดีประเภท Sheriff หรือ Sheriff Officer ซึ่งเป็นเจ้าพนักงานของศาลนั้นจะมีกฎหมายกำหนดวิธีในการเข้าสู่ตำแหน่งไว้ บางมลรัฐจะอยู่ในรูปของ Sheriff Act โดยตรง ซึ่งเนื้อหาในส่วนของวิธีการเข้าสู่ตำแหน่งของมลรัฐส่วนใหญ่ก็จะมีลักษณะคล้ายกัน คือ Sheriff จะมาจากการแต่งตั้ง มิใช่มาจากการเลือกตั้ง

สำหรับเจ้าพนักงานบังคับคดีประเภท Bailiff นั้นมีหลักเกณฑ์การเข้าสู่ตำแหน่ง ดังนี้

(1) Court Bailiff

1. มลรัฐ Quebec ได้กำหนดคุณสมบัติเบื้องต้นไว้ใน Court Bailiff Act ว่าบุคคลที่จะมาเป็น Court Bailiff นั้นต้องผ่านขั้นตอนการฝึกอาชีพ และเป็นสมาชิกของสภาวิชาชีพ เจ้าพนักงานบังคับคดีเอกชนประจำมลรัฐควิเบกเสียก่อน⁷ ซึ่งรายละเอียดในเรื่องคุณสมบัติของผู้จะได้รับใบอนุญาตเป็น Bailiff จะถูกกำกับโดย Professional Code อีกฉบับหนึ่ง กล่าวคือ

ต้องได้รับประกาศนียบัตรเพื่อเข้ารับอนุญาตการเป็น Bailiff จากสภาวิชาชีพเจ้าพนักงานบังคับคดีเอกชนประจำมลรัฐควิเบกและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมเป็นผู้ออกใบอนุญาตให้ประกอบวิชาชีพ (L.R.Q., chapitre H-4.1, LOI SUR LES HUISSIERS DE JUSTICE)

ต้องผ่านการฝึกวิชาชีพภาคปฏิบัติในด้านการบังคับคดีหรือที่เกี่ยวข้องกับการเป็น Bailiff เป็นเวลาอย่างน้อย 4 เดือน นอกจากนั้นต้องผ่านการสอบข้อเขียนเพื่อวัดความรู้และทักษะทางอาชีพที่จัดขึ้นปีละครั้ง โดยได้คะแนนไม่ต่ำกว่า 60% และผ่านการตรวจสอบเรื่องความมั่นคงและสถานะทางการเงิน และ Bailiff ในมลรัฐ Quebec ถือเป็น Public Officer อย่างหนึ่ง

2. มลรัฐ British Columbia ได้กำหนดวิธีการเข้าสู่ตำแหน่งของ Court Bailiff ไว้ใน Sheriff Act แต่เพียงว่า Court Bailiff นั้นมาจากการแต่งตั้งโดยรัฐมนตรี

3. มลรัฐ Alberta ได้กำหนดวิธีการเข้าสู่ตำแหน่งไว้ใน Civil Enforcement Regulation ว่าบุคคลที่จะได้รับการแต่งตั้งให้เป็น Bailiff นั้นต้องมีคุณสมบัติดังนี้ต้องสำเร็จหลักสูตรการฝึกอบรมที่ได้รับการรับรองโดย Sherriff และผ่านการสอบวัดความรู้จนเป็นที่พอใจของ Sherriff ต้องทำตามข้อตกลงที่กำหนดโดย Sherriff นอกจากนั้นต้องส่งประวัติทางอาชญากรรมของตนเองแก่ Sherriff เพื่อให้ตรวจสอบ และต้องให้ตรวจสอบลายนิ้วมือ

(2) Civil Enforcement Agency/Private Bailiff นอกจากเจ้าพนักงานของศาลที่มีอำนาจในการบังคับคดีตามคำพิพากษาแล้ว จะพบว่ามลรัฐต่างๆ ในประเทศแคนาดานั้น มีบริษัทซึ่งประกอบกิจการเป็นตัวแทนของเจ้าหน้าที่เพื่อไปทำการบังคับคดีเป็นจำนวนมากเช่นกัน หรือที่เรียกว่า Civil Enforcement Agency โดยบริษัทตัวแทนเหล่านี้อยู่ในฐานะของบริษัทเอกชน เจ้าหน้าที่ตาม

⁷ สืบค้นเมื่อ 8 พฤศจิกายน 2555, จาก *Quebec Bailiff-Partners of the Quebec Law Network.htm*

คำพิพากษาคณะไต่สวนการให้บริษัทเหล่านี้ทำการบังคับคดีให้ ก็สามารถทำได้โดยไปว่าจ้างบริษัทนั้นเพื่อให้จัดหา Bailiff ไปดำเนินการให้โดยเจ้าหน้าที่สามารถค้นหารายชื่อ Agency ด้วยตนเองจากสมุดหน้าเหลืองของท้องถิ่นนั้นหรือจากเว็บไซต์หรือจะติดต่อไปยัง Sheriff-Civil Enforcement เพื่อขอรายชื่อ Agency ที่มีอยู่ในรัฐของคนที่ขอมได้

การว่าจ้าง Civil enforcement Agency เพื่อทำการบังคับคดีให้ นั้น จะมีการตกลงกันรูปแบบของสัญญา

หลักเกณฑ์ของการเป็น Civil Enforcement Agency/Private Bailiff ในที่นี้ขอยกตัวอย่างเปรียบเทียบระหว่างมลรัฐ Quebec และมลรัฐ Alberta

มลรัฐ Quebec กฎหมายที่กำหนดคุณสมบัติและเงื่อนไขเข้าสู่ตำแหน่งของ Enforcement Agency/Private Bailiff Company คือ Bailiff Act ซึ่งมีหลักเกณฑ์สำคัญ คือบุคคลที่จะเป็น Bailiff หรือปฏิบัติหน้าที่ในฐานะ Bailiff ได้จะต้องมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพที่ออกให้โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม โดยผู้มีสิทธิได้รับใบอนุญาตจะต้องมีคุณสมบัติและปฏิบัติตามกฎระเบียบ ดังนี้

1. ต้องส่งใบสมัครของตนเองไปยังรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม
2. ต้องมีภูมิลำเนาอยู่ในมลรัฐ Quebec เป็นเวลาอย่างน้อย 1 ปี
3. บรรลุนิติภาวะแล้ว
4. ได้รับประกาศนียบัตรด้านสาขาวิชานิติศาสตร์ซึ่งผ่านการรับรองโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ หรือเทียบเท่า หรือสาขาใดก็ได้ตามความเห็นของรัฐมนตรี และต้องเข้าฝึกการอบรมที่จัดขึ้นโดยกระทรวงยุติธรรม
5. ต้องผ่านการฝึกวิชาชีพการเป็น Bailiff เป็นเวลาอย่างน้อย 6 เดือน โดยจะต้องมีหนังสืออนุญาตให้เข้าฝึกวิชาชีพ (Trainee's Permit) จากรัฐมนตรีก่อนถึงจะเข้ารับการฝึกวิชาชีพได้
6. ผ่านการสอบข้อเขียนเพื่อทดสอบความรู้ทางกฎหมายของกระทรวงยุติธรรม
7. ไม่เคยต้องคำพิพากษาว่าได้กระทำความผิดตามกฎหมายอาญาหรือมีส่วนร่วมในการกระทำความผิดอาญา

มลรัฐ Alberta อำนาจหน้าที่ของ Sheriff ในการบังคับคดีได้ถูกครอบงำโดยภาคเอกชนหรือที่เรียก Civil Enforcement Agency ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 1996 เป็นต้นมา ภายใต้กฎหมาย Civil Enforcement Act และ Civil Enforcement Regulation ซึ่งมีหลักเกณฑ์สำคัญ คือ Civil Enforcement Agency หรือบริษัท Bailiff เอกชนนั้น ต้องใช้ Bailiff ที่ได้รับการแต่งตั้งโดย Sheriff เท่านั้นในการบังคับคดี และถือว่า Bailiff นั้นมีสถานะเป็นเจ้าพนักงานผู้รักษาความสงบเรียบร้อย (Peace Officer) ตามนิยามของ Criminal Code of Canada

Bailiff ประเภทนี้จะถูกจ้างและถูกผูกมัดโดยสัญญาจ้างจาก Civil Enforcement Agency โดย Civil Enforcement Agency จะต้องมีสำนักงานให้บริการในมลรัฐ Alberta ด้วย

ในเบื้องต้นก่อนจะให้ Agency เหล่านี้ทำการบังคับคดีให้เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาจะต้องทำการลงทะเบียนคำพิพากษานั้นในระบบ Personal Property Registry System เสียก่อนเพื่อเป็นการผูกมัดทรัพย์สินของลูกหนี้ ทำให้การเคลื่อนย้ายทรัพย์สินเพื่อนำไปขายหรือจำนำกระทำได้อย่างขึ้นแล้ว จากนั้นสามารถนำสำเนาการลงทะเบียนนี้ไปขอ Order for Seizure and Sell ต่อไป

อย่างไรก็ตาม แม้กฎหมายจะกำหนดให้ Bailiff ต้องมาจากการแต่งตั้งของ Sheriff แต่ Bailiff ประเภทนี้ก็ไม่ถือเป็นตัวแทนของศาลหรืออัยการแต่อย่างใด ดังนั้นศาลและอัยการจึงไม่ต้องรับผิดชอบใดๆ ที่เกี่ยวเนื่องจากการกระทำของ Bailiff ประเภทนี้

บุคคลที่จะได้รับการแต่งตั้งเป็น Bailiff และต้องการเข้าร่วมใน Civil Enforcement Agency จะต้องมีคุณสมบัติและปฏิบัติดังนี้⁸

1. ผู้สมัครต้องเข้าร่วมฝึกอบรมใน Civil Enforcement Bailiff Course และผ่านการสอบข้อเขียนโดยได้คะแนนไม่ต่ำกว่า 80 %

2. มีเอกสารที่แสดงว่าได้สำเร็จหลักสูตรการเข้าฝึกอาชีพการเป็น Civil Enforcement Bailiff ผู้สมัครต้องส่งใบสมัครเป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อเข้ารับการแต่งตั้งต่อ Civil Enforcement Agencies หรือบริษัท Bailiff ที่ได้รับอนุญาตแล้ว โดยใบสมัครดังกล่าวต้องแสดงถึง ประวัติของตนเอง ประวัติการกระทำความผิด ประวัติที่เกี่ยวกับกระบวนการทางศาลที่ยังค้างอยู่ และประวัติการสมัครเป็น Bailiff ในครั้งก่อนๆ ของคน

ทั้งนี้สำเนาใบสมัครที่กรอกข้อมูลในส่วนประวัติทางอาชญากรรมและพิมพ์ลายนิ้วมือของผู้สมัคร จะถูกส่งต่อไปยัง RCMP Identification Service ซึ่งตั้งอยู่ในเมือง Ottawa เพื่อทำการตรวจสอบอีกครั้ง

เมื่อผู้สมัครเพื่อเข้ารับการแต่งตั้ง Bailiff ได้ส่งเอกสารต่อ Civil Enforcement Agency ครบถ้วนแล้ว Agency จะทำการตรวจสอบ พร้อมกับแนบเอกสารรับรองในนามของตนเอง พร้อมจดหมายอีกฉบับหนึ่งฉบับเพื่อแสดงผลในการต้องการ Bailiff ดังกล่าว แล้วส่งต่อไป Sheriff เพื่อให้ทำการพิจารณาว่าบุคคลดังกล่าวมีคุณสมบัติและเป็นผู้สมควรได้รับการแต่งตั้งหรือไม่ ดังนั้นแม้บุคคลดังกล่าวจะมีคุณสมบัติครบถ้วนตามเกณฑ์ที่กำหนด ก็ไม่ได้เป็นการรับรองว่าจะได้รับการแต่งตั้งเสมอไป

⁸ Civil Enforcement Bailiff Information and Application Form.

ในส่วนของบริษัทที่มีความประสงค์จะตั้งบริษัท Civil Enforcement Agency ของตนเอง สามารถทำได้โดยส่งคำเสนอแสดงเจตนาเพื่อขอตั้ง Civil Enforcement Agency ของตนเองไปยัง Sheriff Civil Enforcement เพื่อทำการพิจารณาว่าในขณะที่มีความจำเป็นที่ต้องมี Civil Enforcement Agency เพิ่มขึ้นหรือไม่ ซึ่งหากไม่มีความจำเป็น Sheriff หรือ Agency ที่มีอยู่มีจำนวนเพียงพออยู่แล้วรวมถึงไม่มีแผนจะขยายเพิ่มเติม Sheriff มีอำนาจที่จะสั่งไม่อนุญาตได้

3.2.5 ระบบการควบคุมดูแลการปฏิบัติงานบังคับคดี

(1) มลรัฐ Quebec

Professional Code และ Code of Ethics of Bailiff เป็นกฎหมายที่เข้ามาเป็นตัวควบคุมดูแลการปฏิบัติหน้าที่ของ Bailiff ให้เป็นไปด้วยความโปร่งใส เป็นธรรม เป็นระเบียบ และตั้งอยู่บนพื้นฐานของความซื่อสัตย์สุจริต กฎหมายดังกล่าวจะบัญญัติถึงการปฏิบัติหน้าที่โดยทั่วไปของ Bailiff ว่าจะต้องดำเนินการอย่างไร และอย่างไรถือเป็นการปฏิบัติหน้าที่โดยไม่ชอบ รวมไปถึงรายละเอียดอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น การโฆษณาการให้บริการการตั้งชื่อบริษัท เป็นต้น

นอกจากนี้ใน Bailiff Act ของมลรัฐ Quebec กำหนดให้มีคณะกรรมการชุดหนึ่งเพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบและควบคุมการปฏิบัติงานของ Bailiff ให้เป็นไปตามระเบียบวินัย คณะกรรมการชุดดังกล่าวจะถูกตั้งขึ้นโดยรัฐบาล ประกอบไปด้วยสมาชิก 3 คน ได้แก่ 1) ประธานกรรมการ ซึ่งเลือกมาจากสมาชิกที่อยู่ในเนติบัณฑิตยสภาของมลรัฐควิเบก 2) Bailiff 3) บุคคลใดก็ได้ที่ไม่ใช่ทนายความและไม่ใช่ Bailiff

ดังนั้น หากบุคคลใดมีเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของ Bailiff เช่น Bailiff ละเลยการปฏิบัติหน้าที่ ปฏิบัติหน้าที่โดยไม่ชอบ เช่น เรียกหรือรับสินบน ไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ตามกฎหมายหรือกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง กระทำการเกินอำนาจ หรือปฏิบัติหน้าที่ไม่ซื่อสัตย์สุจริต บุคคลนั้นสามารถยื่นเรื่องไปให้คณะกรรมการชุดดังกล่าว เพื่อทำการตรวจสอบได้ ซึ่งหาพบว่ามี ความผิดจริง Bailiff ผู้นั้นย่อมมีความผิดและถูกลงโทษ ซึ่งบทลงโทษนั้นขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของ คณะกรรมการเป็นกรณีๆ ไป

บทลงโทษ ได้แก่ 1) การว่ากล่าวตักเตือน 2) การให้จ่ายค่าปรับ ซึ่งต้องเป็นจำนวนไม่น้อยกว่า 250\$ แต่ไม่มากกว่า 1000\$ 3) ให้พักใบอนุญาตประกอบอาชีพไว้ชั่วคราว อย่างน้อย 1 เดือน แต่ไม่เกิน 12 เดือน 4) ถอนใบอนุญาตประกอบอาชีพ

(2) มลรัฐ Alberta

ใน Civil Enforcement Regulation มีส่วนที่บัญญัติเกี่ยวกับระเบียบหน้าที่ที่ Bailiff พึงปฏิบัติตามรวมถึงสิ่งที่ Bailiff ไม่พึงปฏิบัติ คือ Code of Conduct For Civil Enforcement Bailiff และในส่วนของ Agency ก็อยู่ในส่วนของ Code of Conduct For Civil Enforcement Agency

ประมวลจริยธรรมเจ้าพนักงานบังคับคดี (Code of Conduct For Civil Enforcement Bailiff)

1. Bailiff ต้องให้บริการแก่ทุกคนอย่างเป็นกลางและเท่าเทียมกัน
2. Bailiff ต้องปฏิบัติตาม Civil Enforcement Act รวมไปถึงพระราชบัญญัติที่ออกภายใต้ Civil Enforcement รวมไปถึงกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง
3. Bailiff ต้องรายงานการกระทำที่ผิดกฎหมายที่เกิดขึ้นระหว่างปฏิบัติหน้าที่ของตนต่อ Agency
4. Bailiff จะต้องแสดงเครื่องหมายและบัตรประจำตนที่ออกโดย Alberta Department of Justice ทุกครั้งที่ปฏิบัติหน้าที่เป็น Bailiff
5. Bailiff จะต้องไม่มีธุรกิจเกี่ยวข้องกับการเรียกเก็บหนี้ หรือการตรวจสอบทรัพย์สิน รวมถึงไม่ประกอบธุรกิจที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการยึดหรือขายทรัพย์สิน
6. ห้าม Bailiff ซื้อทรัพย์สินที่ได้มาจากการยึดของตนเอง เว้นแต่ได้รับการยินยอมจากลูกหนี้และเจ้าหนี้ทั้งหมด
7. Bailiff ต้องไม่ปฏิบัติหน้าที่ในระหว่างเมาสุรา
8. นอกเหนือไปจากค่าธรรมเนียมให้บริการตามปกติที่ต้องจ่ายแก่ Civil Enforcement Agency Bailiff ต้องไม่เรียกเก็บค่าธรรมเนียมอื่นหรือเรียกร้องค่าตอบแทนอย่างอื่นอีก
9. Bailiff จะต้องไม่ใช้ตำแหน่งหน้าที่ของตนเอง ไปอ้างเพื่อแสวงหาผลประโยชน์แก่ตน
10. Bailiff จะต้องไม่เปิดเผยข้อมูลที่เป็นความลับ

Code of Conduct for Civil Enforcement Agency

1. Agency ต้องให้บริการแก่ทุกคนอย่างเป็นกลางและเท่าเทียมกัน
2. Agency ต้องปฏิบัติตาม Civil Enforcement Act รวมไปถึงพระราชบัญญัติที่ออกภายใต้ Civil Enforcement รวมไปถึงกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง
3. Agency ต้องให้ข้อมูลทั้งหมดต่อลูกค้ำของตน รวมไปถึงต้องรายงานการปฏิบัติงานของตนที่ได้ไปกระทำมาแก่ลูกค้ำ
4. Agency ต้องให้รายละเอียดเกี่ยวกับค่าธรรมเนียมและค่าบริการต่างๆ แก่ลูกค้ำอย่างถูกต้อง
5. Agency ต้องรายงานการกระทำที่ผิดกฎหมายที่เกิดขึ้นในระหว่างให้บริการแก่ Sheriff เพื่อให้รับทราบ
6. Agency ต้องไม่ยุ่งเกี่ยวกับกระบวนการยึดทรัพย์สินที่ตนเองมีผลประโยชน์ทางการเงินเกี่ยวข้องอยู่
7. Agency ต้องไม่เปิดเผยข้อมูลที่เป็นความลับ

8. Agency ต้องไม่ดำเนินการประมูลทรัพย์สินที่ตนมีผลประโยชน์ทางธุรกิจเกี่ยวข้องอยู่
9. Agency จะต้องไม่ประกอบธุรกิจอันเกี่ยวข้องกับการตรวจสอบทรัพย์สิน หรือการเรียกเก็บหนี้
10. ห้าม Agency ซื้อทรัพย์สินที่ได้มาจากการยึดของตนเอง เว้นแต่ได้รับการยินยอมจากลูกหนี้และเจ้าหนี้ทั้งหมด

11. Agency ต้องให้การรับรองว่า Civil Enforcement Bailiff ที่กระทำการในนามของ Agency นั้นได้ปฏิบัติตาม Code of Conduct For Civil Enforcement Bailiff

กล่าวโดยสรุป Code of Conduct นี้เปรียบเสมือนคำแนะนำในการปฏิบัติหน้าที่ของ Bailiff และ Agency ให้เป็นไปโดยสมบูรณ์ ปราศจากข้อผิดพลาด ซึ่งโดยหลักแล้ว Bailiff และ Agency ต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต สุภาพ มีความเป็นกลาง และปฏิบัติต่อทุกคนอย่างเป็นธรรมและเท่าเทียม ซึ่งหาก Bailiff หรือ Agency ไม่ปฏิบัติตาม หรือละเมิดส่วนที่ไม่มีความปฏิบัติตามแล้วย่อมมีความผิดและถูกลงโทษ ซึ่งในเรื่องของการบทลงโทษนี้ ต้องพิจารณาตามกฎหมาย Civil Enforcement Regulation

Civil Enforcement Regulation กำหนดให้ Sheriff มีอำนาจสั่งพักตำแหน่งหรือทำการยกเลิกการแต่งตั้ง Bailiff ได้ หากพบว่าบุคคลผู้นั้น

1. ถูกตัดสินว่าได้กระทำความผิด หรือถูกศาลตัดสินให้ลงโทษจำคุกตั้งแต่ 2 ปี ขึ้นไป
2. ละเมิดหรือฝ่าฝืนบทบัญญัติใดใน Civil Enforcement Act หรือกฎหมายใดที่เกี่ยวข้องกับการถือ โกง การละเมิดสัญญาเกี่ยวกับผู้จัดการมรดก หรือการเจตนาทำร้ายร่างกาย
3. ไม่ปฏิบัติตาม Code of Conduct For Civil Enforcement Bailiff
4. แจ้งข้อความเท็จในใบสมัครเพื่อขอรับการแต่งตั้งเป็น Bailiff
5. ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของ Sheriff
6. โดยความเห็นชอบของ Sheriff เป็นบุคคลที่ไม่สมควรได้รับการแต่งตั้งเป็น Bailiff
7. ไม่จ่ายค่าเสียหายอันเกิดจากการกระทำหน้าที่หรือละเว้นการกระทำหน้าที่ ตามคำสั่งของศาล

เมื่อมีการแต่งตั้งนั้นได้ถูกพัก หรือถูกยกเลิกโดย Sheriff แล้ว หรือ Bailiff คนใดที่สัญญาจ้างระหว่างตนเองกับ Agency ได้สิ้นสุดลง Bailiff ผู้นั้นต้องคืนบัตรประจำตัวการเป็น Bailiff และเครื่องหมายแก่ Sheriff และไม่มีอำนาจปฏิบัติตนเป็น Bailiff อีกต่อไป

3.2.4 วิธีการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมของระบบในประเทศแคนาดา

อัตราค่าธรรมเนียมการให้ของ Civil Enforcement Agency โดยมากแล้วจะไม่ได้แสดงตัวเลขหรือรายละเอียดปลีกย่อยไว้ในเว็บไซต์ของบริษัท รวมถึงไม่ได้บอกกล่าวไว้ในโฆษณาการให้บริการหากแต่เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาคอนโดที่ต้องการใช้บริการของ Civil Enforcement Agency ก็ต้องทำการติดต่อกับทาง Agency เพื่อสอบถามอัตราค่าธรรมเนียมด้วยตนเองอีกครั้ง โดยกฎหมายกำหนดให้ Agency ต้องให้รายละเอียดเกี่ยวกับค่าธรรมเนียมและค่าบริการต่างๆ ทั้งหมดแก่ลูกค้าอย่างละเอียดและถูกต้อง

อย่างไรก็ตามก็ไม่ได้หมายความว่า Civil Enforcement Agency จะกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมอย่างไรก็ได้ตามใจชอบ หากแต่ค่าธรรมเนียมดังกล่าวต้องถูกควบคุมและเป็นไปตามพระราชบัญญัติที่ออกโดยภาครัฐด้วย

(1) มลรัฐ Alberta

การกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมการให้บริการของ Civil Enforcement Agency ของมลรัฐ Alberta นั้น ตามกฎหมายกำหนดว่า

1. Agency ต้องเสนออัตราค่าธรรมเนียมในปัจจุบันที่เรียกเก็บเพื่อดำเนินการปฏิบัติหน้าที่ของตนภายใต้พระราชบัญญัตินี้ (Civil Enforcement Regulation) แก่ Sheriff
2. เฉพาะอัตราค่าธรรมเนียมที่ได้แสดงต่อ Sheriff เท่านั้นที่ Agency สามารถเรียกเก็บได้
3. ห้ามมีการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมอื่นนอกเหนือจากที่ที่แสดงไว้แก่ Sheriff
4. หาก Agency ต้องการเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขอัตราค่าธรรมเนียม ก็สามารถทำได้โดยต้องเสนออัตราค่าธรรมเนียมใหม่นั้นแก่ Sheriff
5. อัตราค่าธรรมเนียมที่เปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขนั้นจะไม่มีผลจนกว่าจะได้รับการอนุมัติจาก Sheriff

(2) มลรัฐ Quebec

ตามมาตรา 997 แห่ง Code of Civil Procedure ได้ให้อำนาจรัฐบาลในการตราข้อบังคับเพื่อกำหนดค่าธรรมเนียมศาลสำหรับการยื่น คำฟ้องหรือคำให้การ หรือการแสดงเอกสารใดๆ ที่เป็นลายลักษณ์อักษรต่อศาล และค่าธรรมเนียม Bailiff หรือทนายความที่เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาสามารถเรียกคืนได้จากลูกหนี้ตามคำพิพากษา

3.3 การบังคับคดีแพ่งของประเทศสหรัฐอเมริกา⁹

3.3.1 ระบบ บทบาทสถานภาพและอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานบังคับคดีของประเทศสหรัฐอเมริกา

ก่อนปี 1938 ประเทศสหรัฐอเมริกาได้นำเอาหลักการหลายหลักการมาใช้ในการพิจารณาคดีแพ่งที่แตกต่างกัน ตัวอย่างเช่น หลักความยุติธรรม หรือหลักการพาณิชย์นาวี เป็นต้น แต่ต่อมาในวันที่ 16 กันยายน 1938 ก็ได้มีการออกข้อบังคับแห่งรัฐว่าด้วยวิธีพิจารณาความแพ่ง (Federal Rules of Civil Procedure) เพื่อกำหนดให้รูปแบบการพิจารณาคดีแพ่งเป็นมาตรฐานเดียวกันใน และมลรัฐต่างๆ ส่วนมากก็ได้มีการนำข้อบังคับนี้ไปใช้กับระบบศาลของตนเอง

สำหรับการบังคับคดีในหนี้ตามคำพิพากษาที่เป็นหนี้เงินนั้นจะต้องอยู่ภายใต้ข้อบังคับแห่งรัฐว่าด้วยวิธีพิจารณาความแพ่งปี 2006 (Federal Rules of Civil Procedure 2006) 2 ข้อที่ 69 (a) ซึ่งบัญญัติว่า “กระบวนการบังคับตามคำพิพากษาสำหรับหนี้เงินจะต้องออกหมายบังคับคดี เว้นแต่ศาลจะสั่งเป็นอย่างอื่น

กระบวนการที่เป็นการส่งเสริมหรือช่วยเหลือในการบังคับตามคำพิพากษา และกระบวนการในการบังคับคดีจะต้องเป็นไปตามแนวทางปฏิบัติและกระบวนการของมลรัฐที่ศาลนั้นๆ ตั้งอยู่ในขณะดำเนินการ เว้นแต่จะมีบทบัญญัติของกฎหมายขยายเขตอำนาจออกไป

ในการดำเนินการตามคำพิพากษาหรือการบังคับคดีนั้นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาหรือผู้มีส่วนได้เสียที่ปรากฏหลักฐานอาจเรียกให้บุคคลอื่น รวมถึงลูกหนี้ตามคำพิพากษาเปิดเผยรายละเอียดด้วยวิธีการตามกฎหมายฉบับนี้หรือตามแนวทางปฏิบัติของมลรัฐที่ศาลนั้นตั้งอยู่

การออกหมายบังคับคดีนั้นจะต้องออกโดยศาลที่ออกคำพิพากษาหรือศาลที่รับคำพิพากษานั้นไว้ในกรณีที่มีการบังคับคดีนอกท้องที่ โดยปกติหมายบังคับคดีจะออกโดยเสมียนศาลโดยคำแนะนำของเจ้าหนี้ตามคำพิพากษา และลูกหนี้ตามคำพิพากษามีสิทธิตามกฎหมายที่จะตั้งข้อสังเกตและเข้าฟังการพิจารณาก่อนการออกหมายบังคับคดี ทั้งนี้หากไม่มีการดำเนินการตามบทบัญญัติเหล่านั้นอาจส่งผลให้กระบวนการหลังจากนั้นตกเป็นโมฆะหรือโมฆะได้

นอกจากนั้น บุคคลซึ่งสามารถดำเนินการยึดทรัพย์ได้นั้นจะต้องเป็นเจ้าหน้าที่ผู้ที่อำนาจตามกฎหมายซึ่งได้รับหมายบังคับคดีเท่านั้น อย่างไรก็ตาม เจ้าหน้าที่ดังกล่าวไม่มีอำนาจในการยึดหรือขายทรัพย์สินนอกท้องที่ของตนเอง เว้นแต่จะมีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น นอกจากนั้นยังมีหลักว่า เอกชนไม่สามารถดำเนินการดังกล่าวได้ รวมทั้งเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาหรือทนายก็ไม่มีความสามารถในการดำเนินการบังคับคดีด้วยตนเองแต่อย่างใด

⁹ สมเกียรติ วรปัญญาอนันต์ และคณะ. เล่มเดิม. หน้า 34-38.

3.3.2 อำนาจหน้าที่และสถานะของหน่วยงานที่ทำหน้าที่บังคับคดี

ในประเทศสหรัฐอเมริกาไม่ได้มีการแยกหน่วยงานทางแพ่งออกจากหน่วยงานทางอาญาออกจากกันอย่างเด็ดขาด ดังนั้นหน่วยงานทั้งในระดับสหรัฐ (Federal) และในระดับมลรัฐต่างก็มีอำนาจหน้าที่ในกระบวนการทั้งทางแพ่งและทางอาญา เช่น มีทั้งอำนาจสืบสวนสอบสวน จับกุม ซึ่งเป็นอำนาจในทางอาญา และในขณะเดียวกันก็มีอำนาจยึดทรัพย์หรือขายทอดตลาดทรัพย์ซึ่งเป็นอำนาจทางแพ่งอีกด้วย โดยเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานทั้งระดับสหรัฐและระดับมลรัฐดังกล่าวก็ล้วนมีสถานะเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ (Public Officer) ทั้งสิ้น ไม่ได้มีสถานะเป็นลูกจ้างของท้องถิ่นที่ประจำอยู่แต่อย่างใดนอกจากนั้นสถานะความเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้นยังขยายไปถึงผู้ช่วย (Deputies of US Marshal หรือ Deputies of Sheriff) ซึ่งเป็นเพียงลูกจ้างของ US Marshal หรือ Sheriff อีกด้วย¹⁰

1) ในระดับสหรัฐ หน่วยงานที่ทำหน้าที่บังคับการตามกฎหมายก็คือ United States Marshal โดย US Marshal แต่ละคนจะได้รับการแต่งตั้งโดยประธานาธิบดีแห่งสหรัฐอเมริกาและได้รับการรับรองโดยวุฒิสภา โดยส่วนใหญ่บุคคลที่จะได้รับการแต่งตั้งเป็น US Marshal จะเป็นผู้ที่มีรายชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อเจ้าหน้าที่ของรัฐในท้องถิ่นนั้นๆ

2) ในระดับมลรัฐ ตามธรรมเนียมปฏิบัติแล้ว Sheriff จะเป็นเจ้าหน้าที่หลักในการบังคับการตามกฎหมายในท้องถิ่นนั้นๆ ดังนั้น Sheriff จึงมีอำนาจหน้าที่ในทั้งกระบวนการทางแพ่งและทางอาญา เช่น การสืบสวนสอบสวน การจับกุม หรือแม้กระทั่งการขนย้ายนักโทษ แต่อย่างไรก็ตามปัจจุบันนี้ ได้มีการจัดตั้งตำรวจท้องถิ่นขึ้นมาส่งผลทำให้เกิดการแบ่งแยกอำนาจหน้าที่ของ Sheriff และอำนาจหน้าที่ของตำรวจออกจากกัน

ในการปฏิบัติหน้าที่นั้น Sheriff สามารถใช้ดุลพินิจเลือกหนทางและวิธีการเพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่บรรลุเป้าหมายได้ โดยอาจจะเป็นการเพิ่มจำนวนเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น การแต่งตั้งผู้แทนเฉพาะให้มีอำนาจพิเศษขึ้นตรงต่อตัว Sheriff เอง หรือแม้แต่การจัดสรรงบประมาณให้เหมาะสมแต่อย่างไรก็ตามการใช้ดุลพินิจดังกล่าวนี้ต้องอยู่ภายในกรอบของบทบัญญัติของกฎหมายด้วย

โดยทั่วไป Sheriff จะเป็นเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติตามหมายของศาล เว้นแต่จะมีบุคคลอื่นที่ได้รับมอบหมายโดยตรง เมื่อได้รับหมายของศาลแล้ว Sheriff จะมีหน้าที่ในการปฏิบัติตามคำสั่งในหมายนั้นอย่างรวดเร็ว

โดยปกติหน้าที่ของ Sheriff ในการปฏิบัติตามหมายจะต้องชัดเจน และเป็นไปเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ และอาจจะถูกลงโทษอย่างรุนแรงหากไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ให้ลุล่วงไปได้ เช่น ในกฎหมายบางฉบับ Sheriff อาจจะมีควมรับผิดชอบในจำนวนเงินทั้งหมดในการบังคับคดีนั้นๆ หาก

¹⁰ Rachel Kane and Anne M. Payne, Sheriffs, 70 Am. Jur. 2d Sheriffs, Police, and Constables & 6, May 2006.

พวกเขายึดทรัพย์สินไม่สำเร็จหรือปฏิเสธการยึดทรัพย์สิน ในบางกรณีที่เกิดปัญหาอำนาจของ US Marshal กับ Sheriff ทับซ้อนกัน เช่น บางครั้งอาจจะมีการยึดทรัพย์สินชิ้นเดียวกัน ดังนี้เป็นหน้าที่ของ Sheriff ที่จะต้องยื่นคำร้องต่อศาลท้องถิ่นนั้นให้ออกคำสั่งคุ้มครองการยึดหรืออายัดคำร้องต่อศาลสหรัฐให้เพิกถอนอำนาจของ US Marshal

3.3.3 คุณสมบัติการเข้าสู่ตำแหน่ง และหลักสูตรการฝึกอบรม

3.3.3.1 คุณสมบัติ

1) ในระดับ Federal ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า United States Marshals มาจากการแต่งตั้งของประธานาธิบดี ดังนั้นจึงมิได้มีกฎหมายกำหนดคุณสมบัติของ Marshal ไว้เป็นพิเศษแต่อย่างใด แต่อย่างไรก็ตาม USMS (United States Marshals Service) ซึ่งเป็นหน่วยงานของกระทรวงยุติธรรมซึ่งมีหน้าที่รักษาความปลอดภัยแก่ศาลสหรัฐและทำให้การดำเนินการในศาลเป็นไปด้วยความเรียบร้อย ได้ออกแนวทางให้แก่ผู้สนใจ ดังนี้ (1) มีประสบการณ์อย่างน้อย 4 ปีเกี่ยวกับการดำเนินคดีในสถานีตำรวจหรือสำนักงาน Sheriff หรือหน่วยงานทางกฎหมายของสหรัฐอเมริกา (2) มีประสบการณ์ในการทำงานร่วมกับหน่วยงานทางกฎหมายอื่นๆ โดยเฉพาะในระดับสหรัฐและระดับมลรัฐ (3) จบการศึกษาในระดับอุดมศึกษา (4) มีประสบการณ์เกี่ยวกับกระบวนการในทางศาล หรือการคุ้มครองผู้เกี่ยวข้องต่างๆ ภายในศาล

2) ในระดับมลรัฐ เนื่องจากถือว่า Sheriff เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ ดังนั้น Sheriff จะต้องมียุทธศาสตร์ที่ทุกๆ ไปเหมือนเจ้าหน้าที่ของรัฐอื่นๆ ตามรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้หากในรัฐธรรมนูญไม่ได้มีการกำหนดคุณสมบัติเอาไว้ ฝ่ายนิติบัญญัติจะเป็นผู้มีอำนาจในการกำหนดคุณสมบัติ เช่น อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงานขั้นต่ำ วาระการดำรงตำแหน่งเงื่อนไขทางร่างกายที่จำเป็น การไม่เคยต้องคำพิพากษาให้จำคุกในความผิดอาญาร้ายแรง หรือการอาศัยอยู่ในท้องที่ที่ลงสมัครเป็นต้น และมีข้อน่าสังเกตว่า ในมลรัฐ New Hampshire เป็นมลรัฐเดียวที่มีการกำหนดว่า Sheriff จะต้องเกษียณอายุเมื่ออายุครบ 70 ปี นอกจากนั้น แม้ว่ารัฐธรรมนูญจะได้กำหนดคุณสมบัติของ Sheriff เอาไว้ แต่ฝ่ายนิติบัญญัติก็ยังคงมีอำนาจที่จะกำหนดคุณสมบัติเพิ่มเติมได้ เว้นแต่ว่าการกระทำดังกล่าวจะต้องห้ามอย่างชัดเจน เช่น ในรัฐธรรมนูญของบางมลรัฐได้บัญญัติห้ามไม่ให้ฝ่ายนิติบัญญัติใช้อำนาจในการเปลี่ยนแปลง เพิ่มเติมหรือลดคุณสมบัติของเจ้าหน้าที่ของรัฐตามรัฐธรรมนูญซึ่งหมายรวมถึง Sheriff ด้วย

3.3.3.2 การเข้าสู่ตำแหน่ง

1) ในระดับสหรัฐ ในกรณีของ United States Marshal ตามกฎหมายกลาง United States Marshal จะได้รับการแต่งตั้งโดยประธานาธิบดีตามคำแนะนำและยินยอมของวุฒิสภา หากตำแหน่ง United States Marshal ว่างลง ศาลท้องถิ่นจะแต่งตั้ง marshal ขึ้นมาปฏิบัติหน้าที่แทน จนกว่าจะมีการแต่งตั้งมาแทนตำแหน่งที่ว่างลงดังกล่าว หรือหากเป็นกรณีที่ United States Marshal ตายลง ผู้แทนของเขาจะเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนจนกว่าจะได้มีการแต่งตั้ง United States Marshal คนใหม่ขึ้นมาแทนที่

2) ในระดับมลรัฐ ในมลรัฐส่วนมาก Sheriff จะเข้าสู่ตำแหน่งโดยการเลือกตั้ง และผู้ช่วย (Deputies) นั้นมักจะมาจากการแต่งตั้งมากกว่าการเลือกตั้ง ทั้งนี้ตามกฎหมายถือว่า Sheriff มีอำนาจเด็ดขาดในการแต่งตั้งและไล่ออกผู้ช่วยของตนเองออก ทั้งนี้เนื่องจาก Sheriff จะต้องรับผิดชอบในความประมาทหรือความผิดที่ผู้ช่วยของตนได้กระทำไว้ด้วยนอกจากนั้น ก่อนเข้าปฏิบัติหน้าที่ United States Marshal และผู้ช่วย United States Marshal และ Sheriff และผู้ช่วย Sheriff จะต้องมีการกล่าวคำปฏิญาณตามที่กฎหมายบัญญัติเอาไว้ว่าจะปฏิบัติหน้าที่โดยสุจริต

3.3.3.3 หลักสูตรการฝึกอบรม

เนื่องจาก US Marshal เข้าสู่ตำแหน่งโดยการแต่งตั้งจากประธานาธิบดี ส่วน Sheriff มาจากการเลือกตั้ง ดังนั้นหลักสูตรการฝึกอบรมจึงไม่ได้เป็นเงื่อนไขการเข้าสู่ตำแหน่งแต่อย่างใด

แต่หลังจากที่เข้ารับตำแหน่งแล้วทุกๆ ปี Sheriff ของมลรัฐ Illinois จะต้องเข้ารับการฝึกอบรมการปฏิบัติหน้าที่ของ Sheriff จาก the Illinois Law Enforcement Training Standards Board

3.3.4 ระบบการควบคุมดูแลการปฏิบัติงานบังคับคดี

เนื่องจากทั้ง US Marshal และ Sheriff ล้วนเป็นเจ้าของหน้าที่ของรัฐทั้งสิ้น ดังนั้นจึงไม่มีองค์กรของรัฐภายนอกเข้ามามีอำนาจตรวจสอบไม่ว่าจะเป็นโดยพนักงานอัยการหรือโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม แต่อย่างก็ดี Sheriff ในฐานะเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติตามหมายบังคับคดีต้องปฏิบัติตามคำสั่งของศาลหรือของเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษา โดยศาลจะเป็นผู้ควบคุมดูแลให้การบังคับคดีภายในเขตอำนาจของตนเป็นไปอย่างเป็นธรรม

3.3.4.1 การถอดถอนออกจากตำแหน่ง

การถูกถอดถอนออกจากตำแหน่งถือว่าเป็นโทษที่รุนแรง ซึ่งโดยหลักแล้วเจ้าหน้าที่ของรัฐจะได้รับความคุ้มครองจากกฎหมายไม่ให้ถูกถอดถอน เว้นเฉพาะบางกรณี เช่น การประพฤติมิชอบหรือล้มเหลวในการปฏิบัติหน้าที่

ดังนั้น การถอดถอนเจ้าหน้าที่ของรัฐออกจากตำแหน่งต้องอาศัยอำนาจที่เหมาะสมซึ่งอาจจะเกิดขึ้นได้หลายกรณีและส่วนมากจะมีการบัญญัติไว้โดยเฉพาะ เช่น ในกรณีของมลรัฐ

Alabama นั้น Sheriff อาจถูกถอดถอนได้หากนักโทษที่ถูกควบคุมหลบหนีจากห้องขัง เนื่องจากปฏิบัติหน้าที่โดยสะเพร่า การสมรู้ร่วมคิด หรือความขี้ขลาดเป็นต้น

ในกรณี United States Marshal อาจถูกถอดถอนได้โดยประธานาธิบดี ในเวลาใดๆ ก็ได้ระหว่างที่ US Marshal คนนั้นดำรงตำแหน่งอยู่

ส่วนกรณีของ Sheriff นั้นอาจถูกถอดถอนออกจากตำแหน่งได้ในกรณีประพฤตินิยมชอบ เช่น การละเมิดทางเพศ (แม้ว่าจะกระทำนอกอำนาจหน้าที่ก็ตาม) การทำร้ายประชาชน การใช้ทรัพย์สินสาธารณะโดยมิชอบ กระทำผิดวินัย การไม่มีความสามารถ หรือการละเลยในการปฏิบัติหน้าที่ อย่างไรก็ตามการประพฤตินิยมชอบที่จะเป็นเหตุให้ถอดถอนได้นั้นจะต้องเป็นการกระทำโดยจงใจที่จะฝ่าฝืนหน้าที่และมุ่งหมายจะกระทำผิด

ส่วนกรณีผู้ช่วย Sheriff ซึ่งในสัญญาจ้างไม่ได้มีกำหนดเวลาแน่นอน Sheriff อาจจะสามารถบอกเลิกสัญญาได้ด้วยการแสดงเจตนาเมื่อใดก็ได้ เช่น อาจจะไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของนายจ้างหรือเนื่องจากผู้ช่วยไปกระทำความผิดตามที่ระบุไว้ในข้อสัญญา

3.3.4.2 ความรับผิดชอบในทางแพ่ง

สำนักงานของ Sheriff มีสถานะทางกฎหมายแยกต่างหากจากมลรัฐและท้องถิ่น ดังนั้นสำนักงานจึงสามารถตกเป็นจำเลยได้หากการกระทำผิดหน้าที่หรือการประพฤตินิยมชอบของ Sheriff ก่อให้เกิดความเสียหายขึ้น

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในตอนต้นว่า ตามข้อบังคับแห่งสหรัฐว่าด้วยวิธีพิจารณาความแพ่งปี 2006 (Federal Rules of Civil Procedure 2006) ข้อที่ 69 (a) ในกรณีการบังคับคดีในหนี้เงินนั้นศาลจะต้องออกหมายบังคับคดี โดยเมื่อ Sheriff ได้รับหมายบังคับคดี เขาก็จะมีอำนาจหน้าที่ในการดูแลและใช้ดุลพินิจอย่างผู้ที่มีความระมัดระวังในการดำเนินการตามเงื่อนไขและสภาพการณ์เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของหมายบังคับคดีนั้น ดังนั้นหาก Sheriff ใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบหรือผิดกฎหมาย พวกเขาจะต้องรับผิดชอบในการกระทำนั้น อาทิ ในการยึดทรัพย์เพื่อนำมาขายทอดตลาด แต่ Sheriff กลับยึดทรัพย์นั้น โดยไม่มีเหตุผลหรือยึดทรัพย์ที่มีมูลค่าเกินกว่าจำนวนหนี้ตามคำพิพากษาไปมาก Sheriff ผู้นั้นก็มีความรับผิดชอบต่อการยึดทรัพย์นั้น มีความรับผิดชอบในการส่งหมายผิดพลาด หรือเป็นการยึดทรัพย์สินของบุคคลอื่น เว้นแต่ทรัพย์สินนั้นจะอยู่ในความครอบครองของลูกหนี้ตามคำพิพากษา เป็นต้น นอกจากนี้ Sheriff ยังต้องร่วมรับผิดชอบในความเสียหายที่ผู้ช่วย (Deputy) ของตนก่อขึ้นอีกด้วย

เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาอาจฟ้องร้อง Sheriff ในกรณีที่เขาละเว้นไม่ยึดทรัพย์สินหรือยึดทรัพย์สินอย่างล่าช้าจนเป็นเหตุให้ไม่สามารถดำเนินการยึดทรัพย์ได้ เว้นแต่การละเว้นหรือการยึดล่าช้านั้นจะมีเหตุผลอันสมควร เช่น เนื่องจากคำแนะนำของเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาเอง หรือ

เนื่องจากความสูญหายหรือเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ทรัพย์สินที่ยึดมาเนื่องจากการเก็บรักษาที่ไม่เหมาะสม

ในมลรัฐ Illinois หาก Sheriff ไม่จ่ายเงินที่ได้มาจากการบังคับคดีแก่บุคคลผู้มีสิทธิ Sheriff ผู้นั้นจะต้องถูกปรับเป็นจำนวน 5 เท่าของความเสียหายที่เกิดขึ้นตั้งแต่วันที่ถูกทวงถาม จนกว่าจะชำระเสร็จสิ้น

โดยในทางปฏิบัติการฟ้องคดีในลักษณะนี้ โจทก์ซึ่งก็คือเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษามีหน้าที่ต้องพิสูจน์ว่าการที่ Sheriff กระทำหรือไม่กระทำการที่จำเป็นในการบังคับคดีนั้นก่อให้เกิดความเสียหายแก่โจทก์อย่างไร ในทางกลับกัน Sheriff จะต้องต่อสู้ว่าโจทก์ไม่ได้รับความเสียหายจากการกระทำหรือไม่กระทำนั้นๆ

นอกจากนั้น Sheriff ยังจะต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำของผู้ช่วยของตนทั้งนี้เพราะผู้ช่วยนั้นทำหน้าที่ในนามของ Sheriff และถือเสมือนว่า Sheriff เป็นผู้ทำเอง ดังนั้น Sheriff จึงมีความรับผิดชอบในการกระทำโดยประมาทเลินเล่อหรือการละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ช่วยของตนเสมือนว่าเป็นการกระทำของตนเอง

3.3.4.3 ระบบการประกันภัยหรือกองทุน

เนื่องจาก US Marshal เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยเข้าสู่ตำแหน่งโดยการแต่งตั้งของประธานาธิบดี ส่วน Sheriff เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยการเลือกตั้ง ดังนั้นจึงไม่มีระบบการประกันภัยความเสียหายที่จะเกิดขึ้น

อย่างไรก็ตาม ในมลรัฐ Illinois ก่อนที่ Sheriff จะเข้าสู่ตำแหน่ง Sheriff จะต้องกล่าวคำปฏิญาณตามถ้อยคำที่รัฐธรรมนูญกำหนดต่อหน้าผู้ว่าการรัฐ นอกจากนั้น Sheriff นั้น จะต้องวางหลักประกัน (Bond) เป็นจำนวน 1,000 เหรียญ (เว้นแต่ใน Cook County ที่ต้องวางเป็นจำนวน 100,000 เหรียญ) ทั้งนี้ต้องมีผู้ค้ำประกันที่ได้รับความเห็นชอบจากศาลอุทธรณ์ภาคอย่างน้อย 2 คน โดยหลักประกันดังกล่าวศาลจะเป็นผู้เก็บไว้

3.3.5 วิธีการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมของระบบในประเทศสหรัฐอเมริกา¹¹

1) ในระดับสหรัฐ ก่อนปี 1853 Marshal ได้เรียกเก็บค่าธรรมเนียมโดยอิงจากอัตราค่าธรรมเนียมของบริการที่ Sheriff ในเขตอำนาจศาลนั้นๆ เป็นผู้กำหนด แต่ต่อมาในปี 1853 ได้มีการบัญญัติกฎหมายกำหนดค่าธรรมเนียม โดยได้มีการกำหนดค่าธรรมเนียมกลางขึ้นว่าในบริการนั้นๆ จะสามารถเรียกเก็บค่าธรรมเนียมและค่าพาหนะในการเดินทางได้เป็นจำนวนเท่าไรและรัฐบาลจะจ่ายให้แก่ Marshal ไม่เกินปีละ 6,000 เหรียญ

¹¹ สมเกียรติ วรปัญญาอนันต์ และคณะ. เล่มเดิม. หน้า 46-47.

ต่อมาในปี 1896 Marshal ได้รับค่าตอบแทนเป็นเงินเดือน ซึ่งในเวลานั้น Marshal จะไม่ได้รับค่าธรรมเนียมที่เขาเป็นผู้เก็บโดยตรง ดังนั้นค่าตอบแทนที่ได้รับนั้นไม่ขึ้นอยู่กับจำนวนค่าธรรมเนียมที่เขาเรียกเก็บมาได้และในปี 1962 ได้มีการกำหนดอัตรากลางขึ้นเป็นสัดส่วน โดยเฉพาะค่าธรรมเนียมในการขายทรัพย์สิน และยังได้มีการเพิ่มฐานในการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมเพิ่มขึ้นอีกด้วย

มาตรา 1921 (a) ของ U.S.C.A (United States Code Annotated) ได้กำหนดให้ Attorney General ออกข้อกำหนดในการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมในการส่งหมาย คำสั่ง หรือกระบวนการอื่นๆ ที่คล้ายคลึงกัน โดย Attorney General ได้มีการออกข้อกำหนด คือ สำหรับการส่งหมาย หมายให้เข้าครอบครองหมายบังคับคดี หรือการออกหมายอย่างอื่นหรือคำสั่งอย่างอื่น หรือกระบวนการอย่างใดๆ เช่นค่าธรรมเนียมในการส่งหมาย Habeas Corpus 56 ให้เรียกเก็บค่าธรรมเนียมได้ 3 เหรียญ เว้นแต่จะมีการกำหนดไว้เป็นอย่างอื่นเป็นพิเศษ

ส่วนค่าธรรมเนียมในการส่งหมายเรียกพยานนั้น กำหนดให้เรียกเก็บค่าธรรมเนียมได้เป็นจำนวน 2 เหรียญ โดยแม้ว่าเมื่อพยานมาศาลแล้วจะไม่ให้การตามความเป็นจริงก็ตาม

สำหรับค่าธรรมเนียมในการยึด หรือขายทรัพย์สินนั้น มาตรา 1921 (c) (1) ได้บัญญัติว่า “สำหรับการยึดทรัพย์สิน (รวมถึงการกักเรือ) การจัดการที่มีลักษณะเป็นการขาย หักกลบหนี้ หรือการจัดการอย่างอื่น และการรับและการจ่ายเงิน ให้คิดค่าธรรมเนียมเป็นจำนวน 3 เปอร์เซ็นต์ของเงินจำนวน 1,000 เหรียญแรกที่เก็บได้ และ 1.5 เปอร์เซ็นต์ของเงินส่วนที่เกินกว่า 1,000 เหรียญนั้น...”

นอกจากนั้น ยังมีการกำหนดค่าธรรมเนียมในการเก็บรักษาทรัพย์สินที่ยึดมานอกเหนือค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจริง เช่น ค่าจัดเก็บ ค่าเคลื่อนย้าย ค่าขนส่งที่จำเป็น หรือการประกันภัยเป็นต้น โดยกำหนดให้สามารถเรียกเก็บค่าธรรมเนียมได้เป็นจำนวน 3 เหรียญต่อชั่วโมงต่อผู้ช่วย Marshal 1 คน

2) ในระดับมลรัฐ ค่าธรรมเนียมในการให้บริการของ Sheriff นั้น ไม่เพียงแต่ในแต่ละมลรัฐจะมีความแตกต่างกันเท่านั้น แต่ละท้องถิ่นในมลรัฐๆ หนึ่ง ค่าธรรมเนียมก็ล้วนมีความแตกต่างกันทั้งสิ้น

3.4 การบังคับคดีแพ่งของประเทศฝรั่งเศส

3.4.1 ระบบ บทบาทสถานภาพและอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานบังคับคดีของประเทศฝรั่งเศส

ระบบการบังคับคดีแพ่งของประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส เจ้าพนักงานบังคับคดีของประเทศฝรั่งเศสสามารถบังคับคดีโดยทำการยึดทรัพย์สินและจับได้บุคคลออกจากอสังหาริมทรัพย์ได้ ซึ่งเป็นการใช้อำนาจรัฐเพื่อการบังคับคดีกับลูกหนี้อันเป็นการกระทบกระเทือนต่อสิทธิของบุคคลตามที่กฎหมายให้อำนาจไว้

3.4.1.1 บทบาทและสถานภาพของเจ้าพนักงานบังคับคดี

เจ้าพนักงานบังคับคดีเป็นเอกชนผู้ประกอบวิชาชีพอิสระ ตามกฎหมายเลขที่ 45-2592 ลงวันที่ 2 พฤศจิกายน ค.ศ. 1945 เจ้าพนักงานบังคับคดีเอกชนฝรั่งเศส เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ (Public Officer) แต่ไม่ใช่ข้าราชการและไม่ใช่เอกชน โดยแท้ มีอำนาจผูกขาดในการดำเนินกระบวนการพิจารณาในศาลและการบังคับคดีตามกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งโดยเฉพาะการดำเนินการยึดและอายัดทรัพย์สินเพื่อการบังคับคดีตามกฎหมาย

ในขณะเดียวกัน เจ้าพนักงานบังคับคดีเอกชนในประเทศฝรั่งเศส ยังมีสถานะเป็น “Ministerial Officer” เหมือนกับวิชาชีพกฎหมายบางอย่าง เช่น โนตารีปับลิกและทนายความประจำศาลอุทธรณ์และศาลยุติธรรมสูงสุด กล่าวคือ มีสถานะตามกฎหมายในการประกอบวิชาชีพซึ่งจำกัดจำนวนอัตราตำแหน่งไว้โดยกฎหมาย เจ้าหน้าที่ที่มีสถานะเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เป็นอิสระ กล่าวคือไม่ต้องอยู่ใต้อำนาจบังคับบัญชาตามระบบราชการและมีได้รับค่าตอบแทนเป็นเงินเดือนจากเงินงบประมาณแผ่นดิน แต่ได้รับมอบอำนาจสาธารณะบางส่วนจากรัฐโดยบทบัญญัติของกฎหมาย และมีสถานะเป็นผู้ประกอบวิชาชีพอิสระซึ่งตกอยู่ภายใต้ระบบการควบคุมกำกับขององค์กรสภาวิชาชีพ ทำหน้าที่ให้บริการสาธารณะแก่ประชาชนได้โดยตรง และกฎหมายกำหนดให้มีอำนาจผูกขาดในการดำเนินการแทนรัฐในกิจการบางอย่างตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ในขณะเดียวกันเมื่อมีอำนาจผูกขาดในเรื่องใดแล้ว หากประชาชนมาติดต่อขอใช้บริการเจ้าหน้าที่มีหน้าที่ต้องรับดำเนินการให้โดยจะปฏิเสธไม่รับดำเนินการไม่ได้ ทั้งนี้ ที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ ย่อมอยู่ภายใต้ระบบการควบคุมกำกับจากรัฐ ซึ่งอาจเป็นกระทรวงยุติธรรม อัยการ ศาล และสภาวิชาชีพซึ่งทำหน้าที่ในการใช้อำนาจมหาชน ควบคู่กันไปด้วยทั้งหมดหรือเกือบทั้งหมดในลักษณะเช่นนี้ จึงไม่อาจเรียกได้ว่าเป็นภาคเอกชนโดยแท้ หากแต่มีองค์ประกอบของอำนาจมหาชนเข้ามาเป็นส่วนสำคัญ จึงจำเป็นต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับประเด็นนี้ให้ถูกต้องตั้งแต่เริ่มแรก ว่าไม่ใช่เรื่องของการประกอบธุรกิจโดยแท้ หากแต่เป็นเรื่องการแบ่งงานของรัฐในด้านกระบวนการยุติธรรมบางส่วน ออกมาให้เจ้าหน้าที่ของรัฐในรูปแบบอื่นเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรม ซึ่งจะสามารถกระจายการให้บริการสาธารณะได้อย่างทั่วถึง และสามารถเข้าถึงประชาชนในท้องที่ต่างๆ ได้ดียิ่งขึ้น

วิชาชีพเจ้าพนักงานบังคับคดีเอกชนของประเทศฝรั่งเศสมีประวัติความเป็นมาอันยาวนาน ในสมัยโรมัน เรียกว่า Officiales ต่อมาในสมัยกลาง มีวิชาชีพ 2 ส่วนแยกต่างหากจากกัน ในระบบกฎหมาย เก่าช่วงก่อนการปฏิวัติฝรั่งเศส ได้แก่ วิชาชีพแรกคือ Sergeants ซึ่งทำหน้าที่เป็นเจ้าพนักงานบังคับคดีตามคำพิพากษาและหมายบังคับคดีซึ่งออกโดยวิธีการอื่น โดยไม่ต้องมีคำพิพากษา กับวิชาชีพที่สองคือ Huissiers โดยแท้ซึ่งทำหน้าที่ช่วยศาลในการดำเนินกระบวนการพิจารณา

และการพิจารณาคดีในศาล ในช่วงการปฏิวัติฝรั่งเศสซึ่งมีการปฏิรูประบบศาล ยังไม่มีการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับระบบวิชาชีพทั้งสองใดๆ และในผ่านช่วงการปฏิวัติฝรั่งเศสไปแล้วในสมัยพระเจ้าหลุยส์ที่สิบหก จึงได้มีการยุบรวมวิชาชีพทั้งสองให้เป็นวิชาชีพเดียวกันอย่างเช่นรูปแบบในปัจจุบัน

เจ้าพนักงานบังคับคดีเอกชนฝรั่งเศส มีสถานะเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐในขณะเดียวกัน เจ้าพนักงานบังคับคดีก็มีสถานะเป็นผู้แทนของกลุ่มความตามกฎหมายด้วย สถานะที่หลากหลายของเจ้าพนักงานบังคับคดีทำให้บทบาทของเจ้าพนักงานบังคับคดีในแต่ละสถานะจึงมีความหลากหลายตามสถานะที่เจ้าพนักงานบังคับคดีเป็นอยู่ด้วย ดังนี้ 1) เป็นผู้ประกอบวิชาชีพอิสระ 2) เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ 3) เป็นตัวแทนของกลุ่มความในศาล 4) เป็นตัวแทนของเจ้าหน้าที่ในการติดตามทวงหนี้ถามเรื่องการชำระหนี้ 5) เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมาย 6) บทบาทในการตรวจสอบสถานภาพของลูกหนี้ที่มีหนี้สินล้นพ้นตัวและการเป็นผู้ชำระบัญชีในคดีล้มละลาย

1) เป็นผู้ประกอบวิชาชีพอิสระ แม้ว่าเจ้าพนักงานบังคับคดี (L'huissier de justice) จะเป็นเอกชนที่ถือเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ (L'officier ministeriel) ได้รับความเห็นชอบและแต่งตั้งโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม¹² แต่ก็มีความเป็นอิสระในการประกอบอาชีพ กล่าวคือเจ้าพนักงานบังคับคดีอาจรวมกลุ่มกันเพื่อจัดตั้งสำนักงานบังคับคดีของตนเองภายใต้หลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดเพื่อให้บริการกับลูกค้าในเรื่องที่เกี่ยวกับกฎหมาย สัญญา หรือคดีความ แล้วเรียกเก็บค่าบริการ เจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจในการบริหารจัดการองค์การ โดยค่าใช้จ่ายที่นำมาบริหารจัดการนั้นส่วนมาจากค่าตอบแทนที่ได้มาจากกลุ่มความทั้งสิ้น รัฐไม่ได้ให้การสนับสนุนด้านงบประมาณแต่อย่างใด การปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานบังคับคดีอยู่ภายใต้การตรวจสอบควบคุมของพนักงานอัยการและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม และมีการควบคุมดูแลซึ่งกันและกันโดยสภาเจ้าพนักงานบังคับคดีระดับจังหวัด ระดับภูมิภาค และระดับประเทศ หากมีการประพฤติผิดวินัยหรือจรรยาบรรณที่กำหนดไว้จะต้องถูกลงโทษตามความหนักเบาของความผิด และถ้าเป็นความผิดร้ายแรงก็จะต้องรับโทษจากรัฐ โดยพนักงานอัยการจะเข้ามามีบทบาทในการสอบสวนเพื่อทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิดและเอาตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษ

นอกจากนี้แล้ว ในประเทศฝรั่งเศสยังมีเอกชนผู้ประกอบวิชาชีพอิสระที่มีสถานะเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐตามกฎหมายด้วย ได้แก่ เจ้าพนักงานผู้ขายทอดตลาด (Commissaire priseur) ซึ่งจะทำหน้าที่ขายทอดตลาดทรัพย์สิน โดยเฉพาะ และ โนแตร์ (Notaire) ซึ่งมีหน้าที่ในการทำเอกสารและ

¹² คณะอนุกรรมการปรับปรุงกฎหมายเพื่อขยายโอกาสในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมและติดตามการบังคับใช้กฎหมาย คณะที่ 4. “เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่องการบังคับชำระหนี้จากทรัพย์สินของลูกหนี้” หน้า 30.

สัญญาทั้งหลายและรวมถึงการให้คำปรึกษาในการจัดทำเอกสารต่างๆ ด้วย เอกสารที่โนเตร์จัดทำขึ้นนั้นจะได้รับประโยชน์จากข้อสันนิษฐานของกฎหมายในเรื่องความถูกต้องแท้จริงของเอกสาร

2) เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ เจ้าพนักงานบังคับคดีสามารถที่จะทำการยึดทรัพย์ จับได้บุคคลออกจากอสังหาริมทรัพย์ได้ ซึ่งเป็นการใช้อำนาจรัฐเพื่อการบังคับคดีกับลูกหนี้ อันเป็นการกระทบกระเทือนต่อสิทธิของบุคคลตามที่มีกฎหมายให้อำนาจไว้

(1) การยึดทรัพย์ สำหรับระบบการบังคับชำระหนี้จากทรัพย์สินของลูกหนี้ในประเทศฝรั่งเศสนั้น ไม่ได้มีการแยกแยะว่าเป็นทรัพย์สินที่มีหลักประกันหรือไม่มีหลักประกัน หากแต่เป็นการบังคับชำระหนี้เอาจากทรัพย์สิน ทรัพย์สินที่จะทำการยึดได้ทั้งสังหาริมทรัพย์และอสังหาริมทรัพย์ โดยเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาจะนำคำพิพากษามาส่งให้เจ้าพนักงานบังคับคดี จากนั้นเจ้าพนักงานบังคับคดีจะต้องตรวจสอบว่าอยู่ในเขตอำนาจของตนหรือไม่ สถานภาพของลูกหนี้เป็นอย่างไร และหาวิธีที่ดีที่สุดในการบังคับคดีกับลูกหนี้ ทั้งนี้วิธีการที่ดีที่สุดในการบังคับคดีเอากับลูกหนี้ นั้นจะขึ้นอยู่กับจำนวนหนี้และฐานะความเป็นอยู่ของลูกหนี้ เช่น หากลูกหนี้เป็นคนที่ไม่มีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง อาจใช้วิธีไปยึดเงินที่ลูกหนี้มีไว้ในธนาคารแทน และหากยังไม่มีเงินในบัญชีธนาคารอีก ก็อาจจะไปยึดเงินเดือนหรือยึดรถยนต์ของลูกหนี้แทน การบังคับคดีจะเป็นผลได้นั้นจะขึ้นอยู่กับฐานะหรือศักยภาพของลูกหนี้ ซึ่งเจ้าพนักงานบังคับคดีมีหน้าที่จะต้องปรับเปลี่ยนหาวิธีดำเนินการบังคับคดีกับลูกหนี้ นอกจากนี้แล้วเจ้าพนักงานบังคับคดียังต้องพิจารณาอีกว่าคำพิพากษาถึงที่สุดแล้วหรือไม่ เพราะหากคดียังไม่ถึงที่สุดหรือเมื่อมีการคุ้มครองชั่วคราวแล้ว การบังคับคดีจะถูกระงับไว้ชั่วคราว ยังไม่สามารถนำทรัพย์สินที่ยึดมาได้ นั้นออกขายทอดตลาดหรือเบิกเงินจากธนาคารได้จนกว่าศาลจะมีคำพิพากษาถึงที่สุด

ในการบังคับคดีนั้น เจ้าพนักงานบังคับคดีมักประสบปัญหาว่าไม่สามารถสืบหาข้อมูลเกี่ยวกับตัวลูกหนี้ นายจ้างของลูกหนี้หรือสถาบันการเงินที่ลูกหนี้มีเงินฝากอยู่ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมักจะไม่ให้ความร่วมมือหรือไม่ยอมเปิดเผยข้อมูลเหล่านี้ โดยอ้างว่าเป็นข้อมูลที่ถือว่าเป็นความลับในการประกอบวิชาชีพของตน (Secret Professionnel) ทำให้เป็นอุปสรรคในการบังคับคดี กฎหมายจึงกำหนดให้พนักงานอัยการมีอำนาจสืบค้นหาข้อมูลบางอย่างเหล่านี้ของลูกหนี้เป็นต่อการบังคับคดี นั่นคือให้มีการชำระหนี้สิน แม้ว่าข้อมูลบางอย่างเหล่านั้นของลูกหนี้จะเป็นข้อมูลที่เป็นความลับในการประกอบวิชาชีพก็ตาม แต่ก็มีขั้นตอนที่จะดำเนินการที่ค่อนข้างเข้มงวดพอสมควร ใช่ว่าจะสามารถทำได้ตามอำเภอใจไม่ โดยเริ่มต้นจากเจ้าพนักงานบังคับคดีจะต้องร้องขอให้พนักงานอัยการเพื่อช่วยสืบค้นข้อมูลของลูกหนี้ที่ถือว่าเป็นความลับดังกล่าว (Secret Professional) และจะต้องเป็นกรณีที่มีการสืบหาข้อมูลโดยวิธีอื่นๆ ไม่สามารถทำได้แล้วจึงจะสามารถร้องขอได้

หลังจากนั้นพนักงานอัยการจะติดต่อขอข้อมูลทั่วไปของลูกค้าที่ถือว่าเป็นความลับในการประกอบวิชาชีพจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น บัญชีในธนาคารของลูกค้าที่อยู่กับนายจ้าง เป็นต้น

นอกเหนือจากวิธีการยึดทรัพย์แล้ว กฎหมายฝรั่งเศสได้กำหนดวิธีการบังคับคดีแบบใหม่ซึ่งเป็นกรณียึดเงินในบัญชีธนาคาร หน่วยงานที่เกี่ยวกับภาษีจะมีข้อมูลบัญชีธนาคารของประชาชนทุกคน เจ้าพนักงานบังคับคดีสามารถสอบถามข้อมูลเรื่องบัญชีในธนาคารของลูกค้านี้ได้ โดยยื่นคำร้องขอต่อพนักงานอัยการ และอยู่ภายใต้การควบคุมของพนักงานอัยการว่าไม่ได้กระทำเป็นการส่วนตัวหรือเพื่อกลั่นแกล้งตามอำเภอใจ เมื่อเจ้าพนักงานบังคับคดีสอบถามไปยังธนาคาร ธนาคารต้องแจ้งให้ทราบ ถ้าปรากฏว่าเงินในบัญชีไม่พอ ในทางปฏิบัติจะไม่มีการยึดเพราะไม่คุ้มกับค่าใช้จ่าย ถ้าพบว่ามียากจะมีการขออายัดไว้แต่จะต้องรอ 15 วันเพื่อให้ธนาคารหักเงินลูกค้านี้ใช้จ่ายไปให้เรียบร้อยก่อนการไปคู่มือบัญชีลูกค้านี้จะไม่รู้ตัวก่อนเพราะไม่มีการแจ้งให้ทราบ เจ้าพนักงานบังคับคดีจะมีเวลา 8 วัน แจ้งให้ลูกค้านี้ทราบว่าบัญชีถูกอายัดแล้วลูกค้านี้มีเวลา 1 เดือนเพื่อคัดค้านที่ศาลบังคับคดีว่าไม่ถูกต้องอย่างไร ถ้าหากไม่มีการคัดค้านในเวลาดังกล่าว เจ้าพนักงานบังคับคดีจะสามารถไปนำเงินดังกล่าวมาเพื่อการชำระหนี้ได้¹³

นอกจากนี้แล้ว กฎหมายฝรั่งเศสยังได้มีการกำหนดมาตรการเพื่อคุ้มครองลูกค้านี้ โดยการกำหนดวงเงินต่ำสุดที่ไม่อยู่ภายใต้การบังคับคดีด้วย กล่าวคือได้กำหนดวงเงินรายได้ขั้นต่ำต่ำสุดที่ไม่อยู่ภายใต้การบังคับคดี ซึ่งถูกกำหนดให้เท่ากับจำนวนเงินที่จ่ายช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อย เนื่องจากรัฐบาลเองได้คำนึงถึงภาระที่ลูกค้านี้ต้องใช้จ่ายในการเลี้ยงชีพตัวเองและเลี้ยงดูครอบครัว โดยมีรายละเอียดดังนี้

¹³ แหล่งเดิม, หน้า 32.

ตารางที่ 3.8 แสดงทรัพย์สินต่อรายได้ต่อปีที่อยู่ในการบังคับคดีของประเทศฝรั่งเศส¹⁴

รายได้ต่อปี (ฟรังก์)	ส่วนที่ไม่อยู่ภายใต้การบังคับคดี	ส่วนที่อยู่ภายใต้การบังคับคดี
0 ถึง 17,000	19/20	1/20
17,001 ถึง 34,000	9/10	1/10
34,001 ถึง 51,000	4/5	1/5
51,001 ถึง 68,000	3/4	1/4
68,001 ถึง 85,000	2/3	1/3
85,001 ถึง 102,000	1/3	2/3
มากกว่า 102,000	ไม่มี	ทั้งหมด

นอกจากนี้แล้วตามกฎหมายฝรั่งเศสยังได้ให้อำนาจศาลที่จะอนุญาตให้ลูกหนี้ที่อยู่ในภาวะที่ยากลำบากขยายระยะเวลาชำระหนี้ออกไป หรือกำหนดระยะเวลาชำระหนี้ใหม่โดยลดอัตราดอกเบี้ยลง

(2) การขายทอดตลาดทรัพย์สิน แบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทคือ

1) การขายทอดตลาดสังหาริมทรัพย์ วันที่ขายทอดตลาดทรัพย์สินนั้นจะต้องเป็นวันหลังจากวันที่ได้มีการแจ้งประกาศการยึดทรัพย์สินให้ลูกหนี้ทราบแล้วไม่น้อยกว่าหนึ่งเดือน (มาตรา 108 ของรัฐกฤษฎีกา วันที่ 31 กรกฎาคม ค.ศ. 1992) ทั้งนี้เพื่อให้ลูกหนี้มีเวลาที่จะดำเนินการขายทรัพย์สินที่ถูกยึดไว้ได้เองในราคาที่คุณหนี้เห็นว่าเหมาะสมที่สุด (La vente amiable) ซึ่งลูกหนี้จะต้องดำเนินการยื่นคำร้องขอต่อเจ้าพนักงานบังคับคดี (L'huissier de justice) ตามหมายบังคับคดี ซึ่งเจ้าพนักงานบังคับคดีจะส่งเรื่องต่อให้เจ้าหน้าที่พิจารณา ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ไม่เห็นชอบด้วย เพราะเห็นว่าจำนวนเงินที่จะได้จากการขายทรัพย์สินโดยลูกหนี้ไม่เป็นที่พอใจ เจ้าพนักงานบังคับคดีจะดำเนินการขายทอดตลาดทรัพย์สินนั้นต่อไป (มาตรา 52 ของรัฐบัญญัติ วันที่ 9 กรกฎาคม ค.ศ. 1991 และมาตรา 107 ของรัฐกฤษฎีกา วันที่ 31 กรกฎาคม ค.ศ. 1992)

1. ประกาศขายทอดตลาดทรัพย์สิน ในการประกาศขายทอดตลาดทรัพย์สิน จะต้องระบุสถานที่ วันและเวลาในการขายทรัพย์สิน และประกาศขายทอดตลาดทรัพย์สินนี้จะติดไว้ ณ ที่ทำการอำเภอที่คุณหนี้มีภูมิลำเนาอยู่ และสถานที่ที่จะทำการขายทอดตลาดทรัพย์สิน 8 วันก่อนที่จะมีการขายทอดตลาดทรัพย์สินนั้น หรือจะดำเนินการประกาศขายทอดตลาดทรัพย์สินทางหนังสือพิมพ์ก็ได้

¹⁴ กองวิชาการฯ. (2548, มกราคม- มีนาคม). การบังคับคดีแพ่งของประเทศฝรั่งเศส." วารสารกรมบังคับคดี, 55 (10). หน้า 6.

(มาตรา 111 ของรัฐกฤษฎีกา วันที่ 31 กรกฎาคม ค.ศ. 1992) เจ้าพนักงานบังคับคดีจะแจ้งให้ลูกหนี้ทราบทางจดหมายหรือด้วยวิธีอื่นที่เหมาะสมถึงสถานที่ที่มีการขายทอดตลาด วันและเวลาในการขายทอดตลาด 8 วันก่อนมีการขายทอดตลาด (มาตรา 112 ของรัฐกฤษฎีกาวันที่ 31 กรกฎาคม ค.ศ. 1992)

2. สถานที่ขายทอดตลาดทรัพย์สิน ปกติแล้วเจ้าหนี้ดำเนินการยึดทรัพย์สินจะเป็นผู้เลือกสถานที่ที่จะทำการขายทอดตลาด ซึ่งอาจจะเป็นสถานที่จำหน่ายทรัพย์สิน สถานที่ที่ทรัพย์สินตั้งอยู่ หรือตลาดสาธารณะ (มาตรา 110 ของรัฐกฤษฎีกา วันที่ 31 กรกฎาคม ค.ศ. 1992)

3. เจ้าหนี้ที่มีอำนาจขายทอดตลาดทรัพย์สิน การขายทอดตลาดสังหาริมทรัพย์ ดำเนินการโดยเจ้าหน้าที่กระทรวงยุติธรรม (les officiers ministeriels) (มาตรา 114 วรรค 1 ของรัฐกฤษฎีกา วันที่ 31 กรกฎาคม ค.ศ. 1992) อาทิ ในเมือง (Commune) ที่มีสถานที่จำหน่ายทรัพย์สินตั้งอยู่ เจ้าหนี้ที่กระทรวงยุติธรรมที่มีชื่อเรียกว่า “Commissaire priseurs” ซึ่งประจำอยู่ ณ สถานที่จำหน่ายทรัพย์สินจะเป็นผู้มีอำนาจแต่เพียงผู้เดียวที่จะขายทอดตลาดทรัพย์สิน ส่วนในเมืองอื่นนอกเหนือจากนี้ผู้มีอำนาจขายทอดตลาด ได้แก่เจ้าหนี้ของรัฐหรือเจ้าหน้าที่กระทรวงยุติธรรมอื่นที่มีอำนาจ คือ โนตารีพับลิก (Notaire) เจ้าพนักงานบังคับคดี (L’huissier de justice) จำศาลจังหวัด จำศาลแขวง หรือจำศาลพาณิชย์ (Greffier du tribunal de grande instance, du tribunal distance ou du tribunal de commerce)

2) การขายทอดตลาดสังหาริมทรัพย์ เริ่มต้นจากการที่เจ้าหนี้มีหมายแจ้งให้ลูกหนี้ชำระหนี้ภายในเวลาที่กำหนดไปพร้อมกับอ้างหมายบังคับคดีของศาล มิฉะนั้นจะมีการจดทะเบียนหมายแจ้งให้ลูกหนี้ชำระหนี้ ณ สำนักงานทะเบียนอสังหาริมทรัพย์ซึ่งมีผลเป็นการยึดทรัพย์สินของลูกหนี้ นับแต่วันที่มีการจดทะเบียน (มาตรา 673 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ประเทศฝรั่งเศส ฉบับเก่า) และภายในสิบสี่วันนับจากวันที่มีการจดทะเบียนหมายแจ้งให้ลูกหนี้ชำระหนี้แล้ว เจ้าหนี้สามารถยื่นคำร้องขอต่อศาลเพื่อขอให้มีการขายทอดตลาดอสังหาริมทรัพย์ของลูกหนี้ได้ (มาตรา 688 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ประเทศฝรั่งเศส ฉบับเก่า) จากนั้นเจ้าหนี้ผู้ร้องขอให้มีการขายทอดตลาดทรัพย์สินจะมีหมายแจ้งให้ลูกหนี้และเจ้าหนี้ จดทะเบียนรายอื่นทราบถึงวันเวลาที่ศาลจะมีการพิจารณาคำร้องขอให้การขายทอดตลาดทรัพย์สิน และศาลจะมีคำพิพากษาในเวลาต่อมาว่าอนุญาตให้มีการขายทอดตลาดทรัพย์สินหรือไม่ จากนั้นจะมีการประกาศแจ้งการขายทอดตลาดทรัพย์สินเพื่อให้ผู้สนใจได้ทราบทั่วกัน โดยรูปแบบของประกาศจะเป็นไปตามรัฐกฤษฎีกาที่กำหนดขึ้น โดยสภาแห่งรัฐ (มาตรา 673 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ประเทศฝรั่งเศส ฉบับเก่า)

ประกาศขายทอดตลาดทรัพย์สิน ในประกาศขายทอดตลาดทรัพย์สินจะต้องระบุสถานที่วันและเวลาในการขายทรัพย์สินและทรัพย์สินที่จะทำการขาย ประกาศขายทอดตลาดทรัพย์สินนี้จะตีไว้ที่ว่าการอำเภอที่ลูกหนี้มีภูมิลำเนาอยู่ และสถานที่ที่จะทำการขายทอดตลาดทรัพย์สินเป็นเวลา 8 วันล่วงหน้าก่อนที่จะมีการขายทอดตลาดทรัพย์สินนั้น หรือจะดำเนินการประกาศขายทอดตลาดทางหนังสือพิมพ์ก็ได้ (มาตรา 111 ของรัฐกฤษฎีกา วันที่ 31 กรกฎาคม ค.ศ. 1992)

เจ้าพนักงานบังคับคดีจะแจ้งให้ลูกหนี้ทราบทางจดหมายหรือด้วยวิธีอื่นที่เหมาะสมถึงสถานที่ที่จะมีการขายทอดตลาด วัน เวลาในการขายทอดตลาดล่วงหน้า 8 วันก่อนวันที่มีการขายทอดตลาดเช่นกัน (มาตรา 112 ของรัฐกฤษฎีกา วันที่ 31 กรกฎาคม ค.ศ. 1992)

1. สถานที่ขายทอดตลาดทรัพย์สิน เจ้าหนี้ผู้ดำเนินการยึดทรัพย์สินจะเป็นผู้เลือกสถานที่ที่จะทำการขายทอดตลาดซึ่งอาจจะเป็นสถานที่จำหน่ายทรัพย์สิน สถานที่ที่ทรัพย์สินตั้งอยู่ หรือตลาดสาธารณะ

2. เจ้าหนี้ที่มีอำนาจขายทอดตลาดทรัพย์สิน การขายทอดตลาดสังหาริมทรัพย์ดำเนินการโดยเจ้าหน้าที่กระทรวงยุติธรรมในเมืองที่มีสถานที่จำหน่ายทรัพย์สินตั้งอยู่ เจ้าหนี้ที่กระทรวงยุติธรรมซึ่งประจำอยู่ ณ สถานที่จำหน่ายทรัพย์สินจะเป็นผู้มีอำนาจแต่เพียงผู้เดียวที่จะขายทอดตลาดทรัพย์สิน ส่วนในเมืองอื่นๆ นอกเหนือจากนี้ ผู้มีอำนาจขายทอดตลาด ได้แก่ เจ้าหนี้ของรัฐหรือเจ้าหนี้ที่กระทรวงยุติธรรมอื่นที่มีเขตอำนาจ คือ โนตารีพับลิก เจ้าพนักงานบังคับคดี จำศาลจังหวัด จำศาลแขวง หรือจำศาลพาณิชย์ (กรณีเป็นการขายสังหาริมทรัพย์)

3. ผลของการขายทอดตลาดทรัพย์สิน ผู้ที่ซื้อทรัพย์สินได้จากการขายทอดตลาดเป็นผู้มีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินนั้นทันที กรณีที่ผู้ซื้อทรัพย์สินไม่ชำระราคาให้นำทรัพย์สินนั้นออกขายเป็นครั้งที่สอง ถ้าขายทรัพย์สินนั้นได้ราคาต่ำกว่าการขายทรัพย์สินครั้งแรก ให้ผู้ซื้อทรัพย์สินดังกล่าวที่ไม่ยอมชำระราคาให้รับผิดชอบในส่วนที่แตกต่าง ผู้ซื้อทรัพย์สินไปจากการขายทอดตลาดจะได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายในเรื่องการถูกรอนสิทธิตามประมวลกฎหมายแพ่งประเทศฝรั่งเศส มาตรา 2279 ในกรณีที่ทรัพย์สินที่ซื้อไปจากการขายทอดตลาดเป็นทรัพย์สินที่ถูกขโมยมาหรือเป็นทรัพย์สินที่สูญหายไป ผู้ซื้อทรัพย์สินไปจากการขายทอดตลาดไม่จำเป็นต้องคืนทรัพย์สินที่ซื้อไปให้แก่เจ้าของทรัพย์สิน เว้นแต่ว่าเจ้าของทรัพย์สินนั้นจะยอมชดเชยราคาที่ซื้อมาให้แก่ผู้ได้ทรัพย์สินจากการขายทอดตลาด (มาตรา 2280 ประมวลกฎหมายแพ่งประเทศฝรั่งเศส) แต่สำหรับผู้ซื้อทรัพย์สินไปจากการขายทอดตลาดไม่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายในเรื่องความชำรุดบกพร่องของสินค้า (มาตรา 1649 ประมวลกฎหมายแพ่งประเทศฝรั่งเศส) เนื่องจากการขายทอดตลาดสังหาริมทรัพย์ กฎหมายมิได้ให้สิทธิบุคคลที่เกี่ยวข้องร้องคัดค้านการขายทอดตลาดทรัพย์สินต่อศาล

4. กระบวนการในการขายทอดตลาดอสังหาริมทรัพย์ 1) การขายทอดตลาดอสังหาริมทรัพย์ จะกระทำอย่างเปิดเผย ณ ศาลจังหวัดภายใต้การควบคุมของศาล บุคคลที่ให้ราคาสูงสุดเป็นผู้ที่ได้ ทรัพย์สินไปจากการขายทอดตลาด การขายทอดตลาดอสังหาริมทรัพย์นั้นมีความแตกต่างจากการขายทอดตลาดอสังหาริมทรัพย์ในประการสำคัญที่ว่า “บุคคลที่จะเข้าเสนอซื้อราคาทรัพย์สิน จะต้องมีความเป็นตัวแทนในการเข้าซื้อราคาทรัพย์สิน มิฉะนั้นถือว่าการขายทอดตลาดนั้นเป็นโมฆะ เนื่องจากต้องการให้ทนายความเป็นผู้ตรวจสอบและรับรองฐานะทางการเงินของลูกความของตน ในกรณีที่ลูกความของตนที่เป็นผู้เสนอซื้อทรัพย์สินจากการขายทอดตลาดไม่สามารถชำระราคาได้ ทนายความต้องเป็นผู้รับผิดชอบ” 2) ในการดำเนินการขายทอดตลาดอสังหาริมทรัพย์จะมีการจดทะเบียนจำนวน 3 เล่มตามลำดับ โดยแต่ละเล่มใช้เวลาประมาณหนึ่งนาทิตันที่การขายทอดตลาดเริ่มต้นขึ้นจะมีการจดทะเบียนเล่มแรกขึ้น เป็นการแสดงให้เห็นว่าการประกาศขายทอดตลาดสำหรับทรัพย์สินนั้นๆ ได้เริ่มต้นขึ้นแล้ว และถ้ามีการจดทะเบียนไปตามลำดับทั้งสามเล่มแล้วยังไม่มีผู้ใดเสนอซื้อราคา ให้ถือว่าผู้ที่ร้องขอต่อศาลให้มีการขายทอดตลาดทรัพย์สินเป็นผู้ที่ได้ทรัพย์สินไปจากการขายทอดตลาด ในระหว่างที่มีการเสนอราคาจะมีการจดทะเบียนโดยจะถือว่าการขายทอดตลาดได้เสร็จสิ้นสมบูรณ์ต่อเมื่อเทียบที่ได้มีการจดทะเบียนขึ้นทั้ง 3 เล่ม ได้ดับลงโดยไม่มีการเสนอราคาอีก (ลักษณะของเทียบจะคล้ายกับไส้ตะเกียง ไม่ใช่เทียนไขของไทยเรา) 3) เมื่อมีผู้ซื้อทรัพย์สินที่ได้จากการขายทอดตลาดแล้ว ศาลจะมีคำพิพากษาเรื่องการซื้อทรัพย์สินจากการขายทอดตลาดซึ่งจะแสดงว่าผู้ซื้อทรัพย์สินได้เป็นผู้มีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินนั้น โดยถือว่าเป็นคำพิพากษาในคดีที่ไม่มีข้อพิพาท จึงไม่ต้องระบุเหตุผลในคำพิพากษาและจะอุทธรณ์คำพิพากษาไม่ได้ ผู้ซื้อทรัพย์สินจากการขายทอดตลาดได้ไปซึ่งกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินนั้นนับแต่ที่ศาลมีคำพิพากษาแจ้งการซื้อทรัพย์สิน โดยผู้ซื้อทรัพย์สินจากการขายทอดตลาดอสังหาริมทรัพย์ไม่มีสิทธิในทรัพย์สินนั้นดีไปกว่าผู้ที่ถูกยึดทรัพย์สิน (มาตรา 717 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ประเทศฝรั่งเศส) 4) ผู้ที่ซื้อทรัพย์สินไปจากการขายทอดตลาดจะต้องชำระราคาของอสังหาริมทรัพย์ ดอกเบี้ยที่คิดจากราคาของอสังหาริมทรัพย์นับแต่วันที่ลูกหนี้ได้รับแจ้งให้ชำระหนี้ และค่าใช้จ่ายในการดำเนินการตั้งแต่การแจ้งหมายให้ชำระหนี้ไปยังลูกหนี้จนถึงศาลมีคำพิพากษาเรื่องการขายทอดตลาดทรัพย์สิน (มาตรา 714 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ประเทศฝรั่งเศส ฉบับเก่า)¹⁵

5. บุคคลตามกฎหมายที่ไม่สามารถเข้าเสนอซื้อราคาทรัพย์สินได้ 1) ผู้เยาว์ ผู้ไร้ความสามารถ ไม่สามารถเข้าเสนอซื้อราคาทรัพย์สินในการขายทอดตลาดได้ แต่ผู้ปกครองหรือผู้อนุบาลตามกฎหมายเข้าซื้อราคาแทนในนามของผู้เยาว์และผู้ไร้ความสามารถได้ 2) บุคคลที่มีหนี้สินล้นพ้นตัว เนื่องจาก

¹⁵ คณะอนุกรรมการปรับปรุงกฎหมายเพื่อขยายโอกาสในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมและติดตามการบังคับใช้กฎหมาย คณะที่ 4. เล่มเดิม. หน้า 36.

เป็นผู้ที่ไม่สามารถที่จะชำระหนี้จากการซื้อทรัพย์สินจากการขายทอดตลาดได้ 3) บุคคลที่มีผลประโยชน์ขัดกันกับการปฏิบัติหน้าที่ในวิชาชีพของตน ได้แก่ผู้ประกอบการไม่สามารถที่จะเข้าเป็นผู้เสนอราคาทรัพย์สินที่เป็นของผู้เยาว์ได้หรือผู้รับมอบอำนาจให้ขายทรัพย์สินใดไม่สามารถเข้าเป็นผู้เสนอราคาทรัพย์สินที่ตนได้รับมอบอำนาจศาลให้ขายได้ (มาตรา 1596 ประมวลกฎหมายแพ่ง ประเทศฝรั่งเศส) เป็นต้น อย่างไรก็ตามคำพิพากษาในฐานะที่เป็นผู้ที่ได้ทรัพย์สินจากการขายทอดตลาดที่ศาลตั้งนั้น จะใช้เป็นหลักฐานแสดงการโอนกรรมสิทธิ์ในอสังหาริมทรัพย์เพื่อยันต่อบุคคลภายนอกได้ก็ต่อเมื่อได้มีการจดทะเบียนการโอนกรรมสิทธิ์ ณ สำนักงานทะเบียนอสังหาริมทรัพย์แล้ว โดยต้องดำเนินการภายในกำหนดสองเดือนนับแต่วันที่คำพิพากษา มิฉะนั้นต้องดำเนินการขายทอดตลาดทรัพย์สินนั้นใหม่ โดยผู้ที่ได้ทรัพย์สินนั้นไปจากการขายทอดตลาดในครั้งแรก จะต้องเป็นผู้รับผิดชอบชำระราคาส่วนต่างในกรณีที่การขายครั้งใหม่ได้ราคาต่ำกว่าครั้งแรก

การขายทอดตลาดอสังหาริมทรัพย์ที่ได้ประมูลขายไปแล้ว สามารถกระทำได้อีกเป็นครั้งที่สองเมื่อมีผู้เสนอว่าจะซื้อทรัพย์สินนั้นในราคาที่สูงกว่า โดยผู้ที่เสนอให้มีการขายทอดตลาดจะต้องเสนอว่าจะซื้อทรัพย์สินนั้นในราคาที่สูงกว่าราคาเดิมหนึ่งในสิบส่วน (มาตรา 708 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ประเทศฝรั่งเศส) โดยยังไม่รวมถึงเงินค่าธรรมเนียมที่จะต้องเสีย และจะต้องกระทำการขายทอดตลาดทรัพย์สินเป็นครั้งที่สองภายในกำหนดเวลา 10 วันนับแต่วันที่มีการขายทอดตลาดทรัพย์สินครั้งแรก โดยกรณีเช่นนี้จะขอให้มีการขายครั้งที่สามเพื่อให้ได้ราคาที่สูงกว่าอีกหนึ่งในสิบส่วนอีกไม่ได้แล้ว โดยให้โอกาสกระทำได้เพียงครั้งเดียวเท่านั้น (ตามกฎหมายฝรั่งเศสไม่ได้ให้สิทธิผู้เกี่ยวข้องร้องคัดค้านการขายทอดตลาดทรัพย์สินต่อศาลแต่ได้ให้สิทธิตามกฎหมายแก่บุคคลที่เกี่ยวข้องที่จะร้องคัดค้านการยึดทรัพย์สินได้หลายกรณี เช่น กรณีที่ลูกหนี้ร้องคัดค้านว่าการยึดทรัพย์สินนั้นเป็นโมฆะเนื่องจากทำการยึดทรัพย์สินโดยไม่ถูกต้องตามกฎหมาย หรือกรณีที่บุคคลภายนอกที่ร้องคัดค้านว่าอสังหาริมทรัพย์ที่ถูกยึดนั้นเป็นกรรมสิทธิ์ของตนหรือตนมีสิทธิอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องับกรรมสิทธิ์เหนืออสังหาริมทรัพย์นั้น เช่น สิทธิในการใช้สอยและเก็บกิน เป็นต้น)

(3) การขับไล่กรณีบุกรุก เจ้าพนักงานบังคับคดีจะเข้าไปตรวจสอบสภาพทรัพย์สินและทำรายงานตรวจสอบสภาพตามข้อเท็จจริงที่ปรากฏเพื่อเสนอต่อศาลให้มีคำสั่งหรือคำพิพากษา เมื่อศาลมีคำพิพากษาแล้วก็จะมีผลบังคับคดีทันที

(4) การขับไล่ตามสัญญาเช่า เป็นกรณีที่มีสัญญาระบุไว้ชัดเจนว่าหากผู้เช่าไม่ชำระค่าเช่าให้ผู้ให้เช่าสามารถขับไล่ผู้เช่าได้ เจ้าพนักงานบังคับคดีจะเรียกให้ผู้เช่าชำระเงินที่ค้างอยู่โดยให้เวลาภายใน 2 เดือนนับแต่วันที่ได้แจ้งให้ทราบ ซึ่งหากผู้เช่ายังคงเพิกเฉยก็จะมีหมายแจ้งไปอีกครั้ง ซึ่งจะระบุค่าเช่าที่ค้างชำระดอกเบี้ยและค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากการทวงถาม

ซึ่งหากผู้เช่ายังคงเพิกเฉยไม่ชำระค่าเช่าอีก ก็จะดำเนินการแจ้งตำรวจให้ลงบันทึกประจำวันและฟ้องคดีต่อศาล เมื่อศาลมีคำพิพากษาให้ขับไล่แล้วเจ้าพนักงานบังคับคดีพร้อมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจจะไปดำเนินการขับไล่ และแจ้งนายทะเบียนจังหวัดขอให้หาที่อยู่ให้กับลูกหนี้ และมีข้อจำกัดตามกฎหมายมิให้ขับไล่ลูกหนี้ออกจากอสังหาริมทรัพย์ในช่วงฤดูหนาวเป็นเวลา 6 เดือน แต่ในทางปฏิบัติมีน้อยมากเนื่องจากลูกหนี้จะรีบนำเงินมาชำระค่าเช่าทันทีที่ได้รับหมายแจ้งจากเจ้าพนักงานบังคับคดี (เจ้าพนักงานบังคับคดีจะมีหนังสือทวงถามให้ชำระค่าเช่าถึง 6 ครั้งก่อนที่จะนำคดีขึ้นสู่ศาล) ในกรณีที่ลูกหนี้มีสิทธิตามกฎหมายที่จะพักอาศัยอยู่ในบ้านนั้น ลูกหนี้และสมาชิกในครอบครัวสามารถที่จะอยู่ในบ้านนั้นได้ต่อไปอีก 2 เดือนนับแต่วันที่มิคำสั่งขับไล่ ระยะเวลานี้อาจถูกยกเลิกหรือถูกกำหนดให้สิ้นเชิงโดยคำสั่งศาลซึ่งจะต้องระบุเหตุผลในการมีคำสั่งนั้นด้วย แต่กรณีของลูกหนี้ที่พักอาศัยอยู่ในบ้านนั้นโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายจะมาอ้างสิทธิขอยุ่อาศัยต่อไปอีก 2 เดือนไม่ได้

ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการขับไล่ทั้งหมดเป็นหน้าที่ของลูกหนี้ และในทางปฏิบัติเจ้าหน้าที่จะเป็นผู้ทรงจ่ายไปก่อน แล้วเรียกเก็บเอาจากลูกหนี้ในเวลาบังคับคดี ซึ่งส่วนใหญ่ก็ไม่อาจเรียกเก็บจากลูกหนี้ได้ อย่างไรก็ตามก็ยังมีกรทำประกันเช่าไว้กับบริษัทประกันภัยในกรณีที่ไม้อาจเรียกเก็บค่าเช่าได้บริษัทประกันภัยก็จะเป็นผู้ชำระให้แทน

(5) การทำหน้าที่ธุรการศาล เจ้าพนักงานบังคับคดียังมีหน้าที่รักษาความเรียบร้อยในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีในศาลกล่าวคือ เจ้าพนักงานบังคับคดีมีหน้าที่ช่วยเหลือผู้พิพากษาในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดี ซึ่งในการคอยดูแลให้ความช่วยเหลือนี้สามารถมอบหมายให้เสมียนดำเนินการแทนได้

3) เป็นตัวแทนของกลุ่มความในศาล ในทางปฏิบัติแล้วกลุ่มความจะดำเนินคดีในศาลโดยทนายความ (Advocates) โดยเฉพาะในศาลจังหวัดกลุ่มความจะดำเนินกระบวนการพิจารณาในศาลด้วยตนเองไม่ได้ จะต้องมีทนายความเป็นตัวแทนเสมอ เจ้าพนักงานบังคับคดีสามารถเป็นตัวแทนของกลุ่มความในศาลได้เฉพาะในศาลสองประเภท คือศาลเกี่ยวกับสัญญาเช่าตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งฉบับใหม่ มาตรา 885 และในศาลพาณิชย์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งฉบับใหม่ มาตรา 853 โดยการเป็นตัวแทนของกลุ่มความโดยเจ้าพนักงานบังคับคดีนี้อาจกระทำในฐานะที่เป็นที่ปรึกษา เป็นผู้รับมอบอำนาจในคดี หรือเป็นทนายความ สำหรับในศาลแขวงและศาลพาณิชย์กลุ่มความสามารถดำเนินการเองโดยไม่ต้องมีทนายความได้ แต่จะตั้งทนายความเข้ามาในคดีก็ได้ อย่างไรก็ตามเจ้าพนักงานบังคับคดีไม่สามารถเป็นตัวแทนของกลุ่มความต่อหน้าผู้พิพากษาแผนกบังคับคดีในศาลแขวงและในศาลจังหวัดได้

4) เป็นตัวแทนของเจ้าหน้าที่ในการติดตามทวงถามเรื่องการชำระหนี้ เจ้าพนักงานบังคับคดีจะเป็นผู้คอยควบคุมให้การชำระหนี้เป็นไปตามสัญญา มีอำนาจบังคับคุ้มครองหนี้ชำระหนี้ได้โดยไม่ต้องนำคดีขึ้นสู่ศาล ถ้าคู่ความผิดสัญญาเจ้าพนักงานบังคับคดีก็จะออกหนังสือทวงหนี้เพื่อให้ลูกหนี้ชำระหนี้ หากไม่ชำระเจ้าพนักงานบังคับคดีก็จะยื่นฟ้องต่อศาลพาณิชย์ซึ่งศาลจะพิจารณายานหลักฐานและตามข้อเท็จจริงที่เจ้าพนักงานบังคับคดีได้รายงานเสนอขึ้นมาแล้วพิพากษาตัดสินคดีไปได้ทันที ตัวอย่างเช่นการบังคับชำระหนี้ตามสัญญาการบังคับชำระหนี้เช็ค และการประนีประนอมยอมความ เป็นต้น

5) เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมาย เจ้าพนักงานบังคับคดีสามารถให้คำปรึกษาในด้านกฎหมายแก่บุคคลทั่วไปและยังสามารถเข้าเป็นผู้จัดการอสังหาริมทรัพย์ในการบริหารจัดการอสังหาริมทรัพย์นั้นให้เกิดมูลค่าเพิ่มขึ้นได้ด้วย

6) บทบาทในการตรวจสอบสภาพของลูกหนี้ที่มีหนี้สินล้นพ้นตัวและการเป็นผู้ชำระบัญชีในคดีล้มละลาย

การเข้าสู่กระบวนการฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้เจ้าพนักงานบังคับคดียังมีบทบาทสำคัญในการตรวจสอบสภาพของลูกหนี้ว่ามีหนี้สินล้นพ้นตัวหรือไม่ สภาพการเงินของลูกหนี้เป็นเช่นไร เมื่อมีคำร้องขอให้ฟื้นฟูกิจการหรือขอให้ล้มละลาย เจ้าพนักงานบังคับคดีจะมีเวลาสังเกตการณ์ระยะหนึ่ง ถ้าเห็นว่าไม่อาจดำเนินการต่อไปได้ ก็จะมีคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งไต่สวนลูกหนี้และมีคำสั่งให้ชำระบัญชี ในกรณีเช่นนี้เจ้าพนักงานบังคับคดีจะเข้ามามีบทบาทสำคัญในการดำเนินการกับหนี้สินที่เกิดขึ้นภายหลังที่ศาลมีคำสั่งให้ไต่สวนลูกหนี้จนถึงวันที่ศาลมีคำสั่งให้ชำระบัญชี นอกจากนี้เจ้าพนักงานบังคับคดียังมีอำนาจในการรวบรวมทรัพย์สินที่เป็นของลูกหนี้เพื่อการชำระบัญชีอีกด้วย

3.4.1.2 อำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานบังคับคดี

อำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานบังคับคดีในส่วนการบังคับคดีมีบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งปี ค.ศ. 1807 ซึ่งมีการแก้ไขเพิ่มเติมในปี ค.ศ. 1971 ได้แก่

- 1) อำนาจหน้าที่โดยเฉพาะของเจ้าพนักงานบังคับคดี มีดังต่อไปนี้
 1. ส่งคำคู่ความ คำแถลง คำสั่งในคดี
 2. ดำเนินการบังคับคดีตามคำสั่งของศาลหรือตามหมายบังคับคดีอื่นๆ
 3. ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรการคุ้มครองชั่วคราว

โดยปกติแล้วอำนาจในการดำเนินการที่เป็นอำนาจโดยเฉพาะของเจ้าพนักงานบังคับคดีนี้จะจำกัดอยู่เฉพาะในเขตอำนาจศาลแขวงที่เจ้าพนักงานบังคับคดีนั้นมีภูมิลำเนาอยู่ซึ่งในการปฏิบัติหน้าที่ที่เป็นอำนาจโดยเฉพาะของเจ้าพนักงานบังคับคดีนั้น เจ้าพนักงานบังคับคดีจะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายในฐานะที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ

2) อำนาจหน้าที่โดยทั่วไปของเจ้าพนักงานบังคับคดีมีดังต่อไปนี้

1. ทำรายงานตรวจสภาพวัตถุ สถานที่ แม้จะไม่ใช่น้ำที่ตามที่กฎหมายกำหนดไว้ แต่ก็เป็นการทำงานที่ทำให้ศาลได้เห็นถึงสภาพของทรัพย์สินนั้นๆ ซึ่งจะมีผลเป็นพยานหลักฐานที่เชื่อถือได้และได้รับประโยชน์จากข้อสันนิษฐานว่าถูกต้องแท้จริง หากมีการร้องคัดค้านความถูกต้องจะต้องสืบพยานหักล้างในชั้นศาลเท่านั้น

2. การตรวจสภาพหนี้และบันทึกข้อเท็จจริงเพื่อเป็นหลักฐานในคดี

3. ติดตามทวงถามเรื่องการชำระหนี้

4. เป็นตัวแทนของกลุ่มความในศาลและเป็นผู้รับมอบอำนาจของกลุ่มความในศาลแขวงและในศาลที่ตัดสินข้อพิพาทเกี่ยวกับสัญญาเช่า

3.4.2 คุณสมบัติการเข้าสู่ตำแหน่งของพนักงานบังคับคดีเอกชนและหลักสูตรการฝึกอบรม

ประเทศฝรั่งเศส มีการกำหนดการเข้าสู่ตำแหน่งของพนักงานบังคับคดีเอกชนและหลักสูตรการฝึกอบรม ดังนี้

1) คุณสมบัติทั่วไป

1. มีสัญชาติฝรั่งเศส

2. มีอายุไม่ต่ำกว่า 25 ปี

3. ไม่เคยถูกพิพากษาลงโทษจำคุก

4. ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย

5. ไม่เป็นผู้มีความประพฤติเสื่อมเสียหรือบกพร่องในศีลธรรมอันดี และไม่เป็นผู้ได้กระทำการใดซึ่งแสดงให้เห็นว่าไม่น่าไว้วางใจในความซื่อสัตย์สุจริต

- 2) คุณสมบัติทางการศึกษาอบรม ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1996 เป็นต้นมา ผู้ที่จะมีคุณสมบัติเข้าสอบคัดเลือกเพื่อรับการอบรมเป็นเจ้าพนักงานบังคับคดีจะต้องสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโททางกฎหมาย ผู้ที่ผ่านการสอบคัดเลือกเพื่ออบรมเป็นเจ้าพนักงานบังคับคดีจะต้องเข้ารับการอบรมเป็นเวลา 2 ปี โดยจะมีการอบรมทั้งทฤษฎีและปฏิบัติ ค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรม ผู้เข้ารับการอบรมต้องเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายทั้งหมดผู้เข้ารับการอบรมจะต้องเข้าสอบการประกอบวิชาชีพเป็นเจ้าพนักงานบังคับคดี ซึ่งจะมีการสอบทั้งสิ้น 2 ครั้ง ครั้งแรกสอบเมื่อตอนเทอมสุดท้ายของปีแรก และครั้งที่สองสอบเมื่อตอนเทอมสุดท้ายของปีที่สอง โดยการสอบนี้เป็นการสอบต่อหน้า

คณะกรรมการสอบในระดับชาติ ซึ่งประกอบไปด้วยที่ปรึกษาประจำศาลฎีกา 1 คน ศาสตราจารย์ทางกฎหมาย 1 คน เจ้าพนักงานบังคับคดี 3 คน และเสมียนเจ้าพนักงานบังคับคดีที่มีคุณสมบัติครบถ้วนที่จะเป็นเจ้าพนักงานบังคับคดีได้ 1 คน อย่างไรก็ตามมีการกำหนดข้อยกเว้นไว้ในเรื่องคุณสมบัติ การศึกษาการอบรมหรือการสอบเป็นเจ้าพนักงานบังคับคดี สำหรับผู้มีคุณสมบัติพิเศษบางประการ เช่น ผู้ที่สำเร็จการศึกษาจากสถาบันการศึกษาชั้นสูงทางด้านรัฐศาสตร์ ผู้ที่ทำงานเป็นเสมียนเจ้าพนักงานบังคับคดีมาไม่น้อยกว่า 10 ปี ได้รับการยกเว้นไม่ต้องสำเร็จการศึกษาด้านกฎหมาย หัวหน้าเสมียน เจ้าพนักงานบังคับคดี หรือเสมียนเจ้าพนักงานบังคับคดีที่ปฏิบัติงานมาแล้วไม่น้อยกว่าหกปี แต่ว่าจะต้องมีคุณสมบัติทางกฎหมาย ได้รับการยกเว้นไม่ต้องเข้ารับการอบรม ผู้ที่ได้รับการยกเว้นไม่ต้องเข้ารับการอบรมและไม่ต้องผ่านการสอบ ได้แก่ อาจารย์อาวุโสสาขาวิชากฎหมายและเศรษฐศาสตร์ในมหาวิทยาลัย อาจารย์อาวุโสและอาจารย์ผู้บรรยายพิเศษซึ่งสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอกทางกฎหมายและทำการสอนมาแล้วไม่น้อยกว่า 2 ปี ทนายความประจำศาลอุทธรณ์ ทนายความประจำศาลฎีกา และศาลปกครองสูงสุดที่ทำงานงานมาแล้วไม่น้อยกว่าสองปี ผู้ที่ทำงานด้านภาษีทั้งของรัฐและเอกชน มาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี เป็นต้น¹⁶

3) การกำหนดคุณสมบัติผู้ปฏิบัติงาน ผู้ปฏิบัติงานบังคับคดีจะต้องผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรข้างต้นและสอบผ่านได้รับ Diploma ของหลักสูตรนั้น และสอบเป็นเจ้าพนักงานบังคับคดีเมื่อผ่านการสอบแล้วอัยการศาลล่างจะส่งเรื่องไปยังอัยการสูง เพื่อทำเรื่องเสนอรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมพิจารณาและมีคำสั่งประกาศแต่งตั้งเป็นเจ้าพนักงานบังคับคดี (L'huissier de Justice) หลังจากได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าพนักงานบังคับคดีแล้วจะมีสถาบัน Institut de formation continue des huissiers de justice (IFOCH) ซึ่งเป็นสถาบันพัฒนาบุคลากรเจ้าพนักงานบังคับคดีจะทำหน้าที่ให้ความรู้แก่เจ้าพนักงานบังคับคดีอย่างต่อเนื่องให้ทราบเรื่องกฎหมายใหม่ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานบังคับคดีและจัดการประชุมสัมมนาเป็นระยะๆ รวมทั้งการแก้ไขกฎหมาย

4) การจัดตั้งสำนักงานของเจ้าพนักงานบังคับคดี จำนวนสำนักงานของ L'huissier de Justice ถูกจำกัดเช่นเดียวกับจำนวน L'huissier de Justice จึงมีการจัดตั้งสำนักงานได้ 2 วิธี ดังนี้ 1) เข้าไปแทนที่ L'huissier de Justice ที่ลาออกไป 2) ซื่อกิจการของสำนักงานเดิมโดยยื่นเรื่องต่ออัยการ ซึ่งอัยการจะตรวจสอบฐานะการเงินของผู้ที่ยื่นเรื่องและคุณธรรม

เมื่อผ่านการตรวจสอบแล้วอัยการศาลล่างจะส่งเรื่องไปยังอัยการสูงเพื่อทำเรื่องเสนอรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมพิจารณาและมีคำสั่งประกาศอนุญาตให้ตั้งสำนักงาน

¹⁶ ธนกร วรปรัชญากุล. (ม.ป.ป.). เจ้าพนักงานบังคับคดีในประเทศฝรั่งเศส. สืบค้นเมื่อ 8 พฤศจิกายน 2555, จาก www.humanrights.ago.go.th/index.php?option=com

3.4.3 โครงสร้าง ระบบองค์กรวิชาชีพและการควบคุมกำกับดูแลเจ้าพนักงานบังคับคดี

เจ้าพนักงานบังคับคดีในประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศสเป็นหน่วยงานวิชาชีพอิสระได้รับการแต่งตั้งจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม และมีการจำกัดจำนวนโดยมีการจัดโครงสร้างองค์กรวิชาชีพของเจ้าพนักงานบังคับคดีแบ่งเป็น 3 ระดับ¹⁷ ดังนี้

1) สภาเจ้าพนักงานบังคับคดีระดับจังหวัด (Chamber Departementales) เป็นการจัดองค์กรวิชาชีพของเจ้าพนักงานบังคับคดีในระดับจังหวัด มีหน้าที่เป็นตัวแทนของเจ้าพนักงานบังคับคดีในจังหวัดต่อศาลและดูแลเรื่องกฎ ระเบียบ จรรยาบรรณ วินัย ค่าสมาชิก และค่าเบี้ยประกันของเจ้าพนักงานบังคับคดีในจังหวัดสมาชิกสภาเจ้าพนักงานบังคับคดีได้รับการเลือกตั้งจากบรรดาเจ้าพนักงานบังคับคดีในจังหวัดซึ่งจะทำการเลือกตั้งประธานสภาระดับจังหวัดอีกทีหนึ่ง

2) สภาเจ้าพนักงานบังคับคดีระดับภูมิภาค (Chambres Regionales) จัดตั้งขึ้นในแต่ละเขตอำนาจของศาลอุทธรณ์ มีหน้าที่เป็นตัวแทนและรักษาผลประโยชน์ของเจ้าพนักงานบังคับคดีภายในเขตอำนาจของศาลอุทธรณ์ และเป็นตัวแทนของเจ้าพนักงานบังคับคดีต่อศาลอุทธรณ์ นอกจากนี้ยังทำหน้าที่เป็นองค์กรตรวจสอบการทำงานและตรวจบัญชีในที่ทำกรของเจ้าพนักงานบังคับคดี โดยสมาชิกสภาเจ้าพนักงานบังคับคดีระดับภูมิภาคได้รับการเลือกตั้งจากบรรดาเจ้าพนักงานบังคับคดีในแต่ละจังหวัด โดยจำนวนสมาชิกในระดับภูมิภาคจะมีการกำหนดสัดส่วนตามจำนวนเจ้าพนักงานบังคับคดีในแต่ละจังหวัด

3) สภาเจ้าพนักงานบังคับคดีระดับชาติ (Chambres Nationale) ประกอบด้วยสมาชิกสภาจำนวน 32 คน สมาชิกสภาแต่ละคนได้รับการเลือกตั้งให้ดำรงตำแหน่งเป็นระยะเวลา 6 ปี โคนคณะผู้เลือกตั้งซึ่งประกอบด้วยสมาชิกสภาเจ้าพนักงานบังคับคดีจังหวัดและสภาเจ้าพนักงานบังคับคดีภูมิภาค สภาเจ้าพนักงานบังคับคดีแห่งชาติมีหน้าที่เป็นตัวแทนของผู้ประกอบวิชาชีพเจ้าพนักงานบังคับคดีต่อองค์กรของรัฐ นอกจากนี้ยังทำหน้าที่ฝึกอบรมเจ้าพนักงานบังคับคดีและพนักงานลูกจ้างของเจ้าพนักงานบังคับคดี ศึกษา วิจัย และพัฒนาการประกอบวิชาชีพเจ้าพนักงานบังคับคดี เสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีกับองค์กร ผู้ประกอบวิชาชีพอิสระอื่นๆ ติดต่อสร้างความร่วมมือกับเจ้าพนักงานบังคับคดีในประเทศต่างๆ ส่งเสริมการประกอบอาชีพเจ้าพนักงานบังคับคดี จัดการประชุมและจัดการสัมมนาทั้งในระดับประเทศและระหว่างประเทศ

รูปแบบการจัดองค์กรวิชาชีพเจ้าพนักงานบังคับคดีในประเทศฝรั่งเศสที่มีการแบ่งออกเป็น 3 ระดับนี้เป็นรูปลักษณะของพีรามิด อย่างไรก็ตาม สภาเจ้าพนักงานบังคับคดีแต่ละระดับต่างเป็นอิสระไม่ขึ้นแก่กันและกัน ไม่ถือว่าระดับใดมีอำนาจเหนือกว่าอีกระดับหนึ่ง

¹⁷ แหล่งเดิม.

เจ้าพนักงานบังคับคดีจะถูกกำกับดูแลโดยพนักงานอัยการและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม เจ้าพนักงานบังคับคดีระดับจังหวัดไม่ขึ้นกับระดับภูมิภาคแต่ทั้ง 2 สภาขึ้นตรงต่อประธานสภาเจ้าพนักงานบังคับคดีแห่งชาติ ตามกฎหมายฉบับที่ 45-2529 ลงวันที่ 2 พฤศจิกายน ค.ศ. 1945 (l'ordonnance 45 – 2592 du 2 novembre 1945) กำหนดให้มีการตรวจสอบบัญชีด้านการจัดทำบัญชีรับ-จ่าย ให้แก่ถูกความถูกต้องหรือไม่ การตรวจสอบระบบการเงินและบัญชีของสำนักงาน นอกจากนี้ต้องมีพยานในการเบิก-ถอนเงินของสำนักงาน เนื่องจากเจ้าพนักงานบังคับคดีเป็นตัวแทนของเจ้าหนี้ในการรับเงินจากลูกหนี้และจ่ายเงินให้แก่เจ้าหนี้ หากมีการกระทำผิดอาจเป็นความผิดอาญา ซึ่งการพิจารณาความผิดของเจ้าพนักงานบังคับคดี เจ้าพนักงานบังคับคดีจะกำกับดูแลกันเอง โดยไม่ต้องให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมเข้ามาเป็นผู้พิจารณาตัดสิน

สภาเจ้าพนักงานบังคับคดีภูมิภาค (Chambres Regionales) จะคัดเลือกเจ้าพนักงานบังคับคดีเป็นผู้ตรวจสอบ (Controller) จำนวน 11 คน และประธานสภาเจ้าพนักงานบังคับคดีภูมิภาคเลือก 2 ใน 11 คนเป็นผู้ตรวจสอบต่อ 1 สำนักงาน และผู้ที่ถูกตรวจสอบไม่มีสิทธิพิเศษ ผู้ตรวจสอบต้องรายงานส่งไปให้ประธานสภาเจ้าพนักงานบังคับคดีภูมิภาคจะเสนอความเห็นในแต่ละสำนักงานเสร็จแล้วเสนอต่ออัยการ โดยการตรวจสอบดังกล่าวจะใช้เจ้าพนักงานบังคับคดีผู้ตรวจสอบเป็นคนละเมืองกัน เพื่อขจัดปัญหาที่อาศัยความรู้จักคุ้นเคยที่จะช่วยเหลือกัน

ส่วนในเรื่องความรับผิดชอบของเจ้าพนักงานบังคับคดีจะแบ่งความรับผิดชอบออกเป็น 3 ประเภทดังนี้

(1) ความรับผิดชอบในทางแพ่ง ความรับผิดชอบในทางแพ่งของเจ้าพนักงานบังคับคดี คือ การปฏิบัติงานด้วยความประมาทเลินเล่อ หรือฝ่าฝืนต่อหน้าที่ที่ทั้งเจ้าพนักงานบังคับคดีมีหน้าที่ และความผูกพันที่กำหนดโดยผลของสัญญาในฐานะที่เจ้าพนักงานบังคับคดีเป็นตัวแทนของคู่ความอีกด้วย เจ้าพนักงานบังคับคดีจึงต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายที่เสียหายที่เกิดขึ้นจากการที่ตนปฏิบัติหน้าที่ประมาทเลินเล่อ และฝ่าฝืนต่อหน้าที่ หากเป็นกรณีที่เจ้าพนักงานบังคับคดีต้องรับผิดชอบในทางสภา เจ้าพนักงานบังคับคดีจังหวัดจะต้องเสนอเรื่องไปยังสภาเจ้าพนักงานบังคับคดีแห่งชาติ เนื่องจากเกี่ยวข้องกับการชดใช้ค่าเสียหายเว้นแต่กรณีการตกลงกันได้ระหว่างเจ้าพนักงานบังคับคดีกับผู้เสียหาย

(2) รับผิดชอบในทางอาญา เนื่องจากเจ้าพนักงานบังคับคดีมีฐานะเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ เจ้าพนักงานบังคับคดีจึงอาจที่จะถูกฟ้องร้องดำเนินคดี ซึ่งจะต้องรับผิดชอบในทางอาญานละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ นอกจากนั้นยังอาจต้องรับผิดชอบประมาทเลินเล่อในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานบังคับคดีอีกด้วย

(3) ความรับผิดชอบในทางจรรยาบรรณในการประกอบวิชาชีพ สภาเจ้าพนักงานบังคับคดีแห่งชาติ (Chambres Nationale) จะออกประมวลจริยธรรมของเจ้าพนักงานบังคับคดีเพื่อให้ถือปฏิบัติ ซึ่งสภาเจ้าพนักงานบังคับคดีจังหวัด (Chambre Departementales) จะออกระเบียบจรรยาบรรณบังคับใช้แต่ละเขตจังหวัดจะมีการกำหนดในส่วนของรายละเอียดของระเบียบที่ใช้โดยจะมีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับสภาพภูมิศาสตร์และประเพณีปฏิบัติระหว่างกันของเจ้าพนักงานบังคับคดี คู่ความ อัยการ ลูกจ้างของเจ้าพนักงานบังคับคดีในแต่ละเขต แต่โดยทั่วไปจะมีสาระสำคัญเหมือนกัน เกณฑ์ที่กำหนดในเรื่องจริยธรรม นอกเหนือจากการปฏิบัติหน้าที่ในฐานะเจ้าพนักงานบังคับคดีแล้วยังรวมถึงการดำรงตนไม่ให้เสื่อมเสียเกียรติแม้ว่าจะเป็นเรื่องส่วนตัวที่ไม่เกี่ยวกับงานของเจ้าพนักงานบังคับคดีด้วยก็ตาม

(4) การดำเนินการทางวินัย เจ้าพนักงานบังคับคดีอาจจะถูกดำเนินการในทางวินัยโดยมีสภาเจ้าพนักงานบังคับคดีจังหวัดทำหน้าที่ดูแลระเบียบวินัยและจรรยาบรรณในการประกอบวิชาชีพของเจ้าพนักงานบังคับคดี ซึ่งจะแต่งตั้งคณะกรรมการ โดยมาจากการเลือกตั้งของเจ้าพนักงานบังคับคดี ทั้งหมดในจังหวัดทำหน้าที่นี้ ในคณะกรรมการสภาเจ้าพนักงานบังคับคดีจังหวัดจะมีกรรมการหนึ่งท่านทำหน้าที่ดูแลงานวินัยโดยเฉพาะ

การดำเนินการทางวินัย สามารถที่จะเสนอเรื่องต่อสภาเจ้าพนักงานบังคับคดีจังหวัด หรือต่อศาลจังหวัด โดยร้องเรียนต่ออัยการก็ได้

1. การดำเนินการทางวินัยในสภาเจ้าพนักงานบังคับคดีจังหวัด เมื่อได้รับเรื่องร้องเรียน ประธานสภาเจ้าพนักงานบังคับคดีจังหวัดจะประกาศดำเนินการ ใต้วงทางวินัยกับเจ้าพนักงานบังคับคดีผู้ถูกกล่าวหา การดำเนินการใต้วงจะกระทำเป็นการลับต่อหน้าเจ้าพนักงานบังคับคดีผู้ถูกกล่าวหา โดยเรียกให้เจ้าพนักงานบังคับคดีผู้ถูกกล่าวหาไปปรากฏตัวต่อที่ประชุมสภา และเมื่อประชุมสภามีความเห็นในเรื่องดังกล่าวก็จะเสนอความเห็นในเรื่องดังกล่าวก็จะเสนอความเห็นไปยังอัยการเพื่อพิจารณาต่อไป

2. การดำเนินการทางวินัยในศาลจังหวัด ในกรณีที่มีการร้องเรียนไปยังอัยการโดยตรง อัยการสามารถที่จะเรียกให้เจ้าพนักงานบังคับคดีผู้ถูกกล่าวหาไปปรากฏตัวต่อหน้าศาลจังหวัด เพื่อดำเนินการใต้วงทางวินัยได้ ซึ่งในการดำเนินการ คู่ความ ผู้มีส่วนได้เสียจะต้องปรากฏตัวที่ศาล ในกรณีดังกล่าวสามารถที่จะมีผู้ช่วยเหลือหรือทนายความได้ หรืออัยการอาจจะส่งเรื่องมาที่สภาเจ้าพนักงานบังคับคดีจังหวัดเพื่อขอความเห็นก็ได้แล้วแต่

การกำหนดโทษทางวินัยจะขึ้นอยู่กับความร้ายแรงของการกระทำผิดซึ่งบทกำหนดโทษสำหรับผู้กระทำผิดวินัยมีดังนี้

1. การตัดเดือนโดยประธานสภาเจ้าพนักงานบังคับคดีระดับจังหวัด
2. การดำเนินโดยสภาเจ้าพนักงานบังคับคดีจังหวัด
3. การดำเนินที่กระทำต่อหน้าที่ประชุมใหญ่สภาเจ้าพนักงานบังคับคดี
4. การห้ามกระทำความผิดนั้นซ้ำอีก
5. การห้ามประกอบวิชาชีพชั่วคราว
6. การเพิกถอนการประกอบวิชาชีพ
7. การประกันภัยในความเสี่ยงในการประกอบวิชาชีพ

ในการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานบังคับคดี อาจจะต้องรับผิดชอบในความเสียหายในทางแพ่งได้ตลอดเวลา และถือว่าเมื่อกรณีที่เจ้าพนักงานบังคับคดีผู้หนึ่งจะต้องรับผิดชอบเจ้าพนักงานบังคับคดีทั้งหมดจะต้องร่วมรับผิดชอบในความเสียหายที่จะชดใช้ให้แก่คู่ความด้วย และไปไต่เบียดกับเจ้าพนักงานบังคับคดีผู้หนึ่งภายหลัง ดังนั้นเจ้าพนักงานบังคับคดีควรที่จะมีหลักประกันทางการเงินในกรณีที่เกิดความผิดพลาดในการปฏิบัติงาน และจะต้องชดใช้ค่าเสียหายเสียก่อน หากว่าเจ้าพนักงานบังคับคดีเป็นผู้ก่อให้เกิดความเสียหายขึ้น ในประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศสจึงกำหนดให้เจ้าพนักงานบังคับคดีจะต้องจัดทำประกันภัยในความเสี่ยงภัยจากการประกอบวิชาชีพของตนตามรัฐกฤษฎีกา ปี ค.ศ. 1945 ซึ่งสภาเจ้าพนักงานบังคับคดีแห่งชาติจะเป็นผู้จัดทำประกันภัยกับบริษัทประกันภัยให้แก่เจ้าพนักงานบังคับคดีแต่ละแห่ง เพื่อนำส่งสภาเจ้าพนักงานบังคับคดีแห่งชาตินำไปชำระค่าเบี้ยประกันภัยต่อบริษัทประกันภัยต่อไป โดยการเรียกเก็บค่าเบี้ยประกันภัยจากสำนักงานบังคับคดีแต่ละแห่งจะไม่เท่ากันขึ้นอยู่กับทุนทรัพย์ในคดีที่เจ้าพนักงานบังคับคดีรับทำและปริมาณของคดีที่เจ้าพนักงานบังคับคดีที่เจ้าพนักงานบังคับคดีรับทำ

กรณีที่มีการเรียกร้องค่าเสียหายโดยยื่นฟ้องต่อศาล บริษัทประกันภัยจะจัดหาทุนความช่วยเหลือเจ้าพนักงานบังคับคดีในการพิจารณาคดีในศาลรวมทั้งช่วยเหลือเจ้าพนักงานบังคับคดีในการเจรจาตกลงกับผู้เสียหายก่อนฟ้องคดีด้วย

3.4.4 วิธีการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมในการบังคับคดีภาคเอกชนของระบบกฎหมายในประเทศฝรั่งเศส¹⁸

กฎหมายกำหนดเรื่องการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมในส่วนที่เจ้าพนักงานบังคับคดีเอกชนอำนาจผูกขาดไว้เป็นอัตราตายตัวในรูปของกฎกระทรวง ได้แก่ งานบังคับคดีของเจ้าพนักงานบังคับคดีเอกชนส่วนงานอื่นซึ่งกฎหมายอนุญาตให้เจ้าพนักงานบังคับคดีเอกชนให้บริการด้านกฎหมายแก่เอกชนได้ เช่นงานปรึกษาคดี ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีเอกชนสามารถตกลงกับผู้ขอรับบริการได้

¹⁸ สมเกียรติ วรปัญญาอนันต์ และคณะ. เล่มเดิม. หน้า 62-63.

อำนาจศาลในการควบคุมเกี่ยวกับการจัดเก็บค่าธรรมเนียม กฎหมายฝรั่งเศสให้อำนาจศาลในการควบคุมเกี่ยวกับการจัดเก็บค่าธรรมเนียม ทั้งนี้ เป็นไปตามตามหลักกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งเพื่อป้องกันมิให้เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาและเจ้าพนักงานบังคับคดีเอกชนทำการบังคับคดีเกินกว่าที่จะพอชำระหนี้ โดยวางหลักความรับผิดชอบของเจ้าพนักงานบังคับคดีเอกชนอยู่บนพื้นฐานสำคัญสองประการไปพร้อมกัน กล่าวคือ ทางหนึ่งถือว่าเป็นเจ้าพนักงานในกระบวนการยุติธรรม ในฐานะที่เป็นเจ้าพนักงานบังคับคดีให้เป็นไปตามคำพิพากษาหรือคำสั่งจึงมีความรับผิดชอบยิ่งกว่าภาคเอกชนธรรมดาเพราะกฎหมายและคำพิพากษาได้วางหลักเกณฑ์ความรับผิดชอบในมาตรฐานอย่างสูงไว้ และในขณะเดียวกันก็มีฐานะเป็นผู้แทนเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาจึงมีความรับผิดชอบตามหลักตัวแทนด้วยเพราะมีหน้าที่บังคับคดีเพื่อให้เจ้าหน้าที่ได้รับชำระหนี้

ศาลที่บังคับคดีมีอำนาจควบคุมเจ้าพนักงานบังคับคดีเอกชนสองประการเพื่อมิให้เรียกเก็บค่าธรรมเนียมเกินความจำเป็น

ประการแรก ตามกฎหมายลงวันที่ 9 กรกฎาคม ค.ศ. 1991 มาตรา 32 และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งใหม่ มาตรา 650 เจ้าพนักงานบังคับคดีเอกชนต้องรับผิดชอบในค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นหรือเกิดจากการบังคับคดีโดยไม่สุจริต โดยเฉพาะกรณีค่าใช้จ่ายอันเกิดจากการบังคับคดีที่ถูกเพิกถอนโดยเป็นความผิดของเจ้าพนักงานบังคับคดีเอกชนนั่นเอง

ประการที่สอง ตามกฎหมายลงวันที่ 9 กรกฎาคม ค.ศ. 1991 มาตรา 19 และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งใหม่ มาตรา 650 เจ้าพนักงานบังคับคดีเอกชนต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายแก่บุคคลผู้ต้องเสียหายจากการบังคับคดีที่ผิดปกติหรือกระทำโดยไม่สุจริต ไม่ว่าผู้ต้องเสียหายจะเป็นลูกหนี้ บุคคลภายนอก หรือตัวเจ้าหน้าที่เอง อันเป็นผลมาจากการบังคับคดีที่ถูกเพิกถอนหรือมีลักษณะที่ไม่มีความจำเป็น

อัตราค่าธรรมเนียมในการบังคับคดี

ตามมาตรา 10 แห่งกฤษฎีกาเลขที่ 2001-212 ลงวันที่ 8 มีนาคม ค.ศ. 2001 เมื่อเจ้าพนักงานบังคับคดีเอกชนได้รับชำระหนี้หรือบังคับชำระหนี้ตามคำพิพากษาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งให้คิดอัตราค่าธรรมเนียมเป็นสัดส่วนลดลงตามจำนวนมูลหนี้โดยเรียกเก็บจากเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษา ทั้งนี้ ต้องไม่น้อยกว่า 10 หน่วย (ตามมาตรา 6 หนึ่งหน่วยเท่ากับ 1.60 ยูโร) และไม่เกินกว่า 1,000 หน่วยโดยเมื่อหักค่าใช้จ่ายแล้วให้คิดค่าธรรมเนียมในอัตราดังนี้

1. เรียกเก็บร้อยละ 12 สำหรับ 125 ยูโรแรก
2. เรียกเก็บร้อยละ 11 สำหรับส่วนที่เกิน 125 ยูโร แต่ไม่เกิน 610 ยูโร
3. เรียกเก็บร้อยละ 10.5 สำหรับส่วนที่เกิน 610 ยูโร แต่ไม่เกิน 1,525 ยูโร
4. เรียกเก็บร้อยละ 4 สำหรับส่วนที่เกิน 1,525 ยูโร

อย่างไรก็ตามมาตรา 11 แห่งกฤษฎีกาฉบับเดียวกันกำหนดมิให้เรียกค่าธรรมเนียมดังกล่าว สำหรับมูลหนี้ที่เกิดจากสัญญาจ้างแรงงานหรือค่าอุปการะเลี้ยงดูตามหลักกฎหมายครอบครัว

ตามมาตรา 12 กรณีหนี้ซึ่งถึงกำหนดชำระเป็นหลายงวดต่อเนื่องกัน ให้คิดคำนวณจากยอดรวมของจำนวนเงินที่ได้รับชำระทั้งหมด ห้ามมิให้คิดแยกส่วนจำนวนเงินของแต่ละงวดต่างหากจากกัน

อนึ่ง ตามมาตรา 7 กำหนดให้มีค่าสัมประสิทธิ์ของค่าธรรมเนียมตามอัตราส่วนดังต่อไปนี้

1. 0.5 สำหรับหนี้ที่มีจำนวนไม่เกิน 128 ยูโร
2. 1 สำหรับหนี้ที่มีจำนวนเกินกว่า 128 ยูโร แต่ไม่เกิน 1,280 ยูโร
3. 2 สำหรับหนี้ที่มีจำนวนเกินกว่า 1,280 ยูโร

3.5 ระบบการบังคับคดีแพ่งของประเทศไทย

3.5.1 บทบาทสถานภาพและอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานบังคับคดีของประเทศไทย

3.5.1.1 การบังคับคดีนี้ตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลในคดีแพ่ง

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 271 เมื่อศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งในแต่ละคดีแล้ว คู่ความหรือบุคคลซึ่งเป็นฝ่ายแพ้คดี (ลูกหนี้ตามคำพิพากษา) มิได้ปฏิบัติตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทั้งหมดหรือบางส่วน คู่ความหรือบุคคลซึ่งเป็นฝ่ายชนะคดี (เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา) ชอบที่จะร้องขอให้บังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นได้ภายในสิบปี นับแต่วันมีคำพิพากษาหรือคำสั่ง โดยอาศัยและตามคำบังคับที่ออกตามคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น การบังคับคดีแพ่งเป็นกระบวนการเพื่อบังคับ ให้เป็นไปตามคำพิพากษาหรือคำสั่งศาล ซึ่งบุคคลที่แพ้คดี หรือเรียกว่าลูกหนี้ตามคำพิพากษา จะต้องถูกบังคับโดยเจ้าพนักงานบังคับคดีให้ปฏิบัติตามคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น

1) คำจำกัดความของเจ้าพนักงานบังคับคดี

เจ้าพนักงานบังคับคดี กรมบังคับคดีในสังกัดกระทรวงยุติธรรม ตามบทวิเคราะห์ศัพท์ในมาตรา 1 (14) ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ 20) พ.ศ. 2543 ว่าเจ้าพนักงานบังคับคดี หมายความว่า เจ้าพนักงานในสังกัดกรมบังคับคดีหรือพนักงานอื่นผู้มีอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ใช้อยู่ในอันที่จะปฏิบัติตามวิธีการที่บัญญัติไว้ในภาค 4 แห่งประมวลกฎหมายนี้เพื่อคุ้มครองสิทธิของกลุ่มความในระหว่างการศึกษาหรือเพื่อบังคับตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง

จากบทบัญญัติดังกล่าวจะเห็นได้ว่าเจ้าพนักงานบังคับคดี หมายถึง บุคคล 2 ประเภท คือ (1) เจ้าพนักงานบังคับคดีในสังกัดกรมบังคับคดี (2) พนักงานอื่นผู้มีอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ใช้อยู่ในอันที่จะปฏิบัติตามวิธีการที่บัญญัติไว้ใน ภาค 4 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

ต่อมาประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 1 (14) ตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ 22) พ.ศ. 2548 ได้วิเคราะห์ศัพท์ว่า “เจ้าพนักงานบังคับคดี” หมายความว่า เจ้าพนักงานบังคับคดีในสังกัดกรมบังคับคดี หรือพนักงานอื่น ผู้มีอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ใช้อยู่ในอันที่จะปฏิบัติตามวิธีการที่บัญญัติไว้ในภาค 4 แห่งประมวลกฎหมายนี้เพื่อคุ้มครองสิทธิของคู่ความในระหว่างการพิจารณา หรือเพื่อบังคับตามคำพิพากษาหรือคำสั่งและให้หมายความรวมถึงบุคคลที่ได้รับมอบหมายจากเจ้าพนักงานบังคับคดีให้ปฏิบัติการแทน ซึ่งหมายความว่า เจ้าพนักงานบังคับคดีนอกจากจะเป็นเจ้าพนักงานบังคับคดีในกรมบังคับคดี และพนักงานอื่น ซึ่งผู้มีอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ใช้อยู่ในอันที่จะปฏิบัติตามวิธีการที่บัญญัติไว้ในภาค 4 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งแล้ว ยังหมายความรวมถึงบุคคลที่ได้รับมอบหมายจากเจ้าพนักงานบังคับคดีให้ปฏิบัติการแทนด้วย

2) อำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานบังคับคดี

เมื่อศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งแล้ว แต่ลูกหนี้ตามคำพิพากษาไม่ปฏิบัติตามจำต้องมีการบังคับคดี เจ้าพนักงานบังคับคดีเป็นบุคคลที่มีอำนาจหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามคำพิพากษาหรือคำสั่งศาล ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 278 วรรคแรกได้บัญญัติถึงอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานบังคับคดีว่าเริ่มเมื่อศาลมีหมายตั้งเจ้าพนักงานบังคับคดีแล้วให้เจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจในฐานะเป็นผู้แทนเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาในอันที่จะรับชำระหนี้หรือทรัพย์สินที่ลูกหนี้นำมาวางและออกใบรับให้ กับมีอำนาจที่จะยึดหรืออายัด และยึดถือทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาไว้ และมีอำนาจที่จะเอาทรัพย์สินเช่นว่านี้ออกขายทอดตลาด ทั้งนี้มีอำนาจที่จะจำหน่ายทรัพย์สินหรือเงินรายได้จากการนั้น และดำเนินวิธีการบังคับต่างๆ ไปตามที่ศาลได้กำหนดไว้ในหมายบังคับคดี

จากบทบัญญัติดังกล่าวจึงสรุปอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานบังคับคดีได้ดังนี้ การยึดทรัพย์สิน การขายทอดตลาดทรัพย์สิน การอายัดทรัพย์สิน การจับไล่และรื้อถอน

(1) การยึดทรัพย์สิน คือ การเอาทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษามาอยู่ในความดูแลของเจ้าพนักงานบังคับคดีเพื่อดำเนินการตามกฎหมายให้บรรลุผลตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล¹⁹ เจ้าพนักงานบังคับคดีชอบที่จะยึดหรืออายัด หรือขายบรรดาทรัพย์สินที่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาอ้าง

¹⁹ ประพนธ์ ศาตะมาน. เล่มเดิม. หน้า 198.

ว่าเป็นของลูกหนี้ตามคำพิพากษา²⁰ ซึ่งหมายความว่า เจ้าพนักงานบังคับคดีจะยึดทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษา เฉพาะที่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาเป็นผู้นำชี้ให้ยึดเท่านั้นและทรัพย์สินที่เจ้าพนักงานบังคับคดีจะยึดได้ต้องเป็นทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษา หรือลูกหนี้ตามคำพิพากษามีส่วนเป็นเจ้าของด้วยจะยึดทรัพย์สินของบุคคลอื่นซึ่งมิได้เป็นของลูกหนี้ตามคำพิพากษาไม่ได้ ทั้งนี้เนื่องจากคำพิพากษามีผลผูกพันเฉพาะคู่ความเท่านั้น ผลของคำพิพากษาไม่อาจผูกพันกับบุคคลภายนอกซึ่งไม่ใช่คู่ความในคดี ทั้งการยึดทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษา พร้อมทั้งค่าฤชาธรรมเนียมในคดีและค่าธรรมเนียมในการบังคับคดี²¹ การยึดทรัพย์สินซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการบังคับคดี เจ้าพนักงานบังคับคดีจะต้องดำเนินการในระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นและพระอาทิตย์ตกในวันทำการปกติ เว้นแต่ในกรณีมีเหตุฉุกเฉิน โดยได้รับอนุญาตจากศาล²²

วิธีการยึดทรัพย์สินการยึดทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษา แบ่งเป็น 2 กรณี คือ

1) การยึดเอกสารและสังหาริมทรัพย์ที่มีรูปร่าง 2) การยึดอสังหาริมทรัพย์

การยึดเอกสารและสังหาริมทรัพย์ที่มีรูปร่างวิธีปฏิบัติ คือ 1) นำเอกสาร หรือสังหาริมทรัพย์นั้นมาไว้ 2) แจ้งการยึดให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษาทราบ

การยึดสังหาริมทรัพย์ที่มีรูปร่างนั้น โดยปกติเจ้าพนักงานบังคับคดีต้องดำเนินการยึดเอาตัวทรัพย์สินมาไว้ในความดูแลรักษาของเจ้าพนักงานบังคับคดี เพื่อรวบรวมและขออนุญาตต่อศาลทำการขายทอดตลาดต่อไปหากการยึดทรัพย์สินนั้นมาไว้ในความดูแลของเจ้าพนักงานบังคับคดีจะไม่เป็นการสะดวกหรือไม่ปลอดภัย หรือจะต้องเสียค่าใช้จ่ายมากเกินไปเจ้าพนักงานบังคับคดีจะมอบทรัพย์สินนั้นไว้ในความครอบครองของบุคคลอื่น หรือจะมอบไว้ในความดูแลของลูกหนี้ตามคำพิพากษาก็ได้ แต่ถ้าจะมอบไว้ในความดูแลของบุคคลภายนอก หรือลูกหนี้ตามคำพิพากษา เจ้าพนักงานบังคับคดีต้องทำการยึดให้เห็นประจักษ์แจ้ง โดยการประทับตราหรือกระทำโดยวิธีอื่น โดยเฉพาะถ้าจะมอบไว้ในความดูแลของลูกหนี้ตามคำพิพากษาจะต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาด้วย²³

การดำเนินการบังคับคดีของเจ้าพนักงานบังคับคดีย่อมมีอำนาจเท่าที่จำเป็นเพื่อที่จะค้นสถานที่ใดๆ ของลูกหนี้ตามคำพิพากษา หรือที่ลูกหนี้ตามคำพิพากษาได้ปกครองอยู่ ทั้งนี้มีอำนาจที่จะยึดและตรวจสมุดบัญชี และกระทำการใดๆ ตามสมควรเพื่อเปิดสถานที่ หรือบ้านที่อยู่ โรงเรือน

²⁰ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง, มาตรา 283 วรรคแรก.

²¹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง, มาตรา 284 วรรคแรก.

²² ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง, มาตรา 279 วรรคแรก.

²³ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง, มาตรา 303.

รวมทั้งผู้รับผู้หรือที่เก็บของอื่นๆ และถ้ามีผู้ชดชวาง เจ้าพนักงานบังคับคดีก็สามารถที่จะร้องขอความช่วยเหลือจากเจ้าพนักงานตำรวจได้²⁴

(1) การยึดอสังหาริมทรัพย์วิธีปฏิบัติ คือ 1) นำหนังสือสำคัญสำหรับทรัพย์สินมาไว้ 2) แจ้งการยึดให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษาทราบ 3) แจ้งการยึดให้เจ้าพนักงานที่ดินทราบ

การยึดอสังหาริมทรัพย์ของลูกหนี้ตามคำพิพากษานั้นกฎหมายกำหนดวิธีการยึดโดยให้เจ้าพนักงานบังคับคดียึดเอาหนังสือสำคัญสำหรับทรัพย์สินนั้น เช่น โฉนดมาเก็บรักษาไว้และแจ้งการยึดให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษาและเจ้าพนักงานที่ดินผู้มีหน้าที่ทราบ เพื่อให้เจ้าพนักงานที่ดินดำเนินการยึดไว้ในทะเบียน²⁵ เป็นหลักฐานต่อไป ดังนั้นการยึดอสังหาริมทรัพย์เพียงแต่เจ้าพนักงานบังคับคดีแจ้งเจ้าพนักงานที่ดินผู้มีหน้าที่ทราบ และลูกหนี้ตามคำพิพากษาก็ถือว่าเป็นการยึดโดยชอบแล้ว

จากปัญหาด้านอัตราค่าล้างของเจ้าพนักงานบังคับคดีกรมบังคับคดีไม่เพียงพอกับปริมาณคดี เจ้าหนี้ตามคำพิพากษารอการบังคับคดีในปี พ.ศ. 2544 กรมบังคับคดีจึงได้ปรับเปลี่ยนวิธีการบังคับคดีในส่วนการยึดอสังหาริมทรัพย์ จากเดิมที่เจ้าพนักงานบังคับคดีจะต้องไปดำเนินการยึดอสังหาริมทรัพย์ ณ สถานที่ทรัพย์ตั้งอยู่เปลี่ยนเป็นการยึดอสังหาริมทรัพย์ ณ ที่ทำการ²⁶ คือที่กรมบังคับคดี สำหรับการยึดอสังหาริมทรัพย์ในส่วนกลาง หรือที่สำนักงานบังคับคดีจังหวัดสำหรับการยึดอสังหาริมทรัพย์ในส่วนภูมิภาค

(2) การขายทอดตลาดทรัพย์สิน

การขายทอดตลาด คือ การขายทรัพย์สินโดยเปิดเผยต่อสาธารณะชนทั่วไป เปิดโอกาสให้บุคคลไปเข้าประมูลสู้ราคาแข่งขันกันได้ต้องมีการประกาศโฆษณาต่อสาธารณะชนทำการขายโดยเปิดเผย มิใช่เป็นการเสนอขายต่อบุคคลใดโดยเฉพาะเจาะจง บุคคลใดให้ราคาสูงสุดก็จะให้ทรัพย์สินนั้นไป ดังนั้นจึงต้องมีการแข่งขันการเข้าสู้ราคา ผู้ที่ประสงค์จะได้ทรัพย์สินจากการขายทอดตลาด ก็ต้องเสนอราคาให้สูงขึ้นไปเรื่อยๆ การขายทอดตลาดจะบริบูรณ์เมื่อผู้ทอดตลาดสนองรับแสดงความตกลงด้วยการเคาะไม้ หรือด้วยกิริยา หรือด้วยวิธีอย่างหนึ่งอย่างใดตามจารีตประเพณีในการขายทอดตลาด²⁷ การขายทอดตลาดทรัพย์สินเป็นกรณีที่กฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์ไว้เป็นพิเศษแตกต่างจากการซื้อขายธรรมดา ก็เพื่อให้บรรลุความมุ่งหมายของการขายทอดตลาด คือขายให้ได้ราคาสูงกว่าราคาโดยวิธีธรรมดาทั่วไป และกฎหมายให้ความสำคัญสิทธิ์สำหรับการขาย

²⁴ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง, มาตรา 279 วรรคสอง และ วรรคสาม.

²⁵ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง, มาตรา 304 วรรคแรก.

²⁶ คำสั่งกรมบังคับคดีที่ 151/2544.

²⁷ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์, มาตรา 509.

ทอดตลาดตามคำสั่งศาลว่าสิทธิของผู้ซื้อทรัพย์สินโดยสุจริตไม่เสียไป แม้ภายหลังพิสูจน์ได้ว่าทรัพย์สินมิใช่ของลูกหนี้ตามคำพิพากษา²⁸ ทำให้ผู้ซื้อทรัพย์สินจากการขายทอดตลาดเกิดความเชื่อมั่นในการซื้อทรัพย์สินจากการขายทอดตลาดตามคำสั่งศาล ย่อมส่งผลให้การขายทอดตลาดทรัพย์สินได้ราคาสูงขึ้น ซึ่งก็จะเป็นประโยชน์แก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาและลูกหนี้ตามคำพิพากษาคู่กันทั้งสองฝ่าย

วิธีการขายทอดตลาด การขายทอดตลาดให้เจ้าพนักงานบังคับคดีจัดทำประกาศโดยแสดงรายละเอียดเกี่ยวกับทรัพย์สินที่จะขาย วันเวลา และสถานที่ที่จะขาย ชื่อประเภท ลักษณะ จำนวน ขนาดและน้ำหนักของทรัพย์สิน ถ้าเป็นที่ดินให้ระบุเนื้อที่ เจ้าของที่ดิน ตำแหน่งที่ตั้งที่ดิน²⁹ ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีจัดส่งประกาศขายทอดตลาดแก่บุคคลผู้มีส่วนได้เสียตามที่ระบุไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 280 และให้ปิดประกาศขายทอดตลาดไว้โดยเปิดเผย สถานที่ที่จะขาย สถานที่ที่ทรัพย์สินตั้งอยู่ที่ชุมนุมชน และสถานที่ราชการก่อนวันขายไม่น้อยกว่าสามวัน³⁰ การขายทอดตลาดทรัพย์สินให้เจ้าพนักงานบังคับคดีแสดง ความตกลงขายด้วยวิธีเคาะไม้³¹ ดังนั้นการขายทอดตลาดย่อมบริบูรณ์เมื่อเจ้าพนักงานบังคับคดีแสดง ความตกลงด้วยการเคาะไม้ ถ้าเจ้าพนักงานบังคับคดียังไม่แสดง ความตกลงด้วยวิธีเคาะไม้ ผู้สุ่ราคาจะถอนคำสุ่ราคาของตนเสียก็ได้

การขายทอดตลาดทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษา ก่อนที่เจ้าพนักงานบังคับคดีจะเคาะไม้ขายให้แก่ผู้เสนอราคาสูงสุดที่เจ้าพนักงานบังคับคดีเห็นว่าเป็นราคาที่สมควรขายได้ เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา ลูกหนี้ตามคำพิพากษา หรือบุคคลผู้มีส่วนได้เสียในการบังคับคดี อาจคัดค้านว่าราคาดังกล่าวมีจำนวนต่ำเกินสมควรในกรณีที่เช่นว่านี้ ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีเลื่อนการขายทอดตลาดทรัพย์สินไป และในการขายทอดตลาดครั้งต่อไป หากมีผู้เสนอราคาสูงสุดในจำนวนไม่น้อยกว่าจำนวนที่ผู้เสนอราคาสูงสุดได้เสนอในการขายทอดตลาดทรัพย์สินในครั้งก่อน ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีเคาะไม้ให้แก่ผู้เสนอราคานั้นได้³² บทบัญญัติดังกล่าวเป็นบทบัญญัติว่าด้วยการขายทอดตลาดทรัพย์สินของเจ้าพนักงานบังคับคดีโดยมีหลักการว่า กรณีที่เจ้าพนักงานบังคับคดีเห็นควรเคาะไม้ขายทอดตลาดให้แก่ผู้เสนอราคาสูงสุดที่เป็นราคาสมควรขาย ก่อนเคาะไม้ให้

²⁸ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์, มาตรา 1330.

²⁹ ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการบังคับคดีของเจ้าพนักงานบังคับคดี พ.ศ. 2522, ข้อ 67.

³⁰ ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการบังคับคดีของเจ้าพนักงานบังคับคดี พ.ศ. 2522, ข้อ 68.

³¹ ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการบังคับคดีของเจ้าพนักงานบังคับคดี พ.ศ. 2522, ข้อ 85.

³² พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ 18) พ.ศ. 2542 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง, มาตรา 309 ทวิ วรรคแรก.

เจ้าพนักงานบังคับคดีสอบถามผู้มีส่วนได้เสียในการบังคับคดีว่าจะคัดค้านราคาหรือไม่ หากมีการคัดค้านราคาว่ามีจำนวนต่ำเกินสมควร ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีเพื่อเลื่อนการขายทอดตลาดออกไป เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้คัดค้านราคาหาบุคคลมาเสนอราคาให้ได้ราคาสูงกว่านี้ ในการขายครั้งต่อไป ซึ่งในการขายทอดตลาดในครั้งต่อไป หากมีผู้เสนอราคาสูงสุดในจำนวนไม่น้อยกว่าจำนวนที่ผู้เสนอราคาสูงสุดได้เสนอในการขายทอดตลาดทรัพย์สินครั้งก่อน ให้เจ้าพนักงานบังคับคดี เค้าะไม่ขายให้แก่ผู้เสนอราคานั้น ซึ่งทำให้วิธีการขายทอดตลาดของเจ้าพนักงานบังคับคดีมีความชัดเจน โปร่งใส และเป็นธรรมกับคู่ความและผู้มีส่วนได้เสียในการบังคับคดี บรรดาเจ้าหนี้ตามคำพิพากษา ถูกหนี้ตามคำพิพากษา หรือผู้มีส่วนได้เสียในการบังคับคดีเห็นว่าราคาที่ได้จากการขายทอดตลาดทรัพย์สินมีจำนวนต่ำเกินสมควร และการขายทอดตลาดทรัพย์สินในราคาต่ำเกินสมควรนั้น เกิดจากการคบคิดกันฉ้อฉลในระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องในการเข้าสู่ราคาหรือคู่ความไม่สุจริต หรือความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงของเจ้าพนักงานบังคับคดีในการปฏิบัติหน้าที่บุคคลนั้นอาจยื่นคำร้องเพื่อขอให้ศาลตั้งเพิกถอนการขายทอดตลาดทรัพย์สินได้ และเมื่อศาลได้สอบสวนแล้วเห็นว่า คำร้องนั้นรับฟังได้ให้ศาลมีคำสั่งอนุญาตตามคำร้องนั้น³³ ซึ่งการร้องคัดค้านเพื่อขอให้ศาลตั้งเพิกถอนการขายทอดตลาดจะกระทำได้เฉพาะการขายทอดตลาดทรัพย์สินในราคาต่ำเกินสมควรและเกิดจากการคบคิดกันฉ้อฉลในระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องในการเข้าสู่ราคา หรือความไม่สุจริต หรือความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงของเจ้าพนักงานบังคับคดีเท่านั้น ต่อมาประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 309 ทวิ ได้ถูกแก้ไขอีกครั้งโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ 21) พ.ศ. 2547 โดยมีสาระสำคัญกรณีการเลื่อนการขายทอดตลาดทรัพย์สินไป เพราะมีการคัดค้านราคาต่ำเกินสมควรให้ผู้เสนอราคาสูงสุดต้องผูกพันกับการเสนอราคาดังกล่าว เป็นระยะเวลาสามสิบวันนับแต่วันที่เสนอราคานั้น ซึ่งมีผลให้เจ้าพนักงานบังคับคดีต้องนัดขายทอดตลาดครั้งต่อไปภายในระยะเวลาสามสิบวันด้วยเช่นกัน เพื่อว่าในการขายทอดตลาดครั้งต่อไป หากไม่มีผู้ใดให้ราคาสูงไปกว่าราคาที่เคยเสนอไว้ เจ้าพนักงานบังคับคดีจะได้เค้าะไม่ให้แก่ผู้เสนอราคาสูงสุดในการขายทอดตลาดทรัพย์สินในครั้งก่อนได้ และการเลื่อนการขายทอดตลาดทรัพย์สินไป เพราะราคาการคัดค้านราคาต่ำเกินสมควร เจ้าพนักงานบังคับคดีควรแจ้งให้เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา ถูกหนี้ตามคำพิพากษาหรือผู้มีส่วนได้เสียในการบังคับคดีจัดหาผู้ซื้อที่จะเสนอซื้อในราคาที่ตนต้องการมาเสนอซื้อในการขายทอดตลาดทรัพย์สินครั้งต่อไป ไม่ว่าบุคคลเหล่านั้นจะเป็นบุคคลที่คัดค้านการขายทอดตลาดหรือไม่ก็ตามและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 309 ทวิ วรรคหนึ่ง ที่แก้ไขใหม่ยังได้บัญญัติเพิ่มว่า “ในการขายทอดตลาดทรัพย์สินครั้งต่อไป หากมีผู้เสนอ

³³ พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ 18) พ.ศ. 2542 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง, มาตรา 309 ทวิ วรรคสอง.

ราคาสูงสุดในจำนวนไม่สูงกว่าจำนวนนี้ ผู้เสนอราคาสูงสุดได้เสนอในการขายทอดตลาดทรัพย์สิน
 ในครั้งก่อน หรือ ไม่มีผู้ใดเสนอราคาเลย ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีเคาะไม้ให้แก่ผู้เสนอราคาสูงสุด
 ในการขายทอดตลาดทรัพย์สินครั้งก่อน แต่หากมีผู้เสนอราคาสูงสุดในการขายทอดตลาดทรัพย์สิน
 ครั้งต่อไปในจำนวนสูงกว่าจำนวนที่ผู้เสนอราคาสูงสุดได้เสนอในการขายทอดตลาดทรัพย์สิน
 ครั้งก่อน ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีเคาะไม้ขายให้แก่ผู้เสนอราคาสูงสุดในการขายทอดตลาด
 ทรัพย์สินนั้น” เป็นการตัดดุลยพินิจของเจ้าพนักงานบังคับคดี โดยให้เจ้าพนักงานบังคับคดีต้องเคาะ
 ไม้ขายให้แก่ผู้เสนอราคาสูงสุดในการขายครั้งก่อน ทำให้การขายทอดตลาดของเจ้าพนักงาน
 บังคับคดี มีความชัดเจนและมีประสิทธิภาพมากขึ้นกว่าเดิมดังประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง
 มาตรา 309 ทวิ วรรคสอง ที่แก้ไขใหม่ได้เพิ่มกรอบเวลาในการร้องขอให้ศาลสั่งเพิกถอนการขาย
 ทอดตลาด โดยให้ศาลได้สวนมีคำสั่งอนุญาตตามคำร้องหรือแก้ไข หรือมีคำสั่งตามที่ศาล
 เห็นสมควร “ให้เสร็จภายในเก้าสิบวัน นับแต่วันได้รับคำร้องนั้น” และตามประมวลกฎหมาย วิธี
 พิจารณาความแพ่ง มาตรา 309 ทวิ วรรคสี่ ที่แก้ไขใหม่ได้แก้ไขการสั่งคำร้องการร้องขอให้ศาลสั่ง
 เพิกถอนการขายทอดตลาดให้เป็นที่สุด คู่ความผู้มีส่วนได้เสียในการบังคับคดีไม่อาจอุทธรณ์ได้ ทำ
 ให้การพิจารณาสั่งคำร้องขอเพิกถอนการขายทอดตลาดมีความรวดเร็วขึ้น

(3) การอายัดทรัพย์สิน

การอายัดทรัพย์สิน คือ การสั่งบุคคลภายนอกมิให้มีการโอนหรือชำระหนี้ให้แก่ลูกหนี้
 ในคดีแต่ให้ชำระแก่เจ้าพนักงานบังคับคดีแทน³⁴ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา
 282 บัญญัติว่าคำพิพากษาหรือคำสั่งใดสามารถให้ชำระเงินจำนวนหนึ่ง เจ้าพนักงานบังคับคดีย่อมมี
 อำนาจที่จะรวบรวมให้พอชำระตามคำพิพากษาหรือคำสั่งโดยวิธียึดหรืออายัด การขายทรัพย์สิน
 ของลูกหนี้ตามคำพิพากษา ดังนั้น นอกจากเจ้าพนักงานบังคับคดีจะมีอำนาจที่จะรวบรวมเงินให้พอ
 ชำระหนี้ตามคำพิพากษาหรือคำสั่งโดยวิธีการยึดและขายทอดตลาดทรัพย์สินแล้ว เจ้าพนักงาน
 บังคับคดียังมีอำนาจรวบรวมเงิน โดยการอายัดทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาได้ด้วย
 ข้อพิจารณาบางประการ คือ กรณีใดจะเป็นการยึดหรือการอายัด หากเป็นทรัพย์สินของลูกหนี้ตาม
 คำพิพากษาจะใช้วิธีการยึดไม่ว่าทรัพย์สินนั้นลูกหนี้ตามคำพิพากษาจะเป็นผู้ครอบครองหรือไม่
 เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาก็ขอให้ยึดได้ แต่ถ้าเป็นเพียงสิทธิเรียกร้องที่ให้ลูกหนี้ของลูกหนี้ตาม
 คำพิพากษาชำระเงินหรือส่งมอบสิ่งของหรือโอนอสังหาริมทรัพย์ต้องใช้วิธีอายัด³⁵

³⁴ ประพนธ์ ศาตะมาน. เล่มเดิม. หน้า 24.

³⁵ แหล่งเดิม. หน้า 25.

ทรัพย์สินที่เจ้าพนักงานบังคับคดีสามารถอายัดได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 282 (2) และ (3) ได้แก่ 1) สงหาริมทรัพย์มีรูปร่าง 2) อสังหาริมทรัพย์ 3) สิทธิที่พึงปรางมืออยู่ในทรัพย์ 4) เงิน

นอกจากการอายัดทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 282 (2) และ (3) แล้วในทางปฏิบัติเจ้าพนักงานบังคับคดียังได้แจ้งขออายัดที่ดินไปยังเจ้าพนักงานที่ดินเพื่อขอให้เจ้าพนักงานที่ดินงดดำเนินการเกี่ยวกับที่ดินไว้ชั่วคราว ก่อนที่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาจะนำเจ้าพนักงานบังคับคดีไปทำการยึดที่ดินแปลงนั้นๆ

(4) การขับไล่และรื้อถอน

การขับไล่และรื้อถอน คือ การจัดการให้เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาเข้าครอบครองอสังหาริมทรัพย์ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 296 ทวิ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ในกรณีที่ลูกหนี้ตามคำพิพากษา ถูกพิพากษาให้ขับไล่หรือต้องออกไป หรือต้องรื้อถอนสิ่งปลูกสร้างออกไปจากอสังหาริมทรัพย์ที่อยู่อาศัยหรือทรัพย์ที่ครอบครอง ถ้าลูกหนี้ตามคำพิพากษาไม่ปฏิบัติตามคำบังคับเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาชอบที่ยื่นคำขอฝ่ายเดียว โดยทำเป็นคำร้องต่อศาลให้มีคำสั่งตั้งเจ้าพนักงานบังคับคดีให้จัดการให้เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาเข้าครอบครองทรัพย์ดังกล่าว”

วิธีการดำเนินการขับไล่

เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาต้องนำเจ้าพนักงานบังคับคดีไปปิดประกาศกำหนดเวลาให้ผู้ที่ยังอ้างว่าไม่ใช่บริวารของลูกหนี้ตามคำพิพากษายื่นคำร้องแสดงอำนาจพิเศษต่อศาลภายในกำหนดเวลาแปดวันนับแต่วันปิดประกาศ ถ้าไม่ยื่นภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นบริวารของลูกหนี้ตามคำพิพากษา³⁶ ถ้าเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาแจ้งว่าลูกหนี้ตามคำพิพากษาหรือบริวารยังไม่ออกจากบ้านพิพาท ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีรายงานศาลเพื่อขอให้มีการจับกุมและกักขังลูกหนี้ตามคำพิพากษาหรือบริวารดังกล่าว³⁷ ถ้าทรัพย์ที่ต้องจัดการตามคำสั่งศาลนั้นไม่มีบุคคลใดอาศัย เจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจมอบทรัพย์นั้นทั้งหมดหรือบางส่วนให้เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาเข้าครอบครองได้ทันทีและถ้ามีความจำเป็นให้มีอำนาจทำลายสิ่งกีดขวางอันเป็นอุปสรรคในการจะจัดการให้เข้าครอบครองได้ตามสมควร³⁸ ถ้ายังมีสิ่งของของลูกหนี้ตามคำพิพากษาหรือของบุคคลใดอยู่ในทรัพย์ดังกล่าวนั้นเจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจจัดการมอบให้เจ้าหนี้ตามคำพิพากษารักษาไว้หรือจัดการขนย้ายไปเก็บรักษา ณ สถานที่ใดโดยให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษาเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายก็ได้ ในกรณีนี้ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีทำบัญชีสิ่งของไว้และแจ้งหรือ

³⁶ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง, มาตรา 296 จัตวา (3).

³⁷ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง, มาตรา 296 จัตวา (1).

³⁸ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง, มาตรา 296 ตริ วรรคหนึ่ง.

ประกาศให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษารับคืน ไปภายในเวลาที่เจ้าพนักงานบังคับคดีกำหนด ถ้าลูกหนี้ตามคำพิพากษาไม่รับสิ่งของนั้นคืนภายในเวลาที่กำหนดเจ้าพนักงานบังคับคดีโดยได้รับอนุญาตจากศาลมีอำนาจขายทอดตลาดสิ่งของแล้วเก็บเงินสุทธิ หลังจากหักค่าใช้จ่ายไว้แทนสิ่งของนั้น³⁹

วิธีการดำเนินการรื้อถอน

เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาต้องนำเจ้าพนักงานบังคับคดีไปปิดประกาศกำหนดการรื้อถอนไว้ ณ บริเวณนั้น ไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน⁴⁰ ถ้าลูกหนี้ตามคำพิพากษารื้อถอนที่ปลูกสร้างไปเอง เมื่อเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาไปแสดงให้เจ้าพนักงานบังคับคดีทราบ เจ้าพนักงานบังคับคดีจะส่งมอบการครอบครองทรัพย์สินพิพาทให้เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา แต่หากครบกำหนดการปิดประกาศการรื้อถอนแล้ว ลูกหนี้ตามคำพิพากษาไม่ดำเนินการรื้อถอน สิ่งปลูกสร้าง เจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจจัดการรื้อถอนสิ่งปลูกสร้างนั้น และมีอำนาจขนย้ายสิ่งของออกจากสิ่งปลูกสร้างที่รื้อถอน ค่าใช้จ่ายในการรื้อถอนและขนย้ายสิ่งของให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษาเป็นผู้เสีย⁴¹ วัสดุก่อสร้างที่ถูกรื้อถอนรวมทั้ง สิ่งของที่ขนย้ายออกจากสิ่งปลูกสร้าง ถ้าเจ้าของหรือผู้ครอบครองมิได้รับคืนไป เจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจเก็บรักษาหรือขายแล้วเก็บเงินสุทธิไว้แทนตัวทรัพย์สินนั้น เจ้าของมิได้เรียกเอาทรัพย์สินหรือของนั้นภายในเวลาห้าปี นับแต่มีประกาศกำหนดการรื้อถอนให้ทรัพย์สินหรือเงินดังกล่าวตกเป็นของแผ่นดิน⁴² ในการที่มีสิ่งปลูกสร้างถูกยึดในการบังคับคดี เจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจขายทอดตลาดสิ่งปลูกสร้างนั้น แล้วเก็บเงินสุทธิที่เหลือจากหักค่าใช้จ่ายและค่าธรรมเนียมไว้แทน⁴³ การดำเนินการรื้อถอน เจ้าหนี้ตามคำพิพากษามีหน้าที่ช่วยเจ้าพนักงานบังคับคดี และทรงค่าใช้จ่ายในการนั้น⁴⁴

การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานบังคับคดีทั้งการดำเนินการขับไล่และการดำเนินการรื้อถอน เจ้าพนักงานบังคับคดีอาจร้องขอความช่วยเหลือจากพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเพื่อดำเนินการได้และในการนี้ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจมีอำนาจจับกุมและควบคุมตัวผู้ขัดขวางไว้เท่าที่จำเป็นในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานบังคับคดี⁴⁵

³⁹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง, มาตรา 296 ตี วรรคสอง.

⁴⁰ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง, มาตรา 296 เบญจ วรรคสอง.

⁴¹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง, มาตรา 296 เบญจ วรรคหนึ่ง.

⁴² ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง, มาตรา 296 เบญจ วรรคสี่.

⁴³ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง, มาตรา 296 เบญจ วรรคห้า.

⁴⁴ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง, มาตรา 296 ฉ.

⁴⁵ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง, มาตรา 296 สัตต.

3.5.1.2 การบังคับคดีตามคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวก่อนมีคำพิพากษา

1) วิธีขอให้คุ้มครองชั่วคราว

วิธีขอให้คุ้มครองชั่วคราวก่อนมีคำพิพากษาเป็นกรณีที่กฎหมายกำหนดมาตรการในการคุ้มครองประโยชน์ของกลุ่มความก่อนพิพากษาเพื่อเป็นประกันว่าเมื่อตนเป็นฝ่ายชนะคดีแล้วยอมได้รับการชำระหนี้จากหนี้เงินหรือหลักประกันที่วางไว้ก่อนพิพากษา หรือเป็นประกันว่าทรัพย์ที่จะถูกบังคับคดีต่อไปเมื่อศาลพิพากษาแล้วจะไม่ถูกจำหน่ายจ่ายโอนไปเสียก่อนจนไม่มีทรัพย์จะบังคับคดีหรือทรัพย์หรือสิทธิต่างๆ จะถูกคุ้มครองป้องกันไว้มิให้เสียหายระหว่างพิจารณาคดีและสามารถบังคับคดีต่อไปได้เมื่อศาลมีคำพิพากษาให้ชนะคดี

การคุ้มครองที่บัญญัติไว้ในวิธีการชั่วคราวก่อนพิพากษามีหลักสำคัญอยู่สามประการ คือ

(1) การคุ้มครองจำเลยตามมาตรา 253

มาตรา 253 บัญญัติว่า “ถ้าโจทก์มิได้มีภูมิลำเนาหรือสำนักทำการทำงานอยู่ในราชอาณาจักร และไม่มีทรัพย์สินที่อาจถูกบังคับคดีได้อยู่ในราชอาณาจักร หรือถ้าเป็นที่เชื่อได้ว่าเมื่อโจทก์แพ้คดีแล้วจะหลีกเลี่ยงไม่ชำระค่าฤชาธรรมเนียมและค่าใช้จ่าย จำเลยอาจยื่นคำร้องต่อศาลไม่ว่าเวลาใดๆ ก่อนพิพากษาขอให้ศาลมีคำสั่งให้โจทก์วางเงินต่อศาลหรือหาประกันมาให้เพื่อการชำระค่าฤชาธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายดังกล่าวได้

ถ้าศาลได้สอบสวนแล้วเห็นว่า มีเหตุอันสมควรหรือมีเหตุเป็นที่เชื่อได้แล้วแต่กรณีก็ให้ศาลมีคำสั่งให้โจทก์วางเงินต่อศาลหรือหาประกันมาให้ตามจำนวนและภายในระยะเวลาที่กำหนด โดยจะกำหนดเงื่อนไขใดๆ ตามที่เห็นสมควรก็ได้

ถ้าโจทก์มิได้ปฏิบัติตามคำสั่งศาลตามวรรคสองให้ศาลมีคำสั่งจำหน่ายคดีออกจากสารบบความเว้นแต่จำเลยจะขอให้ดำเนินการพิจารณาคดีต่อไป หรือมีการอุทธรณ์คำสั่งศาลตามวรรคสอง”

กรณีมาตรา 253 เป็นเรื่องคุ้มครองจำเลยก่อนพิพากษา จำเลยเท่านั้นที่จะยื่นขอตามมาตรานี้ได้ ฝ่ายโจทก์จะใช้มาตรานี้ไม่ได้ การที่กฎหมายบัญญัติมาตรานี้ไว้ก็เพื่อคุ้มครองจำเลยมิให้ถูกโจทก์ก่อกวนแก้งัดฟ้องร้องคดีซึ่งไม่มีมูล ทำให้จำเลยต้องเสียค่าธรรมเนียมค่าใช้จ่ายในการต่อสู้คดีและในที่สุดเมื่อจำเลยเป็นฝ่ายชนะคดีและโจทก์เป็นฝ่ายแพ้คดี ซึ่งตามปกติเมื่อศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่ง ศาลจะต้องสั่งไว้ในคำพิพากษาหรือคำสั่งให้โจทก์ซึ่งเป็นฝ่ายแพ้คดีใช้ค่าฤชาธรรมเนียมแทนจำเลย (มาตรา 141 (5) มาตรา 161) แต่ถ้าจะรอให้ถึงเวลาที่ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่ง และจำเลยชนะคดี โจทก์อาจจะหลบไปเสีย ไม่ชำระค่าฤชาธรรมเนียมดังกล่าวแล้ว และจำเลยไม่อาจตามตัวโจทก์หรือโจทก์ยกย้ายทรัพย์สินไปเสียก่อน ไม่อาจบังคับนำทรัพย์สินของโจทก์มาชำระหนี้ค่าฤชาธรรมเนียมดังกล่าวได้ จำเลยจึงขอให้ศาลสั่งให้โจทก์วางเงินหรือหาประกันมาวาง

ก่อนศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่ง ทั้งนี้ก็เพื่อประกันว่าเมื่อศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งให้จำเลยเป็นฝ่ายชนะคดีแล้ว จะได้นำเงินจำนวนนี้มาชำระให้จำเลยโดยไม่ต้องติดตามบังคับเอาจากโจทก์⁴⁶

นอกจากนั้นยังมีมาตรา 253 ทวิ ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่เพิ่มเติมขึ้นมาโดยมีวัตถุประสงค์ให้จำเลยสามารถยื่นคำร้องขอคุ้มครองประโยชน์ของตนในชั้นอุทธรณ์และฎีกาได้ด้วย เพราะแต่เดิมจำเลยต้องยื่นคำร้องขอคุ้มครองชั่วคราว “ก่อนวันสืบพยาน” ซึ่งหมายความว่าต้องยื่นต่อศาลชั้นต้น เพราะวันสืบพยานมีเฉพาะในศาลชั้นต้นเท่านั้น (คำสั่งคำร้องที่ 642/2503) แต่ในความเป็นจริงโจทก์อาจเป็นบุคคลที่อยู่ในเงื่อนขาของกฎหมายตามมาตรา 253 วรรคหนึ่งและแพ้คดีในศาลชั้นต้นแล้วยื่นอุทธรณ์หรือฎีกาต่อไปแล้วแต่กรณี

มาตรา 253 ทวิ “ในกรณีที่โจทก์ได้ยื่นอุทธรณ์หรือฎีกาคัดค้านคำพิพากษา ถ้ามีเหตุใดเหตุหนึ่งตามมาตรา 253 วรรคหนึ่ง จำเลยอาจยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาแล้วแต่กรณีไม่ว่าเวลาใดๆ ก่อนพิพากษา ขอให้ศาลมีคำสั่งให้โจทก์วางเงินต่อศาลหรือหาประกันมาให้เพื่อการชำระค่าฤชาธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายดังกล่าวได้

ในระหว่างที่ศาลชั้นต้นมิได้ส่งสำนวนความไปยังศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกา คำร้องตามวรรคหนึ่งให้ยื่นต่อศาลชั้นต้น และให้ศาลชั้นต้นทำการไต่สวน แล้วส่งคำร้องนั้นพร้อมด้วยสำนวนความไปให้ศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาสั่ง

ให้นำความในมาตรา 253 วรรคสอง และวรรคสาม มาใช้บังคับแก่การพิจารณาในชั้นอุทธรณ์หรือฎีกาโดยอนุโลม”

2) โจทก์ขอให้คุ้มครองชั่วคราว

โจทก์อาจยื่นคำขอให้คุ้มครองประโยชน์ของตนชั่วคราวก่อนพิพากษาได้ตามมาตรา 254 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งซึ่งกำหนดวิธีขอให้คุ้มครองชั่วคราวไว้ 4 กรณี ดังต่อไปนี้

(1) ให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินที่พิพาทหรือทรัพย์สินของจำเลยทั้งหมดหรือบางส่วนไว้ก่อนพิพากษา รวมทั้งจำนวนเงินหรือทรัพย์สินของบุคคลภายนอกซึ่งถึงกำหนดชำระแก่จำเลยโดยทรัพย์สินที่ยึดหรืออายัดได้ก็คือ

1. ทรัพย์สินที่พิพาท ซึ่งแต่เดิมจะยึดหรืออายัดได้เฉพาะทรัพย์สินของจำเลยเพื่อเป็นประกันการชำระหนี้เมื่อโจทก์ชนะคดีเท่านั้น

2. ยึดหรืออายัดทรัพย์สินของจำเลย เพื่อเป็นประกันว่าเมื่อโจทก์ชนะคดีแล้วจะมีทรัพย์สินของจำเลยเพื่อการชำระหนี้เงินตามคำพิพากษาได้ ซึ่งเมื่อโจทก์ชนะคดีแล้วก็จะมิตตาม

⁴⁶ ประจักษ์ พุทธิสมบัติ. (2550). *คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งภาคบังคับคดี*. หน้า 7.

มาตรา 260 (2) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง กล่าวคือมีผลต่อไปเป็นการยึดทรัพย์ในชั้นบังคับคดี แต่ถ้าทรัพย์ที่ยึดหรืออายัดเป็นเงินก็ชำระหนี้ให้โจทก์ไปได้เลย

3. ยึดหรืออายัดจำนวนเงินหรือทรัพย์สินของบุคคลภายนอกซึ่งถึงกำหนดชำระแก่จำเลย

ซึ่งในกรณีนี้ศาลจะมีคำสั่งไปยังเจ้าพนักงานบังคับคดีเพื่อให้ดำเนินการยึดหรืออายัดทรัพย์สินดังกล่าวข้างต้น แต่ในการยึดหรืออายัดทรัพย์สินที่พิพาทนี้อาจมีปัญหาต่อไปในชั้นบังคับคดีได้ เนื่องจากในชั้นบังคับคดีนั้น ไม่ได้แก้ไขบทบัญญัติที่แสดงให้เห็นว่าจะยึดทรัพย์ที่จำเลยจะต้องส่งคืนให้แก่โจทก์ได้⁴⁷ คงมีแต่บทบัญญัติที่ให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินของจำเลยมาเพื่อขายทอดตลาดใช้หนี้เงินเท่านั้น (ดูมาตรา 275 ประกอบกับมาตรา 276 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง) นอกจากนั้นกฎหมายบัญญัติให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินได้ทั้งหมดหรือบางส่วนแต่อย่างไรก็ตามเจ้าพนักงานบังคับคดีจะยึดหรืออายัดทรัพย์สินของจำเลยเกินกว่าที่พอชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ไม่ได้ ทั้งนี้เป็นไปตามมาตรา 284 ประกอบกับมาตรา 259 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

(2) ขอให้ศาลมีคำสั่งตามมาตรา 254 (2) ซึ่งได้แก่

1. ห้ามชั่วคราวมิให้จำเลยกระทำซ้ำหรือกระทำต่อไป ซึ่งการละเมิดหรือการผิดสัญญาหรือการกระทำที่ถูกฟ้องร้อง หรือ

2. มีคำสั่งอื่นใดในอันที่จะบรรเทาความเดือดร้อนเสียหายที่โจทก์อาจได้รับต่อไปเนื่องจากการกระทำของจำเลย หรือ

3. มีคำสั่งชั่วคราวมิให้จำเลยโอนขาย ยักย้าย หรือจำหน่ายทรัพย์สินที่พิพาทหรือทรัพย์สินของจำเลย หรือ

4. มีคำสั่งให้หยุดหรือป้องกันการเปลี่ยนไปเปล่าหรือการบุบสลายซึ่งทรัพย์สินดังกล่าว

(3) ให้ศาลมีคำสั่งให้นายทะเบียน พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือบุคคลอื่นที่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย ระงับการจดทะเบียน การแก้ไขเปลี่ยนแปลงทะเบียน หรือการเพิกถอนการจดทะเบียนที่เกี่ยวกับทรัพย์สินที่พิพาทหรือทรัพย์สินของจำเลยหรือที่เกี่ยวกับการกระทำที่ถูกฟ้องร้องไว้ชั่วคราวจนกว่าคดีจะถึงที่สุดหรือศาลจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น ทั้งนี้เท่าที่ไม่ขัดแย้งต่อบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

⁴⁷ แหล่งเดิม. หน้า 29.

(4) ให้จับกุมและกักขังจำเลยไว้ คดีต่างๆ ไปไม่ว่าข้อพิพาทจะเป็นอย่างไร ถ้าสภาพแห่งคดีตามคำขอท้ายฟ้องสามารถบังคับได้ โจทก์อาจขอให้คุ้มครองชั่วคราวได้ตามที่บัญญัติในมาตรา นี้ยกเว้นคดีบางประเภท คือ

คดีมโนสาเร่ มาตรา 254 ห้ามโจทก์ยื่นคำขอคุ้มครองประโยชน์ของโจทก์ในคดีมโนสาเร่ ซึ่งมีความหมายตามที่บัญญัติในมาตรา 189 คือ 1) คดีที่มีคำขอให้ปลดปล่อยทุกข์อันอาจคำนวณเป็นราคาสินทรัพย์ได้ไม่เกินสามแสนบาทหรือไม่เกินจำนวนที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา 2) คดีฟ้องขับไล่บุคคลใดๆ ออกจากอสังหาริมทรัพย์ อันมีค่าเช่าหรืออาจให้เช่าได้ในขณะที่ยื่นฟ้องไม่เกินเดือนละสามหมื่นบาทหรือไม่เกินจำนวนที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

คดีที่โดยสภาพแห่งคำฟ้องไม่อาจขอได้ ที่ว่าสภาพแห่งคำฟ้อง หมายถึง การฟ้องขอให้บังคับอย่างไร ถ้าสภาพที่จะบังคับคดีกันไม่มีหรือไม่เปิดช่องทางให้ทำได้ ก็ไม่อาจขอคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษาได้ เช่น คดีฟ้องหย่า (ไม่ได้เรียกร้อยทรัพย์สินกัน) จะมีผลเมื่อคำพิพากษาถึงที่สุด(ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1531 วรรคสอง) ไม่มีอะไรจะต้องคุ้มครองระหว่างพิจารณาคดีของศาล ยกเว้นการตั้งชั่วคราวตามที่เห็นสมควร(ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1530) หรือคดีฟ้องให้เพิกถอนการสมรส ฟ้องขอให้รับรองบุตร ฟ้องขอให้เพิกถอนผู้จัดการมรดก เป็นต้น คดีเหล่านี้ไม่มีเรื่องที่โจทก์จะขอคุ้มครองในระหว่างพิจารณา

โจทก์จะขอให้คุ้มครองอย่างไร ได้บ้างขึ้นอยู่กับข้อพิจารณาว่าคำฟ้องและคำขอท้ายฟ้องให้บังคับอย่างไรก็ต้องขอให้คุ้มครองตามคำขออย่างนั้นและการขอเช่นนั้น “สภาพแห่งการบังคับ” จะเปิดช่องให้ทำได้หรือไม่ โดยถ้าโจทก์ชนะคดีแล้วสามารถบังคับต่อไปตามวิธีการชั่วคราวก่อนพิพากษาที่ใช้ไปนั้น ก็ถือว่าวิธีการชั่วคราวที่ใช้ไปนั้นถูกต้องชอบด้วยกฎหมาย นอกจากนี้ยังต้องคำนึงถึงการบังคับคดีต่อไป จะทำโดยทางศาลหรือโดยทางเจ้าพนักงานของศาลหรือโดยทางอื่น เช่น ใช้คำพิพากษาแทนการแสดงเจตนาของจำเลย การใช้วิธีการชั่วคราวก็ต้องใช้วิธีการที่สอดคล้องกับในชั้นบังคับคดีเช่นกัน (มาตรา 276 ประกอบด้วยประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 213)

โดยหากเป็นกรณีที่โจทก์ขอให้ศาลมีคำสั่งอนุญาตให้ใช้วิธีการชั่วคราวก่อนพิพากษาตามมาตรา 254 ข้างต้นนั้น แต่มีเหตุฉุกเฉิน กฎหมายได้บัญญัติให้โจทก์สามารถที่จะยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งหรือออกหมายโดยไม่ชักช้าได้ตามมาตรา 266 ซึ่งบัญญัติว่า

“ในกรณีมีเหตุฉุกเฉินเมื่อโจทก์ยื่นคำขอตามมาตรา 254 จะยื่นคำร้องรวมไปด้วยเพื่อให้ศาลมีคำสั่งหรือออกหมายตามที่ขอโดยไม่ชักช้าก็ได้

เมื่อได้ยื่นคำร้องเช่นว่ามานี้ วิธีพิจารณาและชี้ขาดคำขอนั้น ให้อยู่ภายใต้บังคับบทบัญญัติมาตรา 267 มาตรา 268 และมาตรา 269”

ส่วนกรณีใดที่จะเรียกว่า “เป็นกรณีที่มีเหตุฉุกเฉิน” กฎหมายไม่ได้ให้คำจำกัดความไว้ แต่พอเข้าใจตามวัตถุประสงค์ว่าเป็นกรณีที่ถ้าได้ความจริงตามที่โจทก์อ้างแล้ว จำเป็นหรือสมควรที่ศาลจะมีคำสั่งหรือออกหมายตามที่โจทก์ขอโดยไม่ชักช้า มิฉะนั้นจะเกิดความเสียหายแก่โจทก์ได้ โดยศาลจะทำการไต่สวนคำขอคุ้มครองชั่วคราวตามมาตรา 254 กับคำขอในกรณีในฉุกเฉินตามมาตรา 266 พร้อมกันไปทั้งสองฉบับ⁴⁸ กรณีทางปฏิบัติถ้ามีการร้องขอในเหตุฉุกเฉิน โจทก์ต้องเตรียมพยานหลักฐานมาให้พร้อมเมื่อศาลได้รับคำขอแล้วจะสั่งเรียกไต่สวนทันที จะเห็นได้จากบทบัญญัติในมาตรา 267, 268 และมาตรา 269 ได้กำหนดวิธีการไต่สวนเป็นการด่วนไว้

3) คุ้มครองประโยชน์ของคู่ความตามมาตรา 264

มาตรา 264 บัญญัติว่า “นอกจากกรณีที่บัญญัติไว้ในมาตรา 253 และมาตรา 254 คู่ความชอบที่จะยื่นคำขอต่อศาล เพื่อให้มีคำสั่งกำหนดวิธีการคุ้มครองประโยชน์ของผู้ขอในระหว่างการพิจารณาหรือเพื่อบังคับตามคำพิพากษา เช่น ให้นำทรัพย์สินหรือเงินที่พิพาทมาวางต่อศาลหรือต่อบุคคลภายนอกหรือให้ตั้งผู้จัดการหรือผู้รักษาทรัพย์สินของห้างร้านที่ทำการค้าที่พิพาทหรือให้จัดให้บุคคลผู้ไร้ความสามารถอยู่ในความปกครองของบุคคลภายนอก

คำขอตามวรรคหนึ่งให้บังคับตามมาตรา 21 มาตรา 25 มาตรา 227 มาตรา 228 มาตรา 260 และมาตรา 262”

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้นจะเห็นได้ว่ามาตรา 253 นั้น บัญญัติเพื่อคุ้มครองจำเลย ส่วนมาตรา 254 บัญญัติเพื่อคุ้มครองโจทก์ แต่มาตรานี้เป็นบทบัญญัติซึ่งแตกต่างจากมาตรา 253 และมาตรา 254 เนื่องจากมาตรานี้เป็นกรณีที่คู่ความขอให้คุ้มครองประโยชน์ในระหว่างพิจารณา ซึ่งคู่ความมิได้หมายความว่าเฉพาะโจทก์หรือจำเลยเท่านั้น แต่บุคคลอื่นซึ่งเข้ามาเป็นคู่ความในคดีก็สามารถยื่นคำขอตามมาตรานี้ได้

โดยคู่ความอาจมีคำขอให้มีการสั่งกำหนดวิธีการอย่างใดอย่างหนึ่ง คือ 1) เพื่อคุ้มครองประโยชน์ของผู้ขอในระหว่างพิจารณา 2) เพื่อบังคับตามคำพิพากษา

มาตรา 264 เป็นบทบัญญัติให้อำนาจศาลอย่างกว้างขวางที่จะคุ้มครองประโยชน์ของคู่ความไม่เฉพาะในระหว่างพิจารณาเท่านั้น แต่ยังคุ้มครองประโยชน์คู่ความเพื่อบังคับตามคำพิพากษาด้วย คำว่า “เพื่อบังคับตามคำพิพากษา” หมายถึงกรณีที่ศาลมีคำพิพากษาแล้ว แต่ไม่หมายถึงพิพากษาถึงที่สุดเพราะหากมีคำพิพากษาถึงที่สุดก็สามารถบังคับคดีตามคำพิพากษาได้ไม่ต้องขอคุ้มครอง อย่างไรก็ตามบุคคลที่เข้ามาเป็นคู่ความในระหว่างบังคับคดีอาจเกิดจากร้องขจัดทรัพย์ตามมาตรา 288 หรือผู้ขอเฉลี่ยทรัพย์ตามมาตรา 290 ผู้มีสิทธิร้องเข้ามาตามมาตรา 287

⁴⁸ ธีรพงศ์ ฐานานาเนติพงศ์. (2551). คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ภาค 4 วิธีการชั่วคราวก่อนพิพากษาและการบังคับตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง. หน้า 83.

และมาตรา 289 บุคคลผู้อ้างว่าไม่ใช่บริวารของจำเลยและร้องขอแสดงอำนาจพิเศษตามมาตรา 296 จัตวา ผู้ร้องสอดชั้นบังคับคดี (คำพิพากษาฎีกาที่ 1776/2534) เป็นต้น

มาตรา 264 ได้ยกตัวอย่างไว้ 3 ประการซึ่งเป็นเพียงการแสดงแนวทางให้ศาลใช้ดุลพินิจคุ้มครองประโยชน์ของผู้ขอ ดังนั้นอาจมีกรณีที่เหมาะสมนำวิธีการคุ้มครองชั่วคราวตามมาตรา 264 มาใช้ได้อีกมาก แต่แนวคำพิพากษาศาลฎีกายังจำกัดให้อยู่ในขอบเขตของคำฟ้องและคำขอท้ายฟ้องและคำให้การกับคำขอในคำให้การเท่านั้น น่าจะมีกรณีที่คุ้มครองได้อย่างอื่นอีกดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ซึ่งตัวอย่าง 3 ประการได้แก่ 1) ขอให้นำทรัพย์สินหรือเงินที่พิพาทมาวางต่อศาลหรือต่อบุคคลภายนอก 2) ให้ตั้งผู้จัดการหรือผู้รักษาทรัพย์สินของห้างร้านที่ทำการค้าที่พิพาท 3) ขอให้จัดให้บุคคลไร้ความสามารถให้อยู่ในความปกครองของบุคคลภายนอก กรณีนี้เช่น การฟ้องขอให้ถอดถอนผู้ใช้อำนาจปกครองผู้เยาว์หรือถอดถอนผู้อนุบาลระหว่างพิจารณาขอให้มีการปกครองหรือผู้อนุบาลชั่วคราวได้

ส่วนคำขอในกรณีอื่นๆ มีคำพิพากษาศาลฎีกาและคำสั่งศาลฎีกาวินิจฉัยไว้ดังนี้

1. ผู้ร้องขจัดทรัพย์ขอให้งดการขายทอดตลาดไว้ก่อน กล่าวคือ ในคดีร้องขจัดทรัพย์ซึ่งศาลชั้นต้นยกคำร้อง เมื่อผู้ร้องขจัดทรัพย์อุทธรณ์ ย่อมขอให้งดการขายทอดตลาดทรัพย์ที่ร้องขจัดทรัพย์ไว้ก่อนได้ ดังเช่นคำพิพากษาฎีกาที่ 222/2513

2. ขอให้ห้ามทำนิติกรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินที่พิพาท เช่น คำสั่งคำร้องที่ 165/2503 คดีนี้พิพาทกันเรื่องที่ดิน ศาลอุทธรณ์พิพากษาให้จำเลยหรือห้องแถวออกไปจากที่ดินของโจทก์ จำเลยฎีกาและยื่นคำร้องว่าขณะนี้ออกโฉนดที่ดินแล้วแต่ยังอยู่ที่สำนักงานที่ดิน หากโจทก์รับไปจะนำไปขายทำให้ยุ่งยากหากจำเลยชนะคดีขอให้ศาลสั่งให้เจ้าพนักงานที่ดินระงับการออกโฉนดและระงับการทำนิติกรรมเกี่ยวกับที่ดินแปลงนี้ไว้ก่อนศาลฎีกามีคำสั่งให้ศาลชั้นต้นสั่งเจ้าพนักงานที่ดินระงับการทำนิติกรรมเกี่ยวกับที่ดินไว้จนกว่าจะถึงที่สุด

3. ขอให้จำเลยส่งบุตรคืนให้โจทก์เป็นผู้อุปการะดูแลในระหว่างการพิจารณา เช่น คำพิพากษาฎีกาที่ 2151/2523 โจทก์ฟ้องจำเลยขอให้ถอนอำนาจปกครองเด็ก โดยให้โจทก์เป็นผู้ใช้อำนาจปกครองและให้จำเลยส่งมอบเด็กคืนให้แก่โจทก์ การที่โจทก์ยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้จำเลยส่งมอบเด็กให้โจทก์ในระหว่างการพิจารณาจึงเกี่ยวกับประโยชน์ของโจทก์ที่มีอยู่ในคดีโจทก์จึงมีสิทธิร้องขอได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 264 และคำร้องของโจทก์ดังกล่าวไม่ขัดกับคำฟ้อง

4. ตกลงประมูลทรัพย์สินที่พิพาท กรณีนี้เป็นเรื่องคู่ความตกลงกัน หากคู่ความไม่ยินยอมศาลจะบังคับไม่ได้ เช่น คำพิพากษาฎีกาที่ 1079-1080/2495 โจทก์จำเลยเป็นความพิพาทกันเรื่องกรรมสิทธิ์ที่ดินระหว่างพิจารณา โจทก์ยื่นคำร้องขอให้ศาลสั่งโจทก์จำเลยมาประมูลการเช่าที่

พิพาทเอาเงินมาวางศาลได้ ดังนี้ ศาลจะสั่งให้มีการประมูลการเช่าที่พิพาทได้ในเมื่อจำเลยตกลงยินยอมด้วยถ้าจำเลยไม่ยินยอมประมูลแล้ว ศาลไม่มีอำนาจสั่งบังคับให้จำเลยจำต้องประมูล

3.5.1.3 อำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานบังคับคดีในการบังคับคดีตามคำสั่งคุ้มครองชั่วคราว

กฎหมายได้บัญญัติวิธีการคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษาขึ้นเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของคู่ความก่อนพิพากษาเพื่อเป็นประกันว่าฝ่ายที่ชนะคดีนั้นจะได้รับชำระหนี้จากเงินหรือหลักประกันที่วางไว้ก่อนพิพากษาหรือเป็นประกันว่าทรัพย์สินที่จะถูกบังคับคดีต่อไปเมื่อศาลมีคำพิพากษาแล้วจะไม่ถูกจำหน่ายโอนไปเสียก่อนหรือทรัพย์สินและสิทธิต่างๆ จะถูกคุ้มครองป้องกันไว้มิให้เสียหายระหว่างพิจารณาคดีและสามารถบังคับคดีต่อไปได้เมื่อศาลพิพากษาให้ชนะคดีโดยการขอคุ้มครองดังกล่าวจะต้องเกี่ยวกับประเด็นที่ฟ้องและต่อสู้คดีกันด้วย ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วจะพบว่าตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งนั้นมีวิธีการคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษาอยู่ด้วยกันหลายวิธีด้วยกัน แต่มีวิธีการชั่วคราวที่ต้องดำเนินการโดยเจ้าพนักงานบังคับคดี คือ วิธีการชั่วคราวคุ้มครองโจทก์ตามมาตรา 254 (1) ซึ่งเป็นการยึดหรืออายัดทรัพย์สินที่พิพาทหรือทรัพย์สินของจำเลยทั้งหมดหรือบางส่วนไว้ก่อนพิพากษารวมทั้งจำนวนเงินหรือทรัพย์สินของบุคคลภายนอกซึ่งถึงกำหนดชำระแก่จำเลยเจ้าพนักงานบังคับคดีย่อมมีอำนาจที่จะยึดหรืออายัดตามที่ศาลมีคำสั่ง

และเมื่อพิจารณามาตรา 254 (2) แล้วจะพบว่าในการขอคุ้มครองชั่วคราวตามมาตราดังกล่าว อาจมีบางกรณีที่ต้องดำเนินการโดยเจ้าพนักงานบังคับคดี เช่น กรณีที่โจทก์ยื่นคำร้องขอคุ้มครองประโยชน์ชั่วคราวก่อนพิพากษาโดยขอให้จำเลยรื้อถอนกำแพงพิพาทออกไปเพื่อให้โจทก์ได้ใช้ทางภารจำยอมได้เป็นการขอให้ศาลมีคำสั่งอันที่จะบรรเทาความเดือดร้อนที่โจทก์ได้รับเนื่องจากการกระทำของจำเลยที่ถูกฟ้องร้อง ตามมาตรา 254 (2)⁴⁹ หากศาลมีคำสั่งให้รื้อถอนกำแพงพิพาทบางส่วน หากจำเลยไม่ยอมรับรื้อถอน เช่นนี้ศาลจะมีคำสั่งให้เจ้าพนักงานบังคับคดีไปดำเนินการรื้อถอน เช่นนี้ย่อมจะเห็นได้ว่าวิธีการคุ้มครองชั่วคราวตามมาตรา 254 (2) นั้นอาจมีบาง

⁴⁹ คำพิพากษาฎีกาที่ 7221/2544 “โจทก์ฟ้องขอให้บังคับจำเลยรื้อถอนกำแพงพิพาทซึ่งจำเลยได้ก่อสร้างปิดทางภารจำยอมอันเป็นการละเมิดต่อโจทก์ในการใช้ทางภารจำยอมเข้าสู่ที่ดินของโจทก์ การที่โจทก์ยื่นคำร้องขอคุ้มครองประโยชน์ชั่วคราวก่อนพิพากษาโดยขอให้จำเลยรื้อถอนกำแพงที่พิพาทออกไปเพื่อโจทก์จะได้ใช้ทางภารจำยอมได้นั้น จึงเป็นการขอให้ศาลมีคำสั่งอันที่จะบรรเทาความเดือดร้อนที่โจทก์ได้รับเนื่องจากการกระทำของจำเลยที่ถูกฟ้องร้องดังกล่าว ตามมาตรา 254 (2) กรณีตามคำร้องมีเหตุขอให้ศาลมีคำสั่งใช้วิธีการชั่วคราวก่อนพิพากษาเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของโจทก์ได้ และคดีปรากฏว่าจำเลยซึ่งเป็นเจ้าของที่ดินภารทรัพย์ได้ก่อสร้างกำแพงปิดทางภารจำยอม ทำให้โจทก์ไม่สามารถผ่านเข้าออกที่ดินของโจทก์ซึ่งเป็นสามยทรัพย์ได้โดยสะดวก เช่นนี้กรณีมีเหตุสมควรและเพียงพอที่จะนำวิธีคุ้มครองที่โจทก์ขอมาใช้บังคับตามมาตรา 254 เฉพาะบริเวณที่ติดกับที่ดินของโจทก์ได้.”

กรณีที่อยู่ในอำนาจและหน้าที่ของเจ้าพนักงานบังคับคดีทั้งนี้เป็นไปตามมาตรา 259 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งบัญญัติให้นำบทบัญญัติลักษณะ 2 ว่าด้วยการบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง มาใช้บังคับแก่วิธีการชั่วคราวที่ศาลสั่งด้วยโดยอนุโลมนั่นเอง

ส่วนกรณีของวิธีการคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษามาตราอื่นนั้น ศาลจะมีคำสั่งให้ใช้วิธีการคุ้มครองชั่วคราวตามมาตราเหล่านั้นอย่างไรย่อมขึ้นอยู่กับสภาพแห่งคำฟ้องว่าเปิดช่องให้ทำได้หรือไม่ และจะใช้วิธีการคุ้มครองชั่วคราวอย่างไร

แต่มีข้อสังเกตว่าตามมาตรา 254 (1) นั้นได้มีการบัญญัติให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินที่พิพาทได้ ซึ่งแต่เดิมก่อนมีการแก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ 15) พ.ศ. 2538 นั้นกฎหมายได้บัญญัติให้ยึดหรืออายัดได้เฉพาะทรัพย์สินของจำเลยเท่านั้น แต่ไม่รวมถึงทรัพย์สินที่พิพาท เนื่องจากการยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นมีขึ้นเพื่อเป็นประกันสำหรับหนี้เงินของจำเลยที่ถูกโจทก์ฟ้องให้ชำระเมื่อโจทก์ชนะคดีแล้วจะได้บังคับคดีต่อไปโดยการขายทอดตลาดชำระหนี้นั่นเอง แต่ในปัจจุบันนั้นการยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นรวมถึงทรัพย์สินที่พิพาทด้วย เช่นนี้ย่อมก่อให้เกิดปัญหาที่ต้องพิจารณาว่าหากพิจารณาด้วยบทกฎหมายในชั้นบังคับคดีแล้วจะพบว่าไม่มีบทบัญญัติใดที่แสดงให้เห็นว่าจะยึดหรืออายัดทรัพย์สินที่พิพาทได้แต่อย่างใด คงมีแต่บทบัญญัติให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินของจำเลยมาเพื่อขายทอดตลาดใช้หนี้เงินเท่านั้น (มาตรา 275)

จากการศึกษาเปรียบเทียบระบบการบังคับคดีแพ่งของประเทศไทยกับระบบการบังคับคดีแพ่งของต่างประเทศ ได้แก่ ประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส ประเทศอังกฤษ ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศแคนาดาแล้ว จะเห็นได้ว่าเจ้าพนักงานบังคับคดี ในแต่ละประเทศมีหน้าที่หลักในการบังคับคดีแพ่งตามคำพิพากษาเช่นเดียวกัน แต่อาจแตกต่างกันในรูปแบบ คุณสมบัติ การเข้าสู่ตำแหน่ง การแต่งตั้ง หรือมาตรการการกำกับดูแล ซึ่งขึ้นอยู่กับกฎหมายและวัฒนธรรมของแต่ละประเทศ จากการศึกษาวิเคราะห์ความเป็นไปได้ทางด้านกฎหมายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 278 วรรคสี่ ที่บัญญัติว่า “ในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานบังคับคดี เจ้าพนักงานบังคับคดีจะมอบหมายให้บุคคลอื่นปฏิบัติการแทนก็ได้” การวิเคราะห์ด้านนโยบายของรัฐบาลที่ต้องการให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในภารกิจของทางราชการเพื่อลดภาระและจำกัดขนาดขององค์กรการวิเคราะห์ด้านเงินค่าตอบแทน ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 278 วรรคห้า บัญญัติให้หักค่าธรรมเนียมเจ้าพนักงานบังคับคดี ตามตาราง 5ท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง เพื่อให้กรมบังคับคดีนำมาจ่ายเป็นค่าตอบแทนแก่ผู้ที่ได้รับมอบหมายจากเจ้าพนักงานบังคับคดีให้ปฏิบัติการแทน ดังนั้นจึงมีความเป็นไปได้ที่ประเทศไทยจะถ่ายโอนภารกิจ

ด้านการบังคับคดีแพ่งให้ภาคเอกชนดำเนินการ หรือดำเนินการโดยเจ้าพนักงานบังคับคดีเอกชน เช่นเดียวกับในต่างประเทศ

จากการศึกษาการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมในการบังคับคดีของประเทศฝรั่งเศส อัตราค่าธรรมเนียมและค่าตอบแทนในการดำเนินการบังคับคดีขึ้นอยู่กับจำนวนทุนทรัพย์ของหนี้ โดยมีอัตราขั้นต่ำและอัตราสูงสุดกำหนดไว้ซึ่งเงินค่าธรรมเนียมในการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานบังคับคดีโดยหลักกฎหมายจะเป็นผู้รับภาระทั้งหมด เว้นแต่ค่าติดตามทวงถามให้ชำระหนี้ ทั้งเจ้าหนี้และลูกหนี้ต้องร่วมรับภาระค่าใช้จ่ายดังกล่าวให้แก่เจ้าพนักงานบังคับคดี สำหรับเงินค่าตอบแทนวิชาชีพ เจ้าหนี้จะเป็นผู้รับภาระทั้งหมดเมื่อเจ้าพนักงานบังคับคดีได้ปฏิบัติงานเสร็จแล้วโดยอัตราค่าธรรมเนียมและค่าตอบแทนวิชาชีพดังกล่าว ประธานสภาเจ้าพนักงานบังคับคดีแห่งชาติ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังได้ประชุมร่วมกันกำหนดอัตราและจัดทำเป็นกฎหมายบังคับใช้

อัตราค่าธรรมเนียมการให้บริการของ Civil Enforcement Agency ในประเทศแคนาดา โดยมากแล้วจะไม่แสดงตัวเลขหรือรายละเอียดปลีกย่อยไว้ในเว็บไซต์ของบริษัท รวมถึงไม่ได้บอกกล่าวไว้ในโฆษณาการให้บริการหากแต่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาคงได้ที่ต้องการใช้บริการของ Civil Enforcement Agency ก็ต้องทำการติดต่อกับทาง Agency เพื่อสอบถามอัตราค่าธรรมเนียมด้วยตนเองอีกครั้ง โดยกฎหมายกำหนดให้ Agency ต้องให้รายละเอียดเกี่ยวกับค่าธรรมเนียมและค่าบริการต่างๆ ทั้งหมดแก่ลูกค้อย่างละเอียดและถูกต้อง อย่างไรก็ตามก็ไม่ได้หมายความว่า Civil Enforcement Agency จะกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมอย่างไรก็ได้ตามใจชอบหากแต่ค่าธรรมเนียมดังกล่าวต้องถูกควบคุมและเป็นไปตามพระราชบัญญัติที่ออกโดยภาครัฐด้วย

ส่วนในประเทศอังกฤษ การเรียกเก็บค่าธรรมเนียมสำหรับพนักงานบังคับคดี มีกฎหมายกำหนดช่วงของอัตราค่าธรรมเนียม (Bailiff Fee Scale) แยกตามชนิดของหนี้แต่ละประเภทที่ถูกบังคับคดี ซึ่งมีกำหนดไว้ในกฎหมายต่างๆ แยกกันไป อัตราในการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมขึ้นอยู่กับ 3 ฐานในการคิด คือ การเก็บภาษี การเข้ายึดทรัพย์ และการย้ายทรัพย์สินเพื่อนำออกขาย

เมื่อค่าธรรมเนียมเจ้าพนักงานบังคับคดีเป็นค่าบริการที่เจ้าพนักงานบังคับคดีเรียกเก็บจากคู่ความที่มาขอใช้บริการในการบังคับคดี เมื่อเจ้าพนักงานบังคับคดีได้ดำเนินการบังคับคดีตามที่ร้องขอแล้ว เจ้าพนักงานบังคับคดีย่อมมีสิทธิที่จะได้รับค่าธรรมเนียมดังกล่าว เพียงแต่ในประเทศไทยนั้น เป็นการบังคับคดีโดยรัฐ ค่าธรรมเนียมดังกล่าวจึงถูกจัดส่งเป็นรายได้แผ่นดิน ดังนั้นหากมีการถ่ายโอนงานด้านการบังคับคดีสู่ภาคเอกชน เช่นนี้ภาคเอกชนย่อมมีสิทธิที่จะได้รับค่าธรรมเนียมดังกล่าวเช่นกัน